

אתגרים

טונים ותוכן של הורים אהבים

בלק תשפ"ד

מצוקה לגילון כספר 548

מצוקה למגזין
'טועמיה'

פנים מאירות 8 ירושלים

טל' 02-500-4569

So25004569@Gmail.com

שפיד
דפוס
מהיר
ומתקדם

המיליונר שחסם את הגנה

"כי מראש צרים אראנו...
מי מנה עפר יעקב..."
(במדבר כ"ג ט"ו)

פרשת השבוע אם 20 א יהושע

בלק

"ובכן, זהו מר פּוֹצֵ'נְבֶסְקוֹ" סבא נזכר כעת בכל הספור. סוף סוף הרים מר פּוֹצֵ'נְבֶסְקוֹ עין מן הספר.

"שלום, מר פּוֹצֵ'נְבֶסְקוֹ, מדרכי משה 20?" פתח סבא.

"אהה..." חייך מר פּוֹצֵ'נְבֶסְקוֹ. הוא הבין שסבא מסתקרו בשל דירתו העניה. "לכם אגיד בשקט: ברוך ה' אני יכול לקנות דירה יקרה הרבה יותר. אבל מה אעשה? אני רגיש מאד לקנאה. אני מסגל לראות שאני מי - אפילו ילדון קטן - יסתכל על ביתי והעיניים שלו יצאו... אתה מבין אותי?" "יפה יפה", נהנה סבא מאד. "אם כן, אולי גם לי לא תוציא את העינים... מהו החדוש שראית שם והיית שקוע כל כך? בזה אני מקבא!"

"אכן, דברים נפלאים ראיתי!" אמר מר פּוֹצֵ'נְבֶסְקוֹ, והגיש לסבא את הספר 'מלאכת מחשבת', שהיה פתוח בדיק בפרשת השבוע - ודבריו משתלבים כה יפה עם תפיסתו של מר פּוֹצֵ'נְבֶסְקוֹ...

כאשר בלעם ברוך את ישוראל, רצה להדגיש שהם אינם ראויים לקללה. ואת מי לא נוטים אנשים לקלל? את מי שהוא קטן, נבזה ובלתי משמעותי.

על כן אומר בלעם: 'כי מראש צורים אראנו' - הרי הוא כה קטן, שפדי לראותו הייתי צריך לעלות על ראש צורים... 'מי מנה עפר יעקב' - כלומר, מי הוא שבכלל מחשיב את 'עפר יעקב' להסתכל עליו...

וכך ממשיך ה'מלאכת מחשבת' בהסבר הפסוקים באותו אופן, ומגיע למסקנה נוראה: 'כל השמדות והגליות באו בגלל קנאת הגויים. כשעם ישוראל קטן ומקטין עצמו

- אף אחד אינו יכול לקללו!..."

האנשים מהרו לשתף את סבא, וזה בתחלה הסכים עם נתן. "לדבר - זה לא יעזר. הרי ברור שגם אם יגשו ויתלוננו, הוא לא יקום ויסגר את החנות". נתן נרגע.

אבל סבא הוסיף: "ובכל זאת... למדנו בחידר: 'אין עונשין אלא אם כן מזהירין'". כיון שסבא בתחלה הסכים קצת, האנשים שמעו לו. "בסך הכל ללכת ולהודיע", אמרו זה לזה.

"זו לא בעיה למצא את מגוריו", אמר אחד. "הוא גר ברחוב דרכי משה. אין שם מבקר גדול של וילות. נחפש עד שנמצא..." והם יצאו לדרכו.

שבוע עבר מאז, ונתן פגש את סבא. "האנשים נרגעו בסוף בענין הגנה. ר' נפתלי התנדב לקחת על עצמו את העל של הדין תורה עם מר פּוֹצֵ'נְבֶסְקוֹ, וממילא יכלו שאר האנשים לעזב ולפנות לעסקיהם".

"הסכים לקחת את העל?" התפלא סבא. בשבוע שעבר נראו כלם נחושים לקחת חלק במאבק. לא נראה שרק חפשו מי שייסכים לטל את העל...

נתן חייך במבוכה וספר: "לאחר האספה הספונטנית בגנה, יצאנו אל היילה של המיליונר כדי להודיעו שעומדים לפרוסם נגדו מודעות. ומה קרה? חפשונו וחפשונו, ולא מצאנו היכן הוא גר... בסוף התברר שפּוֹצֵ'נְבֶסְקוֹ גר בכוכון קטן בדרכי משה 20, הבנין הענק ההוא של כל המסכנים.

אתה מבין? נרגע שראו היכן הבן אדם גר, ההתלהבות של כלם מהמאבק ירדה לרצפה. הם חשבו על מיליונר בסדר גדל. אם הוא אביון - זה באמת לא מעניין כל כך. סכמו על דין תורה כדי לדאג לזכויות הילדים בגנה, אף אחד עניין..."

אדם זר עמד ליד ארון הספרים בבית הכנסת. סבא רצה לברכו, אבל האיש לא הבחין בו מרב שהיה שקוע בספר. סבא קרב, וראה על תיק הטלית של האיש את השם 'פּוֹצֵ'נְבֶסְקוֹ'.

בבת אחת הוא נזכר בספור נשכח. היה זה לפני חצי שנה. יוני, הבן של נתן בר ששט, חזר מהגנה עצבני ורוטן. "אי אפשר לנסע! המיליונר ההוא פּוֹצֵ'נְבֶסְקוֹ פתח שם חנות, והסחורות שלו חוסמות את מסלול האופנים!"

נתן האב המסור יצא לבדק מה קורה בגנה, וגלה שאינו היחיד. עשרות התגודדו שם, דנים בכעס בחנות החדשה ובהפרעתה למשחקים בגנה.

"אבל אם הוא קבל אשור לחנות כאן, איך אפשר לבוא אליו בטענות?" שאל לפי תמו אחד הנוכחים. "בואו לא נהיה תמימים", גחך נתן. "אני

לקטנטן הזה שכמעט לא רואים לא יטפלו אנשים רעים

בטוח שפּוֹצֵ'נְבֶסְקוֹ הזה מקבל אשורים ככל שירצה... הכל פרוטקציות! איך נראה לך שהוא נהיה מיליונר?"

לפתע נראה סבא הושע מתקרב. "ר' יהושע בטח גיד שצריך לדבר עם האיש", אמר נתן בטרוניה, "אבל לי לא אכפת. אני הולך לבית הדפוס ומוציא מודעות בכל העיר, לצעק על העול הזה".

הוא גמר את המשפט, וסבא הגיע. "במה העניין?"

"מתעסקים בחסד. פתחנו את ה'ועד להצלת הגנה'", אמר נתן. "ומי שמתעניין בפרטים - בבקשה, עוד מעט הכל יהיה מפורש על כל לוחות המודעות".

ואלה תולדות

רבי חיים בן עטר

קדוש עליון

נודע בכפניו 'האור החיים הקדוש'
על שם ספר 'אור החיים' שחבר על התורה
נולד בשנת תנ"ו, נפטר בט"ו בתמוז תק"ג

אריזות רעבים או שלא?

את הצורך הסרבו בענש חמור ונורא - להשליך אותו לגב האריות.

למלך האקזר היה תחביב לא חביב. הוא גדל בחצר ארמונו אריות שהובאו אליו מיערות אפריקה, וכשהיה רוצה להעניש מי בענש חמור במיוחד - היה מרעיב את האריות לזמן ממשך, ואחר משליך את האיש אל פלוג האריות.

ביום המליד התאספו המלך והשרים סביב גב האריות כדי לצפות במחזה הנורא. עבדי המלך תפסו בידיהם את הרב הצדיק, וזרקו אותו לעמק הכלוב.

אבל הנה, דבר פלא התרחש. לנגד עיניהם, האריות התאספו סביב הרב ולא נגעו בו לרעה. ה'אור החיים' הקדוש התישב במרפז, והאריות רבצו לצדו

קבר אור החיים בהר הזיתים
CC BY SA 3.0 Chesdovi

משל היו כלבים לצד אדונם...

"מה זה??? מה קורה כאן???" השרים והמלך לא האמינו למראה עיניהם.

"אולי האריות אינם רעבים מספיק!" קרא אחד ממשרתי המלך, גוי שזנא ישראל, שלא רצה שהמלך יתפעל כל כך מהרב היהודי.

"הבה ונבדק זאת", החליט המלך. "השליכו גם את המשרת הזה אל האריות!"

תפסו העבדים במשרת והשליכו אותו אל הכלוב. מיד קפצו עליו האריות, וברגעים ספורים הפכוהו לגל של עצמות. ואלו ברבי חיים לא נגעו כלל, הניחו לו לשבת וללמד ביניהם בלא שום הפרעה...

המלך נרעש מהמחזה שנגלה לעיניו. הוא צנח להוציא את האיש הקדוש מהבור, התנצל בפניו מכל לבו על שלא ידע לכבדו כראוי, נתן לו מתנות ולוה אותו בכבוד גדול לביתו.

רבי חיים בן עטר היה עוסק לפרנסתו במקצוע הצורפות. וכלל זהב היה לו בעבודתו: ברגע שהיה מגיע לסוף הכסף הנצרך לכלכלת הבית למשך שבוע - מאותו רגע לא קבל יותר הזמנות לעבודות, והיה עוסק בתורה בעמל וביגיעה, עד הרגע שבו תם שוב הכסף - אז היה נאלץ לחזור למלאכתו. כך נהג כל חייו.

באחד הימים, רצה מלך מרוקו להכין לעצמו פתח חדש משפך ביהלומים.

הביאו לפני המלך שמות של צורפים רבים, אַמנים מיוחדים ומכשפים, אַבל המלך לא היה מרצה. "אני זקוק לאָמון שיהיה גם ישר ונאמן, כזה שנתן יהיה להפקיד בידיו בעינים עצומות זָהב ואַבנים יקרות, בלי לחשש שהוא ימעל ויטל לעצמו מעט מתוכם..."

אחרי ברוורים וחקירות ודרישות, המליצו לו על החכם היהודי. אולם כשהגיעו השליחים לבשר לרב שהמלך בחר בו להקנת הפתח המלכותי - הרב כבר סים את עבודתו לאותו השבוע. היה לו כל צרכו, הוא לא נזקק לסכום כסף נוסף כרגע, ולכן סרב לקבל את העבודה.

המלך זעם. הוא נפגע עד עמקי נשמתו. "אני, המלך, בחרתי בו לצורך שיקין את כתר - והוא לא רק שאינו שש ורוקד, אלא פשוט אינו מענין לקבל את העבודה המלכותית! חצפה שפזו! הביאוהו אלי מיד!" הוא זעק.

מהרו העבדים לבית רבי חיים בן עטר, הניחו אַזיקים על זרועותיו וכך הובילו אותו אל ארמון המלך.

"מדוע סרבת לבקשת המלך?" קרא המלך בזעמו. "בן מות אַתה!"

ולא סתם מיתה גזר המלך הפגוע. הוא החליט להעניש

אֵצְנֹת

פְּרֶשֶׁת בְּלֶק

לְעֵשׂוֹ שׁוֹנָא לְיַעֲקֹב

הַסֵּדָר, עֲדִיּוֹן ר"נ

הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א אחד הרבנים שלמרות היותו ירא שמים מרבים לא היה תלמיד חכם ולמדן מפלג. מפיון שלא היה שם כהן, בקש אותו רב לקבל את העליה הראשונה 'במקום כהן'. פנה אליו הרה"ק מפרמישלאן ושאלו: לפני שתעלה על התורה ויקראו (במדבר כב ב): 'וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי', ברצוני לשאלך: האם בלק היה יהודי או גוי.

התפלא הרב על השאלה ואמר: הרי פשוט הוא הדבר שבלק היה גוי ומלך למואב בעת ההוא. המשיך הרה"ק מפרמישלאן ותהה: אם כך שבלק היה גוי, איך הוא זכה שפרשה שלמה בתורה תקרא על שמו? וכי לא היו יכולים לקרא לפרשה זו פרשת 'וירא' על שם התבה הראשונה בפרשה או בכל שם אחר, ומהיכי תיתי שגוי יזכה לכבוד גדול שכזה? כמובן שהרב לא ידע לענות על שאלה זו, ואז נענה הרה"ק מפרמישלאן: אני אמר לך את התירוץ לשאלה זו, ואז פתח וספר את הספור ואת הכרעת הרה"ק מקרמניץ, ומכאן המשיך ואמר: הלא בלק מלך מואב ידע שבני ישראל מצויים שלא לפגע במואב, וכמו שנאמר (דברים ב ט): 'אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה כי לא אתן לך מארצו ירשה כי לבני לוש נתתי את ער ירשה', אם כך, על מה ולמה שכר בלק את בלעם לקלל את בני ישראל כשבלאו הכי בני ישראל לא יכולים לפגע בו. אלא שבלק היה 'ערליכער גוי', ומכיון שהיה גוי מהגן רצה לקים את ההלכה שיעשו שונא ליעקב, ומכיון שהיה גוי מהגן נאה ויאה לו לקבל את שמה של הפרשה.

(ספר ספיר ויהלום - להרב הגאון רבי מנחם מנדל פומרנץ שליט"א)

לתוכו, אולם כשראו שמצוי שם גוי, הם בקשו את סליחתו ובקשו לצאת החוצה. אלא שהגוי לא נתן להם להמשיך בדרך. הגוי התחנן בפניהם כי ישארו בביתו עד יעבר זעם, ואכן הם נענו לבקשתו כשהגוי עומד עליהם ומשרתם בכל צרכם.

לאחר ששהו בביתו של הגוי במשך הלילה, ראו בבקר שהשמש זרחה והם יכולים לצאת לדרך. הם הודו לגוי ונפרדו ממנו, החלו שני החברים להתנפח על מהותו של הגוי, כי בעוד שחברו של הרה"ק מפרמישלאן טען שגוי זה ששהינו אצלו הוא 'ערליכער גוי' [- גוי מהגן], הרי שהרה"ק מפרמישלאן נענה לעמתו ואמר לו שאין הוא גוי מהגן. לאחר וכוח ממשך החליטו השנים כי מאחר והם מהלכים אל רבם הרה"ק מקרמניץ, הרי שבבואם אליו יציעו את הוכוח לפניו והוא שיכריע מי הצודק, האם גוי יכול להיות גוי מהגן.

כאשר באו שניהם אל הרה"ק מקרמניץ, הציעו לפניו את ופוחם, שבעוד שהחבר טען כי היות והגוי נהג בנו מנהג הכנסת אורחים בצורה נאה ומכבדת ועמד לעזרתנו בשעת צרה, הרי זו ראיה כי הוא גוי מהגן. אולם הרה"ק מפרמישלאן טען שהרי חז"ל קובעים שהלכה היא בידוע שיעשו שונא ליעקב, הרי שאם הגוי היה מקים את ההלכה, היה נתן לומר עליו שהוא גוי מהגן, אולם גוי זה שקרב אותנו ונהג בנו כראוי, הרי שאי אפשר לומר שהוא גוי מהגן, שכן הוא נהג שלא כהלכה. נענה הרה"ק מקרמניץ ואמר כי בודאי צדקו ונאמנו הרה"ק מפרמישלאן, שגוי זה אינו גוי מהגן.

איך זכה בלק שפרשה שלמה בתורה תקרא על שמו באחת השנים, בפרשת בלק, שבת אצל

עֵשׂוֹ שׁוֹנָא לְיַעֲקֹב

הרה"ק רבי שמחה בונם מפרשיסחא זיע"א היה מהלך עם כמה מתלמידיו, כשלתע עבר לידם גוי אחד, מהלך לפי תמו. כאשר הרגיש הרבי שהגוי עבר לידו הוא חרד והודעו מאד. התפלאו התלמידים מאד על חרדתו של הרבי, שכן הגוי היה מהלך לפי דרכו והוא לא נגע בהם לרעה, ושאלו את הרבי: על מה נחרד כל כך, בעוד שהגוי עבר מעליהם ולא היה נראה שיש בדעתו לעשות להם איזה רעה.

נענה הרבי ואמר: הלכה היא בידוע שיעשו שונא ליעקב, ומשכך, כל גוי הפוגש ביהודי היה רוצה וחפץ להכות את היהודי הבא לקראתו ולעשות לו רעה, וכשאנו רואים שהגוי עובר בסמוך ליהודי ומניחו ללכת לדרך, כשהגוי אינו עושה כלום ליהודי, אינו מרים את ידו עליו ואינו מציק לו, אין זאת אלא מפני שהוא עצלן (הגאון רבי צבי יחזקאל מיכלוון מפלונסק זצ"ל, שו"ת 'תירוש ויצהר' סימן קסב).

גוי מהגן?

אל הרה"ק רבי מרדכי מקרמניץ זיע"א, בנו של הרה"ק המגיד מזלאטשוב זיע"א, היו מהלכים שני חסידים, אחד מהם היה הרה"ק רבי מאיר מפרמישלאן זיע"א, ויחד עמו אחד מחבריו. בעצומה של הדרך החל לרדת גשם זלעפות מלוח ברונות עזות ובקר עצום. כשראו שני החסידים כי מזג האויר החמור מחמיר וזו סכנת נפשות להשאיר בדרך הם פנו לחפש לעצמם מקום מחסה.

אחרי כמה דקות מצאו החסידים בית קטן בשולי הדרך. הם פתחו את הדלת ונכנסו

הידון אֵצְנֹת - נושא פרסים - היכן בפרשתנו מישהו סופק כפיים?

פתרון החידה - חג הפסח:

ש. היכן מוזכר בהגדה של פסח באחד מקטעי ההגדה, אותה מילה 14 פעמים? ת. בקטע של פומון דיניני אומרים 14 פעמים המילה אל"ו.

שם הזוכה בסידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר": חג הפסח: ה' י.א. סרולוביץ מבני ברק.

פתרון החידה וכן שם הזוכה, יפורסמו א"ה בגליונות הבאים הפותרים נכונה יכנסו להגרלה א"ה על סידור מתיבתא מנחה מעריב בהוצאת "עוז והדר". את הפתרונות יש לשלוח אלינו עד ליום שני למספר פקס: 077-470-26-81 או למייל: magdenot@gmail.com

נא לכתוב שם, כתובת מדויקת וטלפון. בראש הדף לציין "עבור הידון לנוער".

סיפורים נפלאים לילדים

פרשת בלק

"אל זקני מדין" (כב, ד)
"אין כחו אלא בפיו" (רש"י)

מעשה שהתרחש בפרשבורג בימי כהנתו של הרב אברהם שמואל בנימין סופר, המכונה "הכתב סופר".

שר העיר פרשבורג נסע ברחובות העיר, כשלפתע משרת גוי שעבד אצל יהודי אמיד הבחין בארנקו התפוח של השר.

המשרת נצל את ההזדמנות, גנב את הארנק ונעלם.

כשגלה השר את הגנבה, זעמו בער בו לא רק בשל ההפסד הכספי, אלא בעקר בשל החצפה שבמעשה. הוא פרס שוטרים ברחבי העיר וצוה לערך חפוש בכל בית.

המשרת הגוי, מחשש לחייו, החליט להטמין את הארנק הגנוב בביתו של מעסיקו היהודי.

כשנמצא הארנק בבית היהודי, נעצר האיש והוצא נגדו גזר דין מות בתליה, למרות מחאותיו על חפותו.

ה"כתב סופר", בשמעו על המקרה, התגייס לעזרת היהודי. הוא נסה לשחד פקידים ושרים, נסע לבודפשט לבקש חנינה, אך ללא הועיל.

ערב לפני מועד ההוצאה להורג, שכב הרב מיאש במטתו.

בחלומו הופיע אביו, ה"חתם סופר", וגער בו על שהוא ישן בעת שיהודי חף מפשע עומד להתלות. כשהתעורר, הבין ה"כתב סופר" את חשיבות התפלה.

הוא כנס את כל תושבי העיר לבית הכנסת באישון לילה, שם נשא דברים נרגשים על כוחה של תפלה ועל כך ששערי דמעות לא ננעלו. הקהל פרץ בכי ובתפלה.

למחרת, ברגע האחרון לפני ההוצאה להורג, החליט השופט לחקר את המשרת הגוי.

הלה, שלא היה מוכן לחקירה, נשבר והודה במעשהו. היהודי שחרר לא לתר, והגוי הוצא להורג במקומו.

וידועים דבריו של החפץ חיים זצ"ל בענין זה: בתחלה, כאשר המציאו את הטלגרף, למדנו ממנו שכל מלה שוה כסף, כך עלינו להתיחס לכל מלה היוצאת מפינו - כבעלת ערך רב.

לאחר מכן, עם המצאת הטלפון, למדנו שיש אגן שומעת למעלה, וכפי שאנו מדברים כאן למטה, כך שומעים שם למעלה.

כיום, עם הופעת הטלפון הנייד, אנו לומדים לקח נוסף, נתן לדבר ללא חוטים, רק על ידי הקשת מספר מסים, וזהו משל לדפיקות הלב - "עבודה שבלב זו תפלה". אין צורך באמצעי בינים, אלא רק בכונת הלב.

לעי"נ הרה"צ

ר' פנחס בן ר' בנימין בינוש רוזנבוים זצוק"ל
כ"ו בניסן תשע"ז

הקב"ה הוא "אָפּס זולתו" - אין מלָבדו.
נתן "לצלצל" אליו בכל עת ובכל מקום, שָׁפָן
יש "קליטה" בכל מקום, אפלו בשבת.

"ותהי עליו רוח אלקים" (כד, ב)

משפחת פ. לא הייתה שומרת מצוות.

כאשר בתם הגיעה לגיל הגן, נאלצו ההורים
להתמודד עם דילמה: הגן היחיד בקרבת
ביתם היה גן דתי.

לאחר שקילת האפשרויות, החליטו ההורים
כי עדיף לשלח את בתם לגן הקרוב, על אף
אפיו הדתי, מאשר לגן חלוני המרחק יותר.

באחד מימי ששי, חזרה הילדה הביתה
ואמרה לאמה: "הגננת אמרה שאת צריכה
להדליק נרות...", האם הגיבה בכעס: "אנחנו
לא מדליקים נרות, וזהו!"

הילדה התעקשה: "אבל הגננת אמרה!"

האם גערה בה: "הניחי לי, בבקשה. אצלנו לא
מדליקים נרות!", הילדה, בנחישותה,
הכריזה: "אם את לא תדליקי נרות, אני
אדליק!"

האם, מאבדת את סבלנותה, אימה להעניש
את הילדה אם תמרה את פיה.

למרות זאת, הילדה הלכה בעצמה למכלת
ובקשה שני נרות.

בעל החנות, מפתע מבקשתה של הילדה
ממשפחה שאינה נוהגת להדליק נרות, הניח
שמדבר ביום זכרון משפחתי ונתן לה שני
'נרות נשמה'.

הילדה חזרה הביתה, הסתגרה בחדרה
והדליקה את הנרות.

כשנכנסה האם לחדר וראתה את נרות
הנשמה הדולקים, שאלה בתדהמה: "מה
זה?" הילדה השיבה: "את לא רצית להדליק,
אז הדלקתי אני שני נרות - אחד בשבילך
ואחד בשביל אבא!"

האם, שככל הנראה באה מבית בו הפירו
מסורות אלו, חשה זעזוע עמוק למראה בתה
מדליקה נרות נשמה עבור הוריה החיים.

למחרת, הלכה האם לבית הכנסת, ומאותו
יום החלה להדליק נרות שבת בקביעות.

(שאל אביר ויגדה, חלק ב', עמוד קל"ה)

"מה טבו אהליך יעקב משפנתיה ישראל"
(כד, ה)

"בתי כנסיות ובתי מדרשות" (סנהדרין קה)

הגאון הקדוש רבי נפתלי צבי יהודה ברלין,
הידוע כנצי"ב מוולוז'ין, נשאל פעם כיצד הוא
מסגל לשאת את הרעש הבוקע מבנין
הישיבה, ומדוע אין הדבר מפריע לו בעת
שהותו בביתו הסמוך לישיבה.

השיב הרב: "האם שמעתם מעולם על בעל
טחנת קמח המתלונן על הרעש וההמלה
שמקימה טחנתו?"

והמשיך להסביר: "ברור שלא יתלונן, שכן
רעש הטחנה מבשר לו כי פרנסתו מבטחת.
למעשה, רק לקולה הסואן של טחנת הקמח
תערב שנתו."

"ואני", הוסיף הרב, "דומה לבעל הטחנה.
קול התורה הבוקע מפיותיהם של בני
הישיבה הוא מקור חיותי והוא מעניק לי
עידוד רב. שאון הישיבה נעים לאזני, ואם
חלילה פוסק הקול, איני מסגל לתת תנומה
לעיני בשקט שנוצר."

א גוט שבת

לקבלה במייל: LikutimNiflaim@gmail.com

ארגון ושננתם לבניך
מפעיל שיעורים פרטיים לילדי ישראל
הניתנים ע"י אברכי כולל
במסגרות חויתיות תוך מתן תמריצים
המסודדים לשקידה בתורה הקדושה
להצטרפות וברורים: 02-3733111
חדש תמוז תשפ"ד | עלון מס': 350

פרשת בלק

דברת במ
סיפורי אהבת תורה ויראת שמים

בָּרַגַע שֶׁנִּכְנַסְתִּי אֵלָיו, מִיָּד רָאִיתִי אֶת הַחַיִּיךְ וְהָאֲשֵׁר שֶׁגִּרְמַתִּי לוֹ וְשֶׁנִּפְרַשׁ עַל פְּנָיו. אִם רַק הֵייתֶם זֹכִים לְרֵאוֹת זֹאת, הֵייתֶם מְבִינִים שֶׁלֹּא שִׁיב לְצֵאת בְּאֲמִצֵּעַ, וְלִקְחַת מִהַרְבֵּה שְׁעָה שֶׁל קוֹרֵת רוּחַ מְרֵבָה כָּל כֶּן, לְשָׂהוּת בְּחֻבְרַתִּי...

אָהָה! הַמְּשִׁיב יַעֲנִק'ל לְהִתְעַנֵּג. אִיךָ שֶׁהַרְבֵּה אוֹהֵב אוֹתִי. אָהָה! אִיךָ הוּא שֶׁמַּח לְדַבֵּר אֵתִי.

אֲשֵׁרִי שֶׁזָּכִיתִי כָּל כֶּן לְשַׁמַּח אֶת הַרְבֵּה הַיְשִׁישׁ וְהַקְּדוֹשׁ...

עַד כָּאן הַסְּפֹר.

כֵּן כֵּן, רַבּוֹתֵי הַיְקָרִים, הַרְבֵּי בְּצַדִּיקוֹתַי וּבְחֻקְמַתּוֹ, יָדַע לְתַת לְאוֹתוֹ יַעֲנִק'ל, תַּחֲוֹשָׁה כָּל כֶּן נִפְלְאָה, וּתְחוֹשָׁה כָּל כֶּן נְעִימָה, עַד כִּדִּי יַעֲנִק'ל הִיָּה בְּטוֹחַ שֶׁהוּא פְּשׁוּט מִשְׁמַח אֶת הַרְבֵּי בְּכָל שְׁנֵיה שֶׁהוּא שׂוֹהָה עִמּוֹ.

זוֹהִי מִצְוָה גְּדוֹלָה וְעֲצוּמָה: לְתַת לְחֻבֵּר תַּחֲוֹשָׁה שֶׁהוּא אֶהוּב וְרָצוּי מְאֹד. לְתַת לוֹ תַּחֲוֹשָׁה שֶׁהוּא מוֹסִיף לִי וּמְשַׁמַּח אוֹתִי בְּכָל רִגַע שֶׁנִּמְצָא אֵתִי, וּכְנִרְאָה שֶׁבְּשִׁמְיָם זֶה עוֹשֶׂה רֶשֶׁם גְּדוֹל...

לְפַעֲמִים אֲנַחְנוּ נִפְגָּשִׁים עִם אֲנָשִׁים שֶׁאִין לָנוּ מִסְפִּיק סְבָלָנוֹת לְהִיּוֹת אִתָּם, אוֹ לְשַׁחַק אִתָּם, אוֹ לְשׂוֹחַח אִתָּם. אִזּוֹ חֲשׂוֹב לְדַעַת שֶׁשׂוֹה "לְבַזְבוֹ" הַרְבֵּה זְמוֹן בְּשִׁבֵּל אוֹתָם אֲנָשִׁים... כִּי זֶה רְחוּק מְעוֹד מְבַזְבוֹ זְמוֹן. וְאִין שְׁעוֹר וְעֵרָה, לְגֵרִם לְמִיִּשְׁהוּ שֶׁמַּחֵה וְקוֹרֵת רוּחַ...

וּכְמוֹ שֶׁאָמַר אֱלֹהֵינוּ הַנְּבִיא זְכוֹר לְטוֹב בְּתַנָּא דְּבִי אֱלִיָּהוּ: " וְכָה אָמַר לָהֶם הַקַּב"ה לְיִשְׂרָאֵל, בְּנֵי אֶהוּבֵי כָּלוּם חֲסֵרְתִי דְּבָר שֶׁאֲבַקֵּשׁ מִכֶּם? וַיֹּמַר אֲנִי מִבְּקִשׁ מִכֶּם אֶלֶּא שֶׁתִּהְיֶה אוֹהֵבִים זֶה אֶת זֶה, וְתִהְיֶה מִכְּבָדִים זֶה אֶת זֶה, וְתִהְיֶה יִרְאִים זֶה מִזֶּה"

כֵּן! זֶה מַה שֶׁהַקַּב"ה מִבְּקִשׁ מֵאֵתָנוּ!

נִשְׁתַּדֵּל לְהִתְנַהֵג כֶּן אַחַד לְשָׁנָי כֶּן, וְאִזּוֹ הַקַּב"ה גַּם יִנְהַג בְּנוֹ בְּמִדָּה טוֹבָה שֶׁל חֶסֶד.

מִסְפָּר עַל אַחַד מֵאֲדָמוֹר"י סְלוֹנִים, שֶׁהַרְבֵּי הַיְשִׁישׁ יֵשֵׁב בְּחֻדְרוֹ כְּאֲשֶׁר הַחֲסִידִים נִכְנָסִים בָּזֶה אַחַר זֶה לְשָׂאֵל עֵצָה וּלְבַקֵּשׁ בְּרָכָה.

בֵּין הַבָּאִים עֲמַד גַּם "יַעֲנִק'ל הַסַּנְדְּלָר" כֶּשֶׁהוּא מַחֲפָה לְהַכְנִס אֶל הַקְּדֵשׁ פְּנִימָה וּלְקַבֵּל 'בְּרַכַּת צַדִּיק נִשְׁגָּבָה'.

עוֹבְרִים לָהֶם הַדְּקוֹת וְהַנָּה מַגִּיעַ תוֹרוֹ שֶׁל יַעֲנִק'ל לְהַכְנִס אֶל הַקְּדֵשׁ!

יַעֲנִק'ל נִכְנָס פְּנִימָה כְּאֲשֶׁר הוּא סוֹגֵר אַחֲרָיו אֶת הַדְּלֵת.

הַחֲסִידִים יוֹשְׁבִים בְּחוּץ וּמְחַכִּים בְּסִבְלָנוֹת לְתוֹרֵם הַקָּרֵב.

אִךָ בְּפִעֵל, תוֹרֵם לֹא קָרֵב, וְלֹא הַתְקַדֵּם בְּמֵאִימָה...

נָו, שׂוֹאֲלִים הַחֲסִידִים מַה קוֹרֵה שָׁם בְּפָנִים??? מַה קוֹרֵה עִם יַעֲנִק'ל? מַדּוּעַ הוּא לֹא יוֹצֵא??

אִין עוֹנָה וְאִין מִסְבִּיר!!

הַחֲסִידִים בְּחוּץ כְּבָר הַחֲלוּ לְאֵבֵד אֶת סְבָלָנוֹתָם. וְהַחֲלוּ לְדַפֵּק בְּעֵדֵינוֹת עַל הַדְּלֵת, אִךָ עֲדוֹן אִין קוֹל וְאִין עוֹנָה...

מַה יְהִיָּה? כְּבָר עָבְרוּ שְׁעֵתִים תְּמִימוֹת יַעֲנִק'ל נִשְׂאָר בְּפָנִים וְלֹא יוֹצֵא??

לְאַחַר שְׁעֵתִים יַעֲנִק'ל שֶׁלָּנוּ יוֹצֵא כְּאֲשֶׁר חִיָּךְ עָנַק מְשׂוֹה עַל פְּנָיו...

מַה קָּרָה לָךְ יַעֲנִק'ל?? מַה אֵתָה

חוֹשֵׁב?? יֵשׁ כָּאן אֲנָשִׁים שֶׁמִּמְתִּינִים בְּקֶצֶר רוּחַ לְמַעֲלָה מִשְׁעֵתִים, וְאֵתָה יוֹשֵׁב וּמְדַבֵּר עִם הַרְבֵּי כָּל כֶּן הַרְבֵּה זְמוֹן?? הָאֵם זֶה נִרְאָה לָךְ הַגִּיּוֹנִי?? הָאֵם כֶּן רָאוּי לְנַהֵג??

יַעֲנִק'ל חָגַף לְעַמְתָּם כְּמִמְתִּיק סוּד, וְאָמַר: "אִם הֵייתֶם יוֹדְעִים... לֹא הֵייתֶם מְדַבְּרִים...!!!"

אִם הֵייתֶם רוֹאִים כְּמַה הַרְבֵּה שֶׁמַּח כְּשֶׁאִנִּי יִשְׁבְּתִי אֶצְלוֹ, וְאִזּוֹ קוֹרֵת רוּחַ הִיָּתָה לוֹ מִכֶּן, הֵייתֶם מִבְּקָשִׁים שֶׁאֲמַשִּׁיב לְשָׂהוּת בְּמַחֲצֵתוֹ!

התלמידים שתמידים פסדרם לומדים ומשתתפים בפעילות הארגון הפתעו לקבל מעדן חגיגי לכבוד יום מתן תורה - שכלם מודים שצריך לקיים בו גם את עננו "לקם".

ילדי סניף מעוררטיש התענגו לקבל טילון חלבי יקרתי לכבוד חג השבועות, מתנת ראש הסיעה החסידית מיט א ברע'ו בעיר ביתר עילית, הרב גדליהו איזנשטיין, הדואג בכל עת לרוחמתם של ילדי העיר בכלל, ותלמידי "ושנתם לבניך" בפרט. בהזדמנות זו נודה לרב איזנשטיין על התמיכה והלויי לאורך כל ימות השנה, במאור פנים וחפץ לב.

חזו בני
תמונות משמחות מסניפי "ושנתם"

סניף בני הישיבות ביתר עילית

כל התלמידים
לופדים עם האברך
ב"ושנתם לבניך"
את אותו הדבר?

לא ולא.
כל תלמיד לופד
לפי הצרך האישי שלו,
בתאום עם הרב בכתה
או עם ההורים.

שאלה:

אני תלמיד בכתה ד', ויש לי בעיה. אני פוחד בצורה מגזמת מבעלי חיים. החל מחיות מחמד שונות, וכלה בכל מעופף או חרק. אני נמנע לפעמים לצאת מהבית בשל כך. האם יש דרך לשנות את זה?

תשובה:

תלמיד יקר!

ראשית, תרגיש בנח, אתה לא לבד. תופעת הפחד נפוצה, וקצת בכל מיני צורות. ישנם הפחדים מגבה, מה שמכנה 'פחד גבהים', יש הפחדים לשהות במקומות סגורים כמו מעלית וכדו'. ישנו 'אימתא דציבורא' - פחד לדבר בפני צבור, ועוד. צרת רבים אמנם אינה נחמה שלמה, אבל היא כן נותנת תקווה לכך שאפשר להתמודד ולשנות, כפי שהרבה אנשים מצליחים.

צריך לדעת ששנוי הטבע לא נעשה בלחיצת כפתור, אלא בעבודה עקבית ועקשת. רבים מצליחים לעשות זאת לבד בעצמם, ויש שפונים למטפלים שונים ואנשי מקצוע.

כדי שתוכל לנסות לעבוד בעצמך על שפור הענן, אמצך שני כללים שילוו אותך, בשנוי המיחל בעזרה:

1. הפעל את השכל וההגיון. האם שמעת פעם שאוב או כל מעופף מצוי פגע במישהו קשות? גם כשיתגוש עוקץ וזה לא נעים, אין זה מצדיק בהלה של סכנת חיים... אם מישהו סולד למראה חרק, הוא לא חייב להתבונן בו, אך האם יש הגיון לברח עד קצה הרחוב?

אין הגיון, ולכן, ההתבוננות התמידית, עשויה לחדר ללב ולהשפיע עליו.

2. כדאי להחשיף למוקד הפחד בצורה הדרגתית, צעד אחר צעד, עד שתגלה שאיך חושש יותר מאדם רגיל. עם החלטה ורצון חזק, תראה שמפעם לפעם אתה מצליח להתקרב ולהשאיר זמן ארוך יותר עם בעל החיים. אפילו אם תגיע לקמת פחד סביב, זה גם השג ש'אפשר חיים נורמלים.

במובן, אם תרגיש צורך, תמיד תוכל לפנות להורים, שישקלו להתיעץ עם אנשי מקצוע שיסיעו לך בענן.

בהצלחה רבה!

שאלות למדור ניתן להשאיר בקישור **שנתם**, לציין למדור מענה רך, ואין צורך להזדהות

בשמחה תמיד
חידודים משמחים

אובד אמצעים: "אלו מצלמי, אבא תשכר עילוי
מקבל אינו תואם כלל את המצבא עילוי
מקבל פזבאזתי..."
אמצעים: "אשת צדק, אבא אי אבא עילוי
פחות מציור מיליון..."

בפרשתנו בלעם רותם בעצמו את אתונו (במדבר כב כא). על מי עוד נאמר בתורה שהוא רותם את חמורו בעצמו? מי הם שני האנשים עליהם התורה מספרת שהם רתמו בעצמם את מרכבותיהם?

אלו שלש מצוות בפרשתנו קשורות לעצמות שבורות? מהן עם שבורה פסול מולשת במשכן (ויקרא כא יט). בעל-חיים בעל עצם שבורה אינו ראוי לקרבו (ויקרא כב כב). אדם שטובר עצם לחברו, חייב לפצותו (ויקרא כד כ).

שבת טיש

מתוך סדרת ספרי "שבת טיש"

ספורים ואגדות פנינים ופרפראות מדות והליכות

פנינים

הַבְּרֵצִפוֹר (כב, ב) - בְּלֶקֶת רְאִשֵׁי תְבוּת בְּלָחֶם לֹא קָדָם, וְכֵן בְּלָעַם לְקוֹב קָרָא. בְּפָאֵמֵר עַל־דָּבָר אֲשֶׁר לֹא־קָדָמוּ אֲתֵכֶם בְּלָחֶם וּבִמִּים וְגו', וְאֲשֶׁר שָׁכַר עֲלֵיךָ אֶת־בְּלָעַם בְּרֵעֵוֹר מִפְתוֹר אָרַם נְהַרִּים לְקַלְלָךְ. (קטרת סמים)

וַיָּנֵר מוֹאֵב (כב, א) - וַיָּנֵר אוֹתִיּוֹת גִּיּוֹר. הֲשֵׁשׁ בְּלֶקֶת שָׁמָּא וַיָּנֵרוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֵת כָּל הָאֲמוֹת וְהוּא יוֹתֵר לְבָדוֹ, וְלָכֵן אָמַר עֲתָה יִלְחָבוּ הַקְּהָל אֶת־כָּל־סְבִיבֵיתֵינוּ, שְׂיִכְנִסוּ אֵת כָּל הָעַמִּים שְׁמֹסְבִיבָם לְתוֹרָה, כִּלְהֵךְ הַשִּׁיר, שְׂיִכְנִסוּ לְעַל תוֹרָה כְּשׁוֹר לְעַל. (מנחת עני)

וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב (כג, ט) - מִסְפַּר אֲמוֹת הָעוֹלָם הִיָּה שְׁבַעִים, וְנַחֲסַר מֵהֶם עַד נ"ט. כְּדֵי שְׁבַעִי יִשְׂרָאֵל לֹא יִתְעַרְבוּ בָּהֶם וְלֹא יִתְבַּטְלוּ חֲלִילָה בְּשֵׁשִׁים. וְלָכֵן נֶאֱמַר הַיּוֹעֵם לְכֹדֵד יִשְׁכֹּן, שְׁלֹא יְהִי בְטָלִים בֵּין הָאֲמוֹת, כִּי אִין בָּהֶם אֵלָּא נ"ט עַמִּים בְּמִגְוֵן גּוֹיִם בְּגִמְטְרִיָּה נ"ט, וְאִזּוּ וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב לֹא יְהִי בְחֻשְׁבוֹן אַחַד. (אור החמה)

מִה־טָבוּ אַהֲלֵיךָ יַעֲקֹב מִשְׁכַּנְתֵּיהָ יִשְׂרָאֵל (כד, ה) - פְּסוּק זֶה הוּא אַחַד מִשְׁשֶׁה פְּסוּקִים שְׁצָרִיכִים לְכַתֵּב אוֹתָם בְּרֵאשִׁי הַעֲמוּד בְּסִפֵּר הַתּוֹרָה, וְסַמְנֵךְ 'בְּי"ה שְׁמוֹ'. וּמִכָּאן רָמַז לְנִפְסָק בְּשֵׁלְחֹן עֲרוּךְ, שֶׁבֵּית הַכְּנֶסֶת נִבְנָה גְבוּהָ מִכָּל בְּתֵי הָעִיר, וְלָכֵן נִמְצָא הַפְּסוּק מִשְׁכַּנְתֵּיהָ יִשְׂרָאֵל בְּרֵאשִׁי הַעֲמוּד בְּסִפֵּר הַתּוֹרָה. (אור משה)

יְזַלְמִים מְדַלְּיוּ (כד, ז) - מִכָּאן רָמַז לְדָבָרֵי חֲז"ל, הַזְּהָרוּ בְּבִנְיַ עֲנִיִּים שְׁמַהֵם תַּצֵּא תוֹרָה, כִּי יִזַּל מִלְּשׁוֹן הַחֹכֵם כְּמוֹ בְּאֲרַמִּית אֲזַלָּא, וְאִין מִים אֵלָּא תוֹרָה. יִזַּל מִים - תִּלְךָ הַתּוֹרָה, מְדַלְּיוּ - מְדַלְּיוּ, מִכָּן דְּלִים וְעֲנִיִּים. (כמוס עמודי)

תַּבַּת מִים מְרֻמֶּזֶת אֲרַבַּע פְּעֻמִּים בְּפְסוּק זֶה. יִזַּל מִים, וְזָרְעוּ בְּמִים רַבִּים, יִזַּל מִים מְדַלְּיוּ רְאִשֵׁי תְבוּת מִים, וְגַם מְדַלְּיוּ בְּגִמְטְרִיָּה מִים. כִּי הַתּוֹרָה חֹמַרְפֶּשֶׁת בְּפָרְדָּם בְּאֲרַבַּעָה אֶפְנֵים, פְּשֵׁט, רָמַז, דְּרֶשׁ, סוֹד. (פניני דינאל)

רְאִשִׁית גּוֹיִם עֻמְלָק וְאַחֲרֵיהֶם עַדִּי אַבְדִּי. (כד, כ) - רְאִשִׁית שְׁמוֹ שֶׁל עֻמְלָק, דִּהְיִנוּ רְאִשֵׁי תְבוּת, הֵם: עַמְרָם, מֹשֶׁה, לוֹי, קָהָת, וְלֹא יָדַע כִּי סוֹפֵי תְבוּת מִיָּתָה, וְלָכֵן אַחֲרֵיהֶם עַדִּי אַבְדִּי. (חו טוב)

ספורים בפרשה

ויפתח ה' אתיפי האתון ותאמר לבלעם (כב, ח)

רבי יצחק יעקב מפוניבז' פגס פעם אספה בביתו, כדי לדון בעניני צבאורי חשוב. בינתיים החלו להתפזח ביניהם כמה מסבים, הדיוטים שעלו לגדלה, וכל אחד טען שהוא מיוחס ונכבד יותר מחברו. חבט רבי יצחק על השלחן ואמר: "הסו ואספר לכם מעשה. באו החמורים אל הקב"ה בקבלנה שהם מפלים לרעה מפל בעלי החיים, עובדים ביום ובלילה ואדונם רודה בהם בפרך. בקשו אפוא החמורים מענה לשון, כדי שיוכלו לעונר את רחמי בעל הבית בעת צרה והקב"ה הסכים ועשה נסיון עם אתונו של בלעם. ומה אמרה האתון בשעה שהפתה? במקום להסביר שהמלאך נצב בדרפה, החלה לספר את החוסה 'הלא אנכי אתנה אשר רכבת עלי מעודה עד-היום הזה'. ומאז נטלה הלשון מן החמורים, כי מוטב לטפשים שישתקו..."

שוב אלי בלק וכה תדבר (כג, ה)

ספר ה'נר איש-חי', כי בשעלה הרש"ש, רבי שלום שרעבי, מתימן לארץ ישראל, היה אז נער צעיר ואיש לא הכירו. במסעו נדד דרך הדו עד בגדד, שם המתין עד שתתארגן שגרה לדמשק, ולמד בינתיים בישיבת המקובלים שעל שם רבי יצחק גאון. כשהגיע לדברי הזהר בפרשתנו, פרשת בלק, התלהב רבי שלום וקרא בקול את התבות: "שוב אלי בלק וכה תדבר". גדולי המקובלים שישבו שם, לא עמדו על גדלותו של האורת, ותמהו על פשר התלהבותו. אמר להם הנער בתמימות בפפה הערבית-תימנית השגורה על פיו: "המלה פה בווערת בלבי!" וכונתו היתה לדברי הזהר שהשכינה נקראת פה. סים ה'נר איש-חי': "אלו היו זוכים לעמד על גדלותו של רבי שלום, לא היו מיניחים לו להמשיך במסעו ומדברים על לבו להתר בנגדד..."

הרועם לכדד ישכן ובגוים לא יתחשב (כג, ט)

המשפילים הראשונים טענו, שההתבודות של עם ישראל מעמי הארץ, היא הספה שמגבירה את שונאת עשו ליעקב, ולכן התקרבו אל הנכריים ונסו למצא חן בעיניהם. אמר עליהם הנצי"ב מוולוז'ין: "כבר התנבא עליהם בלעם ואמר 'הרועם לכדד' - באשר עם ישראל שומר על עצמאותו פעם ואינו מתערב בגוים שביניהם הוא יושב מאז גלה מארצו, אזי ישכן' - שוכן הוא בתוכם במנוחה עד הגאלה הקרובה, אך אם 'ובגוים' - שהוא מתערב בין הגוים כדי להתחבב עליהם, אזי 'לא יתחשב' - אינו נחשב בעיניהם והם מזלזלים בכבודו של היהודי הנחות בעיני עצמו..."

לאהביט און ביעקב (כג, כא)

באחת משיחותיו של הר"י צ'מליובאוויטש ספר, שבהיותו בן ארבע שנים שאל את אביו הרש"ב, למה נברא האדם בשתי עיניים, לעמת פה אחד וחטם אחד? שאלו אביו אם הוא מכיר את אותיות האל"ף ב"ית ואם הוא יודע את ההבדל בין שיו לשיו. השיב הילד בחיוב והראה לאביו שבש"ן הנקדה בצד ימין ובש"ן בצד שמאל. אמר לו אביו: "לך נועדו שתי העינים. יש דברים שצריך להביט עליהם בעין ימנית, ועל אחרים בעין שמאלית. על אדם מישראל צריכים תמיד להביט בעין ימנית וחיובית, ואלו על הבלי העולם הזה בעין שמאלית ושליכית..."

לקבלת הגיליון
דוא"ל:
580677@gmail.com

הפצ"ת
ועד הפצת תורה

המתנה הנפלאה ביותר!
בכל חנויות הספרים בכל הארץ
"שבת טיש" ו"מידות טיש"

זמני השבת פרשת בלק - ירושלים
הדלה"נ 7.08 צאת השבת 8.24 רבנו תם 9.01

היה היה

תמות נפשי מות ישירים ותהי אהריתי במוהו

ר' יעקב יושב שקוע בתפלתו החרישית במקומו הקבוע בבית המדרש, והנה הוא מרגיש לפתע ביד המושטת לפניו. היה זה גבאי הצדקה רבי זכריה, שמפתח את רגליו כדי להתרים את אחינו בני ישראל למען עניים ומעוטי יכלת. ר' יעקב שמחבב את רבי זכריה אצלו למד בילדותו, הושיט לו ללא הסוס שטר אדם של מאתים שקלים. התפלא רבי זכריה למראה הסכום הגדול והודה לו נרגשות, ולאחר שר' יעקב סיים את תפלתו נגש אליו גבאי הצדקה ואמר: "שמחת את לבי בתרומתך הגדולה, ובאות תודה והוקרה מבקש אני לספר לך ספור נפלא שזה עתה ארע עמדי, ותוכל להפיק מהדברים מוסר השכל ולקח טוב". מתגורר אני באחת השכונות התיקות שבירושלים, וסמוך לבנין מגורי בנייה שכונה יקרנית, בה מתגוררים עשירים מפלגים ובעלי יכלת, שגנו לעצמם בתים מרווחים ופרטיים. מדי בקר יוצא אני בשעה קבועה לבית הכנסת בו קבעתי את תפילתי, ולאחר מכן יוצא להתרים יהודים לצדקה. לפני שבועות מספר יצאתי מביתי, וראיתי רכב מפאר שעומד בסמוך ובה יושב קבלן דירות מפרסם שגר בשכונה היקרתית הסמוכה. הלה הציע להסיעני לבית הכנסת והספמתי בשמחה, ולפליאתי נשנה הדבר גם למחרת בבקר. תחלה אמרתי "אך מקרה הוא", אך כפאשר הדבר נשנה גם ביום השלישי כפאשר הקדמתי מעט, הבנתי שדברים בגו. הבעתי את פליאתי באזני הקבלן: "מדוע אתה מגיע כל בקר כדי לקחתני לבית הכנסת? וכי הולך בטל אתה, או שמא שכר שכרתיך כדי להיות לי לשמש ועוזר שלא על מנת לקבל פרס?" לשמע שאלתי, הרצינו פניו של הקבלן והוא החל לספר לי את ספורו הנפלא.

לפני שנים מספר, נסעתי באישון לילה לביתי, כדי לנוח מעמל יומי. בדרכי, נהרדתי לראות אדם חסר בית שמתגולל באשפתות ונובר בהן כדי למצא שאריות מזון להחיות את נפשו. הדבר זעזע אותי עד היסוד, שכן אני משפע ברוך השם במזון רב ומעולם לא ידעתי רעב מהו. חזרתי על עקבותי, ורדתי מרכבי והתחלתי לדובב את ההלך המסכן. לא בנקל הסכים הלה לשוחח עמי, ורק לאחר שהבהרתי לו שפונתי לטובה, ספר לי על כך שאין לו קורת גג לגור תחתיו והוא ישן תחת פפת השמים. הפצתי בו רבות עד שהסכים להצטרף אלי לביתי, שם פניתי לו את הקומה התחתונה והתקנתי אותה לדיירה ראויה. הודעתי להלך שהמקום בלו עומד לרשותו, ויכול הוא להתגורר בו פאות נפשו בלי לשלם לי פרוטה. כך עברו עליו חדשים ארבים, עד שיום אחד הבחנתי שפניו של ההלך אינם פתומים לשלום. חרדתי לשלומו, והוא התאונן בפני על חלשה גדולה שנפלה עליו. הזמנתי מיד רופא מקמה שפדקו במסירות, ולמרה הצער קבע פי ההלך חולה במחלה חשוכת מרפא וימיו ספורים. לא אמרתי נואש, ושלמתי מיסיו הון רב כדי להקל על יסוריו ולא חשכתי מאומה כדי לנסות למצא לו רפואה. תקופה ארבה התיסר ההלך במחלתו הקשה, וכשהבין שסופו קרב, קרא לי אל מסתו ואמר לי בקול חלוש: "אין בכחי למצא את המלים הנכונות כדי להודות לך על כל מה שעשית למעני, בבחינת חסד של אמת. ואיני יודע כיצד להשיב לך כגמולך הטוב". נסיתי להרגיע את רוחו הנסערת ולחזקו, אך הוא השלים עם גורלו והתפונן למסר את נפשו ליוצרו. ברגע האחרון אמרתי לו: "ראה, לא חסר לי מאומה, אולם דבר אחד אבקש מהך. אחרי שתעלה השמימה, מבקש אני שתבוא לבקרני ולספר לי מה התרחש עמך בעולם האמת". ההלך הביט עלי בעיניו הגדולות כפאשר את פקשתי, ולאחר זמן קצר הסתלק לעולם שפלו טוב. עברו ימי השבעה, בהם שכרתי בכסף מלא מנין אברכים ללמוד משניות ואמירת קדיש לעלוי נשמתו של הגלמוד, ובאישון לילה חלמתי חלום נורא שהיה מוחשי והי כמו בהקיץ. בחלומי ראיתי את ההלך עמו היטבתי, והוא אמר לי: "דע לך, שקשה היה לי מאד לרדת לעולם השפל והדבר הסב לי יסורים רבים, אולם מפני שהרביית פה להיטיב עמדי, באתי לקיים את הבטחתי. לא אוכל לספר לך הרהב, שכן עדין אתה בין החיים, אולם מעט מהמתרחש שם יכול אני לגלות לך. ראיתי בעיני את דברי הנמרא עליונים למטה ותחתונים למעלה. ועוד ראיתי, שבשעה שהאדם עומד לפני בית דין של מעלה, שוקלים ובודקים את מעשיו בפלס, ומחשבים כל מעשה טוב שעשה בימי חייו כדי לבדק מהי המטרה ומהי הפונה לשמן עשה את מה שעשה, ומשלמים לו שכר בהתאם לכונתו בשעת המעשה. אולם מצוה אחת יש, שאותה לא בודקים ולא תרים אחריה לשם מה נעשתה והיא מצות הצדקה והחסד. פאשר שוקלים כל פעלה של הטבה עם הזולת, לא מקברים בשמים מה היתה המטרה, אלא משלמים עליה מיד שוכר טוב בגן עדן". מיד לאחר מכן, נעלם ההלך מחלומי ואיך והנה חלום. הדברים פה השפיעו עלי, עד שלא יכלתי לשוב לישון, ויצאתי לטייל מעט. לאחר מחשבה עמקה, החלטתי בלבי החלטה עזה. מעתה ואילך, לא יעבר עלי אפלו יום אחד בלי לעשות בו מעשה חסד שלא על מנת לקבל פרס, וכפראיתי אותך יוצא מבייתך החלטתי שאתה תהיה האישי עמו אתחסד מדי יום.

"מאז כבר עברו ימים ארבים, והקבלן עומד בדבורו ומסיע אותי מדי בקר אל בית הכנסת, במטרה אחת. לעשות חסד ולהיטיב עם הבריות", סיים גבאי הצדקה את ספורו הנפלא באזניו של ר' יעקב, שפרסם את הספור בשער בת רבים, כדי לחזק רבים בעשיית צדקה וחסד.

מאזרות

הנאון רבי מרדכי ליב וינקלר ממאד ז"ע ליום ההלולא י"ז בתמוז תרצ"ב

מגדולי רבני הנגריה, גדול ההוראה והאון התורה בדורו ומגדולי מעמידי הדת עלתלה. מרביץ תורה לרבים ומחבר ספרים פורה, ביניהם השו"ת המפרסם "לבושי מרדכי". בצעירותו קבל תורה מפי שלשה מתלמידי החת"ם סופר, ודמונתו הייתה נר לרגליו כל ימיו. התבלט בכשרונות גרוכים, עד שנגזל י"ב פבר היה פקי במסקנות בקא קמא ובקא מציעא וחדש בהם חדושים נפלאים. בהן ברננות פמה קהלות בישראל ומשנת תרס"א עמד בראשות קהלת מאד במשך ל"ב שנה עד פטירתו. גשהתבקש תתנו (בוזוג הראשון) מהר"ץ דווינסקי, לתאר את דרכי חוננו, הגידרו בקצרה: "לכתב אודות מנהגיו מי יכול לפורטם, ואין בפרט אלא מה שבכלל, פלו קדש וישעה פמה תחובלות להויה הצנע לכת. דרבו בקדשה הלוכו בקדשה". ספר רבי יהושע בוקסבוים מגלנטא, שפעם נסע אליו כדי להבחין ולקבל תעדת הוראה, ובקשה אצלו הגיע מקתב מאחד מחשובי הרבנים שבקש עצה על קהלה אחת, שבמה מתושביה בקשו למנות עליהם רב נוסף, אך הקרא דאתרא אינו מסכים לכך. בקש הרב מאורחו לערוך תשובה בניון, ולאחר שביע הגיש לו רבי יהושע קנטרס בן ארבעים דפים על העניון. עיר בו הרב ואמר: "אני הייתי משיב תשובה קצרה, שאלו הדבר היה מתרחש עמי וכמה מתושבי עירי היו רוצים למנות עליהם רב נוסף עלי, הייתי מבקש מיד מראש הקהל שינכח חצי משקלתי להבטחת קיום הרב השני, שמקל מעלי את על הרבנות..."

יוסיף דעת

בספר "אור לשמים" לרבי מאיר הלוי אב"ד טטאבניץ ואבטא תלמיד החוה"מ מלוכלין, מובא פירוש על הפסוק שבנובלת בלעם "עדימה אשור תשבך", ולאחר מכן נכתב: "ידוע להו, שכאן נכתב פירוש אחר על תיבת תשבך, אך נשתנה על פי ציווי צדיקי הדור נ"י מטעם הכמוס". הדברים מתבארים יותר בהסכמת רבי מנחם מענדל רובין חתנו של המחבר, שמובא בתחילת הספר: "ואת להו ידוע, שבפרשת בלק בפירוש על פסוק כי אם יהיה לבער קין עד מה אשור תשבך, על תיבת תשבך נכתב בכתיבת יד פירוש אחר לא כמו שנדפס כעת. והגם שלא הגהתי שום ענין בדבריו הק' הגם שאינם מובנים, כי יראתי לשלוח יד באמרות הקדושות, אך על תיבת תשבך הוכרחתי להעלים הפירוש שפירש כבוד חותני ז"ל מטעם הכמוס, ופירשתי בפירוש פשוט כדי לסיים הפסוק". גם כאן מגלה המו"ל טבח ומכסה טפחיים, ואת אשר הסתיר גילה רבי אהרן מרכוס בספרו 'החסידות', רבי מאיר מצא בפסוק זה רמז לקץ הגלות, וכתב שהמשיח יבוא שום ענין בדבריו הק' הגם שאינם מובנים, כי יראתי לשלוח יד באמרות הקדושות, אך על תיבת תשבך הוכרחתי להעלים הפירוש שפירש כבוד חותני ז"ל מטעם הכמוס, ופירשתי בפירוש פשוט כדי לסיים הפסוק". גם כאן מגלה המו"ל טבח ומכסה טפחיים, ואת אשר הסתיר גילה רבי אהרן מרכוס בספרו 'החסידות', רבי מאיר מצא בפסוק זה רמז לקץ הגלות, וכתב שהמשיח יבוא שום ענין בדבריו הק' הגם שאינם מובנים, כי יראתי לשלוח יד באמרות הקדושות, אך על תיבת תשבך הוכרחתי להעלים הפירוש שפירש כבוד חותני ז"ל מטעם הכמוס, ופירשתי בפירוש פשוט כדי לסיים הפסוק". גם כאן מגלה המו"ל טבח ומכסה טפחיים, ואת אשר הסתיר גילה רבי אהרן מרכוס בספרו 'החסידות', רבי מאיר מצא בפסוק זה רמז לקץ הגלות, וכתב שהמשיח יבוא שום ענין בדבריו הק' הגם שאינם מובנים, כי יראתי לשלוח יד באמרות הקדושות, אך על תיבת תשבך הוכרחתי להעלים הפירוש שפירש כבוד חותני ז"ל מטעם הכמוס, ופירשתי בפירוש פשוט כדי לסיים הפסוק".

מה-טבו אהליך יעקב משבנתיה ישראל

פניני אור החיים

מדברי האור החיים הקדוש על הפרשה

אל מוציאם ממצרים - אמר מוציאם ולא הוציאם, הגם שר"ל אמרו דאפיק משמע והוכיחו מכאן, אף-על-פי-כן יותר משמע לשון עבר אם היה אמר הוציאם. ונראה על דרך אומנם ז"ל בכל דור דור חוב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, על כן אמרו יודעי פנימיות התורה כי כל ליל פסח מתקברים כחות הקדשה מהקלפה ונוספים בעם בני ישראל והיא הקבוצה עצמה של יציאת מצרים, והוא אמרו אל מוציאם כי לא יציאה ראשונה לבד אלא בכל שנה ושנה מוציאם כנזכר:

אראנו ולא עתה - והוא מה שאמר כאן כנגד גאלת ארצנו שהיא באמצעות זכות ישראל שרמו במאמר אראנו ולא עתה אמר דרך פוכב שיזרח הגואל מן השמים, גם רמז לכובד היוצא באמצע השמים לנס מפלא באמור בספר הזר, וכנגד גאלת עתה שרמו במאמר אשורנו ולא קרוב אמר וקם שבט מישראל פרוש שיקום שבט אחד מישראל כדרך הקמים בעולם דרך טבע, על דרך אמרו וישלם אנשים יקים עולה, שיבוא עני ורוכב על חמור ויקום וימלך ויעשה מה שנאמר בסמוך. וטעם שימד גאלת ארצנו שהיא ככובד ליעקב וגאלת עתה שהיא עני וכו' לישראל שהם פתות הצדיקים, נתפזר לומר שהמשגג לגור זה של ביאת הגואל ככובד הוא כשתהיה הגאלה מפאת גדר הבינוני שבישראל שייטבו מעשיהם ויבוא בזכותם, והוא אמרו דרך פוכב מיעקב, אבל ביאתו בדרך וקם שבט זה יהיה משלם יטיבו מעשיהם פת הבינונים ולא יבוא אלא מפאת פת הצדיקים שבהם, והוא אמרו וקם שבט מישראל:

דברי הימים

בי"ז בתמוז א'תרנ"ו, בסיום שנת המבול, שלח נח את היונה כדי לראות הקלו המים מעל פני האדמה.

בי"ז בתמוז ב'תמ"ח, הסתיימו ארבעים הימים שמשה רבנו היה בהר סיני, ובאותו יום עשו את העגל ומשה ירד ושיבר את הלוחות. בי"ח בתמוז ייסר את העם על חטא העגל וציווה להענישם.

חמישה דברים אירעו שבבעה עשר בתמוז, שחל השנה בשבת קודש והתענית נדחת ליום ראשון. השתברו בו הלוחות בשנת ב'תמ"ח, בוטל התמיד בימי מלחמת האחים מבית חשמונאי בערך בשנת ג'תריצ"ט, הובקעה העיר בשנת ג'תמ"כ לפני חורבן בית המקדש הראשון, ולפי הירושלמי גם בקיעת העיר שבבית ראשון בשנת ג'של"ח אירעה בי"ז בתמוז ולא בט' בו, אפוסטמוס שהיה שר רומאי שרף בו את התורה, והוא גם העמיד צלם בהיכל, ויש אומרים שהכוונה לצלם שהועמד בהיכל על ידי מנשה בן חזקיהו מלך יהודה שמואל 55 שנה משנת ג'רכ"ח עד ג'רפ"ג.

בי"ז בתמוז מתחילים ימי 'בין המצרים' על שם הפסוק "כל רודפיה השיגוה בין המצרים", ובהם מתאבלים על חורבן בתי המקדש הראשון והשני.

בי"ז בתמוז קנ"א, נערכו פוגרומים קשים ביהודים אשר בספרד, ובניהם נהרג רבי יהודה בן הרא"ש ואשתו שהיתה בת אחיו רבי יעקב בעל הטורים. ונתנו סימן לשנת הפורענות: "א-ל קנא".

י"ז בתמוז שנת רח"צ, נקבע כ'פורים קנדיאה', לאחר שיהודי קנדיאה ('כרתים') נחשדו בסיוע לתורכים וניצלו, ונהגו נשות העיר שלא לעשות בו מלאכה.

היה זה זמן קצר לפני הסתלקותו של מרן ה"חתם סופר". ברוך משה את בניו ובני ביתו, איש אשר בברכתו ברוך אותם, וכאשר בא אליו בנו השני רבי שמעון סופר, קרא עליו אביו הגדול את לשון הגמרא הראשונה בתלמוד, בדרך הראשון של מסכת ברכות: "האי תנא היכי קאי"? תנא זה, היכן ימצא וישיב? "אקרא קא קאי" - בעיר קראקא הבריה, פרבא דכלא בה, שכן "אקרא קא" נקראת ונשמעת פשוט קראקא. גם רבי זקיל פולק, מבחירי תלמידיו של ה"חתם סופר", ספר ברכות הימים, כי שמע מפי רבו עשרים וחמש שנה קודם לכן, שעתידי בנו לישב על פסא הרבנות בקראקא הגדולה וכאשר חזר בן היה. בשנת תרט"ז התפנה פסא הרבנות בקראקא, לאחר שרבי דב מייזליש עבר לעיר ורשה, בה התגוררו בניו ובני משפחתו. פסא הרבנות בקראקא נותר מיתם, ופרנסי הקהילה החלו לתור אחר ממלא מקום ראוי. מעמידים רבים הגיעו, אך בלם נפסלו על ידי הלמדנים המפלגים בעיר שהיו מפריכים את דרשתו הראשונה של הרב וגורמים לו לעזוב את המקום בפחי נפש. כשהצעה הרבנות לרבי שמעון סופר, לא נענה מיד להצעה שכן הגיעו אליו שמענות על גורמים שונים בקהילה שמתנגדים למינוי מסבות שונות, והפחותים שבהם אף שלחו אליו מכתבי פלסטר ושטנה. בסופו של דבר נעתר רבי שמעון להצעה, ובשנת ה"תר"ב רבנו שמעון בהרב הגאון אמתי משה סופר זצלה"ה - היא שנת פת"ר, קבל רבי שמעון כתב הכתרה רשמי מראשי קהלת קראקא, ולאחר כמחצית השנה נערכה לו קבלת פנים מפארת, בה השתתפו יותר מעשרות אלפים מגני הקהילה. מספר שאחד מאנשי הקהילה שהתנגד למינוי, נסע ל"דברי חיים" מצנו ובקש ממנו להורות להסיריו תושבי העיר להתנגד למינוי החדש. לשאלת רבי חיים על זהותו של הרב שנבחר, ענה ראש הקהל: "איזה אברך פרשבורגאי". אך כשנודע לו מי הרב, קרא בחרי אף: "מה? בנו של הרב מפרשבורג, צריך לרעד ממנו!" ומאז נותר ראש הקהל הלז לרעד כל ימיו.

ביתו של הרב החדש המה ממכקרים, ולאחר שעות ארוכות בקש הרב את סליחת האורחים ופנה לנוח מעט, מפני שגברה עליו חלשתו. שכב הרב על מטתו אולם השנה נדדה מעיניו, והדבר היה לו לפלא. מנהג היה לו לרבי שמעון, שבכל ענין תמוה היה נוטל את הספר הראשון שנקלע לידיו והיה מעיין בו, וכך עשה גם הפעם. הושיט ידו לארון הספרים ועלה בידו שלחן ערוך חלק ארח חיים, פתחו וראה לפניו הלכות ספר תורה. למרות שידע זה מכבר את ההלכות, חזר שוב עליהן במשך רב שעות הלילה, כי אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים למאה פעמים ואחת. למחרת באו למדני קראקא והחלו לשוחח עם הרב החדש בהלכות ספר תורה, בהן התחבטו בתקופה האחרונה, ולמרבית השתוממותם הראה הרב את כחו העצום בהלכות אלו, עד שלשונם נאלמה בפיהם.

הגיע עת המבחן הגדול. למדני העיר תפסו את מקומותיהם מול הבימה שבבית המדרש הגדול שבפניו, והמתינו לדרשתו הראשונה של הרב החדש. עוד בדרך, קבל רבי שמעון סלגרמה ששלחו ידידיו שבעיר, להזהירו ממתנגדיו שהעמידו למדנים גדולים וחרפים כדי לצערו, אך הרב לא נבהל ככל. בבואו העירה, גלה למקרקריו כי בדתו לדרש פסגה המפרסקת של "חצי שעור", והלכו חרדו איש אל אחיו שכן נושא זה שגור וידוע הוא לכל צורב ולמדן, אולם הרב הגיעם לבל יחששו ככל. עם עלות הרב על הבימה, ראה את הלומדים שיושבים למולו בפזאים השוחרים לטרף, והחל לדבר: "שמעו נא רבותי! טרם מתחיל אני בדרשתי, מבקש אני לספר לכם מעשה שארע עם אבי ה'חתם סופר'. קצב אחד היה בפרשבורג ופקפוק יצא על הבשר שבחנותו. שלח אבי את שמשו כדי לזמן את הקצב לפניו, אלא שהלה היה עז פנים ופער את פיו בתרופים וגדופים. שלחו אבי פעם נוספת, אך הלה הפליא בו את מפותיו האכזריות. וכשראה אבי בן, למד אותי שם קדוש ואמר לי: 'לך אל האטליו והזמן את הקצב אלי, ואם תראה שהוא רוצה לפגוע בה, הנח את ידך על המזוזה והזכר את השם שמסרת לי'. כשראני הקצב, הרים את ידיו להפותני, ומדי הגיתי מפי את השם הקדוש, ועל אתר צנח הקצב ארצה ונפח את נשמתו". "דעו לכם", המשיך רבי שמעון ואמר, "השם הקדוש שמסר לי אבי עדין חקוק בזכרוני. אם פונתכם לשם שמים, מוכן אני ללחם מלחמתה של תורה. אולם אם אין פונתכם אלא לקנטר, דעו לכם שהשם שמוזר אצלי, והוא מוכן ומזמן עתה בפי". טרם פלה רבי שמעון לדבר, ומנוסת בהלה התחוללה בבית הנכנסת. חרדת אלוקים נפלה על הלמדנים שגאו לקנטר, ומפאת הצפיפות שבמקום, מהרו הללו להמלט דרך החלונות...

לאחר שוד הפערה, נשא רבי שמעון את דרשתו ובסימו אמר: "בשבאתי לכאן לקראקא, מצאתי בה למעלה ממאה מינים, בתי פנסת ושיטבול שונים, מהם של חסידים, של סנדלרים וכיצא צה. ועקשו התבררה לי ברכתו של בלעם "מה-טבו אהליך יעקב", שהיה ודאי לא התפוג בלעם לברך את ישראל, אלא שפשראה שמרבים אהליהם של בני ישראל שמח בלבם, כי הבין שיש פאן קללה יותר מברכה, שבני ישראל יהיו נפדרים אלו מאלו, וכל קבוצה תקום לעצמה בית פנסת. וכבר אמרו חז"ל בסנהדרין שכל 'ברכותיו' של בלעם חזרו לקללה, חוץ מפתח כנסיות ומפתח מדרשות, ועדין ברכה זו של השגחה והתחרות מוקדת בינינו. עלינו להתחזק אפוא באהבת ישראל".

משיבת

מטעים

ויהיו המתים במגפה (כה. ט.)

דבר פלא מובא בשם הגר"א מוילנא, שהקב"ה חס על בני ישראל והכניס בחשבון של המתים במגפה גם את אלו שבא עתם והיו אריכים למות בלאו הכי, ולכן מטעמת תבת המתים בטפחא ותבת המגפה באתנחתא ולא בטעמים מחברים, כדי שהמשמעות תהיה פדה: ויהיו המתים - במגפה, שהמתים נכללו גם הם במתי המגפה. על הדוש זה מספר, שרבי פיבל מספורגון התגלה לבנו בחלום, וצוהו ללכת אל הגר"א ולומר לו שמן השמים הספימו להדוש. ונתן למצא רמז לזה בדברי זהיר: "ויהיו המתים במגפה, אשר מות לא כתוב אלא המתים, מתיים דמעקרא הוי", שגם אותם שהגיע זמנם למות לפני הגדה נכללו אף הם במגפה. ועל פי זה מבאר גם מדוע מסתיימת הפרשה בפסוק זה, שאין זה דבר שלילי אלא נחשב לסיים בדברי טוב, להראות את רחמי של הקב"ה שגם בעת צרה לבו ורחמי עליהם. (טעי אדם)

לעשות טובה או רעה מלבי

(כה. ט.)

בלעם רצה לקלל את ישראל, אך לא היה יכול לעבר את פי ה' ונאלץ לברכם, ולכן מטעמת תבת טובה בטעם תביר ותבת מלבי באתנחתא, כי את הטובה והברכה עשה בלב שבו, ואלו את הרעה מלבו עשה באתנחתא ובנחת. (מדרשו של שם)

מדגש

על באור התבות "וילך שפי" התחבטו המפרשים רבות. ונתנו מתרגמו מלשון גהון ובפיה כנחש, ושפי הוא מלשון שפיפן' המובא בפרשת וחי שהוא נחש הממות, או מלשון שפוף ושחית. רש"י מפרש על פי אונקלוס שהיה יחודי מלשון שפי, שהוא לשון שלוח ושקט. האבן עזרא מבאר שראוי לקרא כאן "וילך אל שפי", שהלך אל ראש הנבגה, ושפי הוא מלשון גבה. הרשב"ם מבאר שהוא לשון חגר וצולע, ענין הנאמר באיוב "שפו עצמותי", וכן מבאר החוקני, וכן גם משמע מדברי הקמרא בסוטה. בעל הטורים אף מצא רמז לדעה זו, שכן וילך שפי בנימטניה חגר ברגל, ומביא באור נוסף מלשון שף מדיכותה, וצא ממקומו שרגלו נלחצה בקיר. הנצי"ב העמק דבר מותב ששפי הוא לשון דחיקה כמו "הוא ישופך ראש", שהחוקר לאט דוחק ברגליו בארץ.

ממכה

ישבו פעם כמה כסילים וכל אחד בקש להראות את כחו במציאת רמזים בתורה ופרשותיה. אמר האחד: "רמז נפלא מצאתי בשמו של יעקב אבינו, שהרי יעקב ראשי תבות ישמך אלמים אפרים וכמנשה". אמר לו חברו: "עוד רמז יש ביעקב, שהוא ראשי תבות ירדו במצולת כמו-אבן". המשיך השלישי: "שמות ראשי תבות סוד מדע ועשה טוב". נענה הרביעי: "יעקב ראשי תבות כבוד אב ואם". קם האחרון ואמר: "שלי גדול משלכם, שנים בפרשה אחת. בלק ראשי תבות ואתה לרעה פמיה, בלעם ראשי תבות מנוחה ושמחה אור ליהודים..."

גאונותו של הרב מטשפין, רבי דב גריש וידנפלד, היתה לשם ולתהלה ורבים מגדולי דורו עמדו בפעמים אל מול זכרונו הכביר ושלישתו בכל מקמי התורה. בשהותו פעם בעירת מרפא, ישב באחד המעינות בצונתא עם האדמו"ר רבי משה מבאיאן, ויחד עמם ישב גם רבי יעקב טירקל הי"ד אחינו של הרב מטשפין, ועוד אחד מהשוי הרבנים, ושוחחו ביניהם בלמוד. בתוך הדברים, הגיע יהודי אחד אליהם ושאלתו בפיו: "מדוע צריך שבעה אנשים שאכלו כדי שיוכלו לזמן עליהם בצרופ לעשרה, ואלו בתפלה די בשעה לצרופ?" הגיב רבי משה ואמר: "הרי יש לנו פאן את הרב מטשפין, שאלו אותו". לפליאת הנוכחים, סרב הרב לענות ואמר: "הרי נמצא פאן גאון פלוני, שהוא צעיר לימים, ומן הסתם זוכר הוא את הספה יותר ממני". בדרך חזרה מן המעיין, אמר רבי יעקב טירקל למלוהו: "בוא וראה מה פרוש מדות טובות, וכי הרבי ודודי לא ידעו את התשובה? אלא שהם ראו שהרב השלישי אינו יודע את התרופה, וכדי שלא לגרם לו חלישות הדעת התחמקו שלא לענות, בטענה שאינם זוכרים".

על מקרה אחר שארע עמו בעירת נפש מספר, שנפגש אז עם אחד מגדולי הדור המפרסמים, הוא רבי אברהם מנחם מנדל שטיינברג רבה של ברוד ובעל "מחזה אברהם", והשנים שוחחו בלמוד, ובתוך הדברים הזכיר הרב מברוד סברה מסוימת בשם התוספות שבמסכת פלונית. עצר הרב מטשפין את דבורו, הפך בזכרונו במהירות את דברי התוספות בכל המסכת והעיר ביראת כבוד: "מספר אני בלבי אם אמנם כתוב כך בדברי התוספות", אך הרב מברוד נותר איתן בדעתו כי כך כתוב, והציע לרב מטשפין שיבדק את הדבר כשיחזור לאכסניתו ויעיין באותה מסכת. מיד כששב הרב מטשפין לחדרו, עין בגמרא ומצא שהצדק אכן עמו, ואין תוספות כזה במסכת בלא. התגבר הרב על תאות הנצחון, והחליט שלא לפגש יותר את הרב מברוד, כדי שלא יצטרך לענות לו מה העלתה הבדיקה. אולם לאחר זמן מה, פגשו הרב מברוד בדרך מקרה. הרב מטשפין מצדו לא הזכיר דבר וחצי דבר אודות הופתח בדברי התוספות, אלא שהרב מברוד שאלו מיד: "נו, האם בדקת את הענין, ומה מצאת?" התחמק הרב מטשפין מן הענין והשיב קצרות: "מצאתי כפי הפקפוק". מאחר יותר הביע הרב מברוד את התפעלותו באזני הנוכחים ממדותיו הנאצלות ועדינות נפשו של הרב מטשפין ואמר: "יותר משאני מתפלל מגאונותו שזכר שאין תוספות כזה, מתפעל אני מטהר מדותיו ואצילות רוחו הנדירה".

אל רבי שמואל אהרן יודלביץ בעל "מעיל שמואל", הגיע פעם צורב צעיר שבקש לקיים קנין תורה של שמוש תלמידי חכמים, והיה שואלו שאלות בהלכה ונענה בהרחבה ובעין טובה. רבי שמואל אהרן היה סוקר בבחירות את השיטות וההבדלים היוצאים מהן, עד מסקנת ההלכה. אולם באשר בקש הבחור הכונה בדרבי העיון בסגיות הנלמדות בשיבה, שאל פעניו ובקש לשאב ממעינות החכמה של רבי שמואל אהרן, נענה בנעם אך בפסקנות: "עד כאן! תמה הבחור: "מדוע? הרי תלמידו אני ומבקש אני ליהנות מהחכמה?! ורבי שמואל אהרן השיב: "יש לך ראש ושיבה ויש לו דרך משלו בלמוד הגמרא שבישיבה. אני איני רוצה להסוג את גבולו".

מדת הפרת הטוב של רבי ישראל יעקב פישר ראב"ד וירושלים היתה לשם דבר. אף לנכדיו שהיו משמשים אותו ומפנים את האשפה שבפיה, היה מחזיק טובה ומעניק להם תשורות ומעות על שטרחו למענו. פעם הגיע להשתתף בשמחת בר מצוה של אחד ממפריו, והמשתתפים התפלאו לראותו וישב עשה ארקה בשמחה, על אף שעתותיו היו מודדות וכל רגע היה יקר בעיניו מזה. נגש אחד המשתתפים אל בעל השמחה ושאלו: "שמא תוכל להסביר לי, במה זכית שברנו ושתהה בשמחתך זמן כזה רב?" השיב לו הלה: "דע לך, שהרב יושב פאן בגלל מדת הפרת הטוב שבו, ולא לי הוא מכיר טובה אלא לחותנתי, אם אשתי. כי בעת חלילה של אשת הרב, נהגה חותנתי לבקר אצלה מדי שבוע בשבוע, להנעים את זמנה ולהקל מיסוריה, בשל כך חש הרב אציל הנפש חוב בנפשו להשיב לנו אהבה אפים".

אחד מגדולי תלמידיו של רבי חיים גרים, ראש ישיבת "משפן יוסף" ומחשובי תלמידי החזון אי"ש, בא אליו פעם כדי לשאל בעצתו לגבי תפקיד תורני חשוב שמציעים לו. הדבר היה בשנות אימים ובלהות מצד הפורעים הערבים שבירושלים, ומפאת שהמוסד התורני שכן בעיר העתיקה, התלבט האיש אם להענות להצעה בשל הסכנה שבדבר, והציע את השאלה לרבו. תחלה נטה רבי חיים להצעה, אולם בתוך הדברים פלט הלה לפתע מלי משים פי למשרה זו היו מעמדים נוספים, אלא שהממנים הכריעו לקבל אותו על פניהם. כששמע זאת רבי חיים חזרו פניו וקרא בצערי: "מה? וכי על משרה זו יש מעמד נוסף ואתה מתמודד מולו ועדין לא הסרת את מעמדותך מההצעה? הרי זה נוגד את הנקדה המרפזית שבתו, ומדוע לא עלה בדעתך כלל לשאל שאלה זו? הרי זוהי השאלה המרפזית בעיניך!"

למה לא התגיר בלעם הרשע, אחרי שחזה טובות לישראל באחרית הימים? אלא שהמתגיר נקרא 'ג'ר' והוא מלשון 'מוג'ר גריר' שנגרר ונעשה טפל לאחרים. בלעם שהיה בעל גאון רצה להיות תמיד בראש, ולכן לא הסכים להגרר אחרי ישראל... (רבי מנחם מענדל מקוצק)

בעקבות

ה'אור החיים' הקדוש זי"ע

יומא דהלולא - ט"ו תמוז

סוד הבית המואר

הזקן את משכנו אצלם: קלות ראש חדרה לבית, שהיה עד הנה מלא ביראת ה'. כל סיפוקה היה מאז ומקדם בשמעה את צאצאיה מברכים בקול נעים, לומדים ומתפללים בחשק, ועתה ירד המצב פלאים. אמנם הייתה רווחה גשמית בבית, אולם אותה רוח צהלה ושמחה רוחנית נעלמה ואיננה, ואת מקומה תפסו האדישות והקרירות.

היא פנתה לבעלה בהחלטה נחרצת, שברצונה שהמצב בבית יחזור לקדמותו, כפי שהיה. היא חשה בהתדרדרות רוחנית בעטיו של אותו זקן, ואין היא יכולה לעבור לסדר היום עד שישתפר המצב.

בעל הבית שוכנע מייד מדבריה הברורים של רעייתו, אך מה יעשה, וכיצד יוכל למרוד במיטיבו ובאיש חסדו? האשה ענתה ללא היסוס, שהיא מוותרת על כל טובותיו של הזקן המשונה. "עדיף לחיות בעוני ובדחק, אך בה' לא למרוד".

גם בעל הבית, שהיה ירא את ה' מנעוריו, הסכים לדברי רעייתו שיצאו מלבה הטהור, ומייד כשבא הזקן, טעון במתנות כדרכו, הודיעו לו נחרצות שאין הם מוכנים יותר להשמע אליו ולמזימותיו.

בלשונו החלקלקה ניסה לפתותם ולהסביר להם כי הם הורסים כמו ידיהם את עתיד ילדיהם המחוננים בהנהגת המזורה, אולם דבריו כבר נפלו על אוזניים אטומות... הם סירבו להאזין לו עוד.

בראותו שטרפו עומד להישמט מידי, החל הזקן לזעוק עליהם ולאיים כי אם לא ישמעו לו, ייטול בחזרה את כל הטובה שהשפיע עליהם. "יראת השמיים של בנינו שווה עבורנו יותר מכל מתנותיך", אמרו.

בזעם, אסף הזקן את כל מתנותיו, הכסף, הרהיטים, הביגוד והמזון, ועזב את הבית בטריקת דלת, כשהוא מותיר אחריו משפחה ענייה, אך חדורה יראת אלוקים טהורה.

אט אט שבו ההתלהבות והשמחה במצוות לבית הדל והמאושר, וברכות המזון בקול ובכוונה בקעו שוב מחלונות הבית.

אז הבין האור החיים הקדוש מדוע מלא הבית אורה, ומה רב חלקה של האישה הצדקנית הזאת בהעלאת אור הקדושה בבית.

האור החיים הקדוש הזדמן פעם אחת בליל הסדר לביתם של אנשים פשוטים ותמימי דרך. ההגדה נאמרה על ידם בשמחה, בחרדת קודש, בחיות ובקול רם.

האור החיים הבחין שעל פני בעל הבית זורח אור גדול, ולמרבית הפלא, הוא חש כי בצידו השני של השולחן, בו ישבה בעלת הבית, קורן אור גדול פי כמה. תופעה מופלאה זו אצל אנשים פשוטים, הפליאה אותו עד מאוד, והוא ביקש מבני הבית שיבארו לו את פשר הדבר.

פתח בעל הבית פיו וסיפר לו אורחות חייהם: מאז ומקדם הקפידו מאד בביתם לומר את כל הברכות והתפילות בקול רם, בהתלהבות ובנעימות. חרף מצבם הכלכלי הקשה, תמיד שמחו בחלקם ובטחו בה'. במיוחד שבעו נחת מילדיהם החביבים, ההולכים וגדלים ביראת ה' כשאפת ההורים.

למראה כל זאת נתמלא השטן קנאה, וגמר אומר להחשיך את האור הבוקע מהבית הזה. ביום מן הימים הופיע השטן בביתם בדמות יהודי עשיר, ישיש בעל זקן לבן. הוא הראה פנים שוחקות לבני המשפחה, העניק להם תמיכה כספית ביד רחבה, וסיפק את כל צרכיהם. ברבות הזמן אף החליף להם את רהיטיהם הישנים בחדשים ומהודרים.

כאשר קנה את אמונם של בני המשפחה, החל להטיף להם 'מוסר', מדוע נוהגים הם להתפלל ולברך בקולי קולות, שאין זה ממנהג דרך ארץ, והרי הקדוש ברוך הוא שומע גם כשמתפללים בקול נמוך... וכך הוסיף עוד דיבורי ארס נוטפי דבש, כאילו את טובתם הוא דורש.

בעל הבית, כאמור, יהודי תמים וישר-דרך, כשראה לפניו יהודי 'תלמיד חכם', נשוא פנים ובעל חסד, שהציל אותם מחרפת רעב, מדבר דברי 'טעם', החל אט אט להישמע לו. בתוך כך, המשיך הלה להשפיע עליו טובו וחסדיו, סייד וכייר את ביתו, ותוך כדי כך צינן את יראת השמיים שבערה בביתו. האשה, בעלת הבית, שהיתה אף היא תמימה, נענתה בתחילה גם היא לדברי הזקן, שחלחלו בהם כארס של עכנאי.

אולם, לא עבר זמן רב והאשה הכשרה החלה לחוש ברוח הזרה הנושבת בביתה, מאז שקבע

מתולדותיו

נולד בשנת תנ"ו, בעיר סאלי שבמרוקו, לאביו החכם רבי משה ז"ל, בן רבי חיים בן עטר, מחשובי גולי ספרד. בילדותו קיבל תורה מזקנו רבי חיים, ובהגיעו לפרקו נשא את בת הנגיד רבי משה בן ר' שם טוב בן עטר. הוא שקד על התורה ועל העבודה, ונודע כאחד מצדיקי הדור.

בגיל ארבעים נטל ה'אור החיים' הקדוש את מקל הנדודים, ונדד לאיטליה. הוא התיישב בליוורנו, שם זכה שם לקרבת עשירי המקום, שתמכו בו בעין יפה וברוח נדיבה. משם נדד דרך ארצות אירופה בדרכו לעלות ולהשתקע בארץ הקודש.

בימי גלותו בארצות אירופה השלים את כתיבת ספריו הקדושים: 'אור החיים' ו'פרי תואר'. בשלהי שנת תק"ב עלה לארץ ישראל, וקבע את משכנו בירושלים עיר הקודש, שם ייסד ישיבה בשם 'מדרש כנסת ישראל', אך כעבור פחות משנה נסתלק לבית עולמו, במוצאי שבת קודש, ט"ו תמוז תק"ג, והוא אך בן מ"ז שנה. רבי חיים בן עטר נטמן בהר הזיתים.

מוסר השכל

איתים, היצר הרע משלך אונתו, בלשונות הינוניות לא יראת לויים, אלא שהיא חבל ארצותי. נתבונן אהיבן אבואים לעשיתי, האם אקריבתי ה' או דלילה אהפיק...

עַרְכִּים לְשִׁלְחַן שַׁבָּת

טְרִיּוּיָה

לע"נ האישה החשובה מרת דבורה פרומיר ע"ה בת ר' אברהם שמואל ז"ל

חידון טריוויה א-ב לפרשת השבוע. שאלות קלות ומאתגרות כדי שכל בני המשפחה יוכלו להשתתף, ליהנות ולהצליח!

א	את פיה ה' פתח:
ב	ביטוי שאנו משתמשים בו גם בימינו, ומקורו במה שקרה לבלעם:
ג	מה היה משני צידי השביל הצר, בו רכב בלעם על האתון?
ד	אתונו של בלעם נטתה ממנה:
ה	מה עשה בלעם לאתון 3 פעמים?
ו	מהן שתי הפעולות שביצע בלעם כשראה את מלאך ה'?
ז	בין השליחים שהלכו אל בלעם:
ח	מה אחז בידו מלאך ה' שבא מול בלעם בדרך?
ט	בלי אישור מה, בלעם לא יכול היה לעשותה מליבו:
י	מילה נרדפת למדבר שממה:
יא	במכות מצרים זה נאמר על הארבה, ובלק אמר זאת על בני ישראל:
יב	מה צווה ה' את בלעם בפעם הראשונה שבאו אליו הזקנים עם בקשת בלק?
יג	בעזרת מה היכה בלעם את אתונו?
יד	העיר שבה היה חי בלק ישבה על גדותיו:
טו	בלק הכה כף אל כף מרוב צער, לאחר הפעם השלישית שבלעם ברך את ישראל. איך נקראת הפעולה שעשה?
טז	כך אמר בלק שעם ישראל רב וגדול ממנו: (וגם המצרים ראו כך את עם ישראל)
יז	כיצד נקרא ראש ההר?
יח	איך קראו לאבא של בלק?
יט	אל מה נלחצה האתון ולחצה את רגל בלעם?
כ	מילה נרדפת ל'פעמים':
כא	כשאתונו של בלעם סטתה מהדרך, לאן היא הלכה?
כב	ביטוי מתוך ברכת בלעם, שמשמעותו שרצונו שמיתתו תהיה כמו של הטובים שבישראל:

תשובות: א. פתח. ב. ואלו הן תשמישי מצווה: סוכה, לולב, שופר, ציצית. ג. אלו הן תשמישי קדושה: דלוסקמי (- ארגז) ספרים תפילין ומוזוות, ותיק של ספר תורה, ונרתיק של תפילין ורצועותיהן. ד. חפצי המצווה מתחלקים לכמה דרגות של קדושה: א. הקדושה בעצמה - ספר תורה, פרשיות התפילין והמוזווה. ב. תשמישי קדושה - הם דברים שמשמשים את הקדושה, ובכלל זה כל דבר שנוגע בקדושה בעצמה, ואף אם אינו נוגע בקדושה בעצמה, אם הוא נעשה לנוי ולכבוד בשבילה (ש"ע ורמ"א קנד, ג). ג. תשמישי מצווה - הם חפצים שאינם קדושים בעצמם, אלא נעשית בהם מצווה, קדושתם פחותה והיא תלויה בזמן, בזמן שהדבר עומד למצווה הוא קדוש, וכשעבר זמן זה פקעה קדושתו (ש"ע כא, א). לפי האמור יש לנהוג כך: חוטי ציצית שנקרעו מהבגד - המחמיר לגונן תבוא עליו הברכה. אמנם מעיקר הדין יכול לזורקן [לדעת השולחן ערוך - אף למקום מגונה כגון אשפה, ולדעת הרמ"א דווקא במקום שאינו מגונה], ויכול להשתמש בהן לצרכיו, אבל לא לתשמיש גנאי. הטלית עצמה (ללא החוטים) - אינה צריכה גניזה, ויכול לזורקה לאשפה אף שזה מגונה, אמנם אסור לו לעשות בה תשמיש גנאי. תיק הטלית - אין בו קדושה כלל, אם התפילין לא היו מונחים קופסאות התפילין - דינם כתשמישי קדושה ואסור להשתמש בהם למצווה שקדושתה פחותה או לדברי חול, ואם התבלו - צריך לגוננם. תיק התפילין הפנימי והחיצוני - כיון שהם עשויים לנוי לתפילין [גם התיק הפנימי וגם החיצוני] הרי הם תשמישי קדושה, אמנם אם מניח את התפילין בשקית ניילון פשוטה, מכיון שהיא אינה נוגעת בקדושה עצמה, אלא רק ברצועות שהם תשמישי קדושה, לכן התיק הוא רק 'תשמיש דתשמיש', ואינו צריך גניזה (באור הלכה לד, ד"ה שתי), ובוודאי שכן הדין לתיק החיצוני אם הוא אינו נאה שנחשב 'תשמיש דתשמיש' (רמ"א קנד, ג. משנה ברורה מב, ט). אומנם, אם רגיל להניח חפצי חול בתיק התפילין, מכיון שהוא אינו מיוחד לתשמיש קדושה, נחשב לתשמיש דתשמיש, ואינו צריך גניזה (משנה ברורה מב, יא).

דיון מסביב לשלחן

דיני גניזה לתשמישי מצווה וקדושה

שאלה

לרגל הגיעו של משה לגיל ארבעים, העניקו לו בני משפחתו סט חדש של נרתיקים מהודרים ותואמים לטלית ולתפילין, עליהם רקום שמו. בנוסף, קנו לו גם טלית חדשה עם עטרה מוכספת. משה שמח מאוד לקבל את המתנה. זה זמן רב שהוא מהרהר בכך שהגיע הזמן להחליף את התיק, והנה הקב"ה צירף מחשבה למעשה...

כעת הוא שאל את עצמו: האם והיכן צריך לגנוז כל אחד מהדברים; רצועות התפילין, קופסאות ותיק התפילין, תיק הטלית, הטלית ונרתיק הפלסטיק החיצוני?

תשובה

במסכת מגילה (כו, ב) "תנו רבנן: תשמישי מצווה - נזרקין, תשמישי קדושה - נגנזין. ואלו הן תשמישי מצווה: סוכה, לולב, שופר, ציצית. ואלו הן תשמישי קדושה: דלוסקמי (- ארגז) ספרים תפילין ומוזוות, ותיק של ספר תורה, ונרתיק של תפילין ורצועותיהן".

חפצי המצווה מתחלקים לכמה דרגות של קדושה:

א. הקדושה בעצמה - ספר תורה, פרשיות התפילין והמוזווה.

ב. תשמישי קדושה - הם דברים שמשמשים את הקדושה, ובכלל זה כל דבר שנוגע בקדושה בעצמה, ואף אם אינו נוגע בקדושה בעצמה, אם הוא נעשה לנוי ולכבוד בשבילה (ש"ע ורמ"א קנד, ג).

ג. תשמישי מצווה - הם חפצים שאינם קדושים בעצמם, אלא נעשית בהם מצווה, קדושתם פחותה והיא תלויה בזמן, בזמן שהדבר עומד למצווה הוא קדוש, וכשעבר זמן זה פקעה קדושתו (ש"ע כא, א).

לפי האמור יש לנהוג כך: חוטי ציצית שנקרעו מהבגד - המחמיר לגונן תבוא עליו הברכה. אמנם מעיקר הדין יכול לזורקן [לדעת השולחן ערוך - אף למקום מגונה כגון אשפה, ולדעת הרמ"א דווקא במקום שאינו מגונה], ויכול להשתמש בהן לצרכיו, אבל לא לתשמיש גנאי.

הטלית עצמה (ללא החוטים) - אינה צריכה גניזה, ויכול לזורקה לאשפה אף שזה מגונה, אמנם אסור לו לעשות בה תשמיש גנאי. תיק הטלית - אין בו קדושה כלל, אם התפילין לא היו מונחים בתוכו.

קופסאות התפילין - דינם כתשמישי קדושה ואסור להשתמש בהם למצווה שקדושתה פחותה או לדברי חול, ואם התבלו - צריך לגוננם.

תיק התפילין הפנימי והחיצוני - כיון שהם עשויים לנוי לתפילין [גם התיק הפנימי וגם החיצוני] הרי הם תשמישי קדושה, אמנם אם מניח את התפילין בשקית ניילון פשוטה, מכיון שהיא אינה נוגעת בקדושה עצמה, אלא רק ברצועות שהם תשמישי קדושה, לכן התיק הוא רק 'תשמיש דתשמיש', ואינו צריך גניזה (באור הלכה לד, ד"ה שתי), ובוודאי שכן הדין לתיק החיצוני אם הוא אינו נאה שנחשב 'תשמיש דתשמיש' (רמ"א קנד, ג. משנה ברורה מב, ט).

אומנם, אם רגיל להניח חפצי חול בתיק התפילין, מכיון שהוא אינו מיוחד לתשמיש קדושה, נחשב לתשמיש דתשמיש, ואינו צריך גניזה (משנה ברורה מב, יא).

סכום

חוטי הציצית - מחמירים לגנוז.

רצועות התפילין, הקופסאות ותיק התפילין אם לא שימש לחפצי חול - בגניזה.

תיק הטלית והטלית, וכן תיק התפילין אם שימש לחפצי חול - מעיקר הדין מותר לזרוק.

המדור נכתב על ידי הרב יעקב דהן שליט"א מו"צ בבית ההוראה של הגאון רבי עמרם פריד שליט"א

עֲרָכִים לְיָלְדִים

מאחורי הפתאק

אליה וקוץ בה

ביאור:

דבר טוב אולם יש בו מרכיב רע. האליה הוא החלק השמן של זנב הכבשה הוא חלק משובח לאכילה, אבל דווקא בשל כך נתקעים בו קוצים רבים.

דוגמא:

ממתקים הם כל כך טעימים, אך אליה וקוץ בה; הם אינם בריאים.

מקור:

בתלמוד בבלי במסכת ראש השנה (דף יז): "אמר רבי אחא בר חנינא: אליה וקוץ בה לשארית נחלתו ולא לכל נחלתו".
מבאר רש"י: "שמנה יש כאן וקוץ בה. כלומר דבר תנחומין יש כאן אבל יש בתוכה דבר קשה שאינו שווה לכל".

פנייך לפרשת בלע

"ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני זה שלש רגלים". (כב, כח)

רמז לו: אַתָּה מְבַקֵּשׁ לַעֲקֹר אֶמְהָה הַחוֹגֶגֶת שֶׁלֹּשׁ רַגְלִים בְּשָׁנָה. (רש"י) נִשְׁאַלְתָּ הַשְּׂאֵלָה: וְכִי רַק אֶת שְׁלֹשֶׁת הַרְגָלִים מְקִימִים בְּנֵי יִשְׂרָאֵל? לְמָה רִמְזָה לוֹ הָאֶתוֹן דְּוֹקָא עַל מִצְוֹה זוֹ, וְלֹא עַל שְׂאֵר מִצְוֹת שֶׁמְקִימִין יִשְׂרָאֵל - שֶׁבֶת, מִיֶּלֶה וְכִדּוּמָה - שְׂאוּתוֹן מְקִימִים אֵלוֹ שֶׁהוּא מְבַקֵּשׁ לַעֲקֹר? אֵלָּא, מוּבָא בְּשֵׁם הַגֵּר "א מוֹיִלְנָא זי"ע: מְסַפֵּר בַּמְדַּרְשׁ שֶׁהַק"ב אָמַר לְבָלְעָם: אִם תַּעֲקֹר אֶת עַם יִשְׂרָאֵל - מִי יָקִים אֶת הַתּוֹרָה? וְהֲלֹא חֲזַרְתִּי עַל כָּל אֲמָה וְלִשׁוֹן וְלֹא רָצוּ לְקַבֵּלָהּ, אֵלָּא יִשְׂרָאֵל! הַשִּׁיב בְּלַעֲם: אֲנִי אֶקִּים אֶת הַתּוֹרָה! וְכָאן בְּדִבְרֵיהָ, הַשִּׁיבָה לוֹ הָאֶתוֹן עַל טַעֲנָתוֹ זוֹ, בְּרִמְזָה לוֹ דְּוֹקָא עַל שְׁלֹשֶׁת הַרְגָלִים שְׂאוּתָם מְקִימִים יִשְׂרָאֵל, וְאֶמְרָה לוֹ: אַתָּה, בְּלַעֲם, לֹא יָכוֹל לְקַיֵּם אֶת מִצְוֹת הָעֲלִיָּה לְרַגְלֵי - שְׁהָרִי אַתָּה חָגֵר וְסוּמָא בְּאַחַת מֵעֵינֶיךָ, וְפִטוּר מִמִּצְוֹת הָרֵאִיָּה, כַּכְּתוּב: "שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּשָׁנָה יֵרָאֶה כָּל זְכוּרָךְ אֶת פְּנֵי הָאָדָן ה'" - יֵצֵא זֶה שְׂסוּמָא וְאֵינּוּ רוֹאֶה, שֶׁפִּטוּר מִמִּצְוֹת הָרֵאִיָּה. וְאִם כֵּן - אֵיזוֹ בִּיכְלָתָךְ לְקַיֵּם אֶת כָּל הַתּוֹרָה...

חידוש למסכת שם מקרא

מי כיסה את מה?

"הנה עם יצא ממצרים הנה כיסה את עין הארץ".
(כב, ה)

אמנה חפירות רש"י

מי רמז למי ומה?

האתון רמזה לבלעם "כי הכיתני זה שלוש רגלים";
אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלוש רגלים בשנה.
(כב, כח)

חידוש מאוצר התורה

היכן מוזכר בתפילה שמו של אי בים התיכון?
בפיטום הקטורת - יין קפריסין.
(כריתות ו)

תפלורת

י	ש	צ	א	ך	א	ל	מ	א	ע
ז	ש	ק	ר	א	ט	פ	ג	ב	ם
ב	ד	ג	כ	ע	י	ח	ד	ר	י
ת	נ	מ	צ	ת	ל	ע	ר	כ	ש
מ	ו	פ	ז	ס	ש	ב	ה	ה	ר
ו	ג	ד	ש	א	ק	ר	א	ט	א
ז	צ	ת	ת	ל	ח	י	ע	כ	ל
א	ט	ו	פ	ז	ס	ב	ה	נ	מ
ח	נ	י	ע	כ	ג	ד	ש	ק	ר
ב	ל	ע	ם	מ	ת	ל	ב	ל	ק

בלק | בלעם | אתון | גדר | מלאך
עם ישראל | ברכה | יז בתמוז

לקראת שבת

ל"ט אבות מלאכה

מלאכת המסך

היכן היתה במשכן

אחר שטוו את החוטים הכינו חוטי שתי לצרף האריגה.

הגדרת מלאכת המסך

השלב הראשון של האריגה: מתיחת חוטי השתי לפני האריגה.

זה ששזור את חוט הרחב עם חוטי הארץ, ובמלים אחרות: שתי וערב. מלאכת 'מיסך' אומרת לנו, שטוו את חוטי השתי בנוול האריגה מלמעלה למטה. "חוטי השתי - הפונה לחוטים האנכיים שיוצרים מלמעלה למטה. ביניהם מכניסים את חוטי הערב המאוננים, וביחד נוצרת האריגה."
"מיסך' מדבר על חוטי השתי, כאמור. וכבר אמשיך לספר לכם על המלאכות האחרות שזולמות בבית המלאכה שלי!" הכריז הדוד, וכל הילדים חכו בצפייה להמשך.

לאבא של קופלה יש דוד שמתגורר בצפון. הוא רצה אורחים לשבת, ולכן הזמין את משפחתו של קופלה להתארח ב"צימר" שלו. בקיץ הצימרים בצפון תפוסים, אך בקדשי החורף הם עומדים לפעמים שוממים.
לדוד של קופלה יש בית אריגה, וכשהגיעו הוא לקח את המשפחה לראות את המכונות ולהסביר להם מה אסור לעשות בשבת.
קופלה הביט מרתק בנוול שמותח את החוטים שתי וערב. "ילדים חמודים, אמר הדוד, אתם רואים את הנוול? הוא

מצאו את 10 ההבדלים

נאה דורש

פנינים ממיטב המגידיים בהוצאת "יפה נוף"

מלה אחת של ודוי

ויפתח ה' את פי האתון ותאמר לבלעם (כב, כה)

המשנה באבות (ה, י) אומרת, שעשרה דברים נבראו ביום ששי בין השמשות. אחד מהם הוא 'פי האתון'.

שואל מרן הגר"א ל שטיינמן וצ"ל: חתן צועד לחפה כשאביו מלווה אותו מצדו האחד והמתן מצדו השני. התזמורת מנגנת את הנגון של החפה, הכתפה מוכנה, האורחים צועדים לכוון מקום החפה, ומסדר הקדושין גם הוא כבר מתקדם לשם.

"רגע אחד", צועק אביו של החתן. "שכחתי משהו!"

לא מצאת זמן אחר? הרי עכשיו כבר הולכים לרצה את החפה! לא משנה מה הוא שכה, דבר אחד ברור: מדבר בדבר יקר ביותר, ברמת קרישיות שמחבת אותו לעצר גם בסיטואציה הזו.

הקב"ה בורא תבל ומלאה בששה ימים: ביום הראשון את השמים והארץ, ביום השני את כל המים שבנהרות ובימים, ביום השלישי את כל העצים הדשאים הפרות והירקות, ביום הרביעי את כל מערכת הפוכבים, הפוללת מיליארדי פוכבים שבתוכם השמש והירח. ביום החמישי את כל בעלי החיים שבים והעופות, ביום הששי את כל בעלי החיים, ואת האדם ואשתו. זמן קצר לאחר שנברא, הספיק האדם לחטא ולאכל מעץ הדעת, גרש מגן עדן, והוא, האשה והנחש נתקללו. אז היתה אמורה לבוא שבת, שבת מנוחה בה נח הקב"ה מבריאת העולם הגדול. העולם כלו אמור היה להתאחד במנוחה אחת עם הבורא.

אך בערב שבת בין השמשות, ברגע האחרון שלפני המנוחה, יש עוד דבר שנברא דוקא באותה שעה: פי האתון!

מה דחוף לברא אותו דוקא בזמן זה? הרי נתן לברא אותו גם אחרי שבת?

התמיהה הולכת וגוברת כשחושבים שהיא נועדה עבור בלעם הרשע שברשעים, שעליו מספרת הגמרא (שין נז ע"א) שכבר אלפי שנים הוא נדון בגיהנום הנורא ביותר. בכל זאת, כאשר אונקלוס מעלה אותו באוב ושואל האם להדבק בעם ישראל, משיב בלעם בעזות מצח: "לא תדרש שלומם וטובתם כל הימים!" האם עבור רשע כזה היה צריך לברא את פי האתון דוקא בערב שבת בין השמשות?

אמר הרב שטיינמן תרוץ נפלא: הקב"ה ידע שבלעם הוא רשע גדול, שהשתמש בנבואתו לשמאה וקולקול, לקלל את ישראל ולכלותם, ולכן אם יבוא אדם ויזיח אותו על מעשיו הרעים - אין סכוי בעולם שהוא ישמע את דבריו. היה שוה אמור, לקב"ה לברא בריאה כה מיוחדת כפי האתון, כדי שהיא תפתח את הפה ותתן לו מוסר כמו שצריך. אז הוא יחטף 'שוקי' ויאמר מלה אחת - "חטאתי" (במדבר כב, לד).

אמנם זה לא היה ודוי רציני, שהרי במקום לשוב לביתו ולבנות ולהתחרט כל חייו - הוא המשיך במעשיו הנלוזים, אבל מכל מקום היה זה חדוש, שרשע נאלץ שכזה מוציא מפיו את המלה "חטאתי", ורק עבור כזה היה שוה לקב"ה לברא את פי האתון!

מכאן לומדים למודי: הקב"ה ברא את פי האתון דוקא בערב שבת כדי ללמד אותנו על ערפה של מלה אחת של ודוי ותשובה! לכל אדם יש את האפשרות לשוב בתשובה, אם רק יאמר את הודיו כמו שצריך "חטאתי, עויתי, פשעתי", לא באפן של ודוי פה גרדא, אלא בודוי הלב.

(רבי גואל אלקריי שליט"א - נאה דורש כרך חדש - במדבר)

מוליכין אותו

לך עם האנשים (כב, לה)

לבלעם הרשע נתנה רשות ללכת עם האנשים על אף שהקב"ה הורה לו בתחלה שלא לעשות זאת, שכן "בדרך שאדם רוצה לילך מוליכין אותו" (מכות י ע"ב). כל אדם קבל זכות בחירה. משמים מסיעים לו להוציא את בחירתו לפעל, גם כאשר היא מנגדת לרצון ה'.

למותר לצון, שהדברים נכונים גם להפך - כאשר יהודי משתוקק לקום מצוה, דואג הקב"ה שהוא יצליח לעשותה גם כשהענינים מסתבכים ונראה שהדבר לא יעלה בידו.

ספר לי בחור בעל תשובה:

כשעשיתי את צעדי הראשונים ביהדות, קבלתי על עצמי להניח תפלין מדי יום ביומו. התמדתי בכך והמצוה מלאה אותי בספוק אדיה. הרגשתי קשר חזק אל הקדוש ברוך הוא. כעבור תקופה קבלתי על עצמי קבלה נוספת: להתפלל תפלת שחרית קצרה מדי יום לפני העבודה.

באחד הימים קמתי בשעה מאחרת, ועמדתי לאחר למקום עבודתי. הייתי מאכזב מעצמי שלא אספיק להתפלל, והחלטתי שמגיע לי 'קנס' כדי שלא יקרה לי שוב דבר כזה. מה הקנס שפחרתי לעצמי? החלטתי לבחור את הדבר שאני הכי רוצה לעשות עכשו, ולקנס את עצמי שלא לעשותו. מאחר שיותר מכל דבר אחר רציתי להניח תפלין, החלטתי שפענש לא אניח היום תפלין... בבורותי ובתמימותי לא הבנתי את משמעות החלטתי...

יצאתי לעבודה. הרמזור התחלף לאדם בדיוק כשהגעתי אליו. עצרתי מהררה ראשי היה תפוס בשחרית, בתפלין ובדו"ח שקבלתי היום מעצמי. בינתיים התחלף הרמזור לירוק מבלי שהבחנתי בכך.

הנהג מאחורי החל לצפוף. ישראל לחוץ. בתחלה לא שמעתי אותו כלל, וכשסוף סוף שמעתי - שוב התחלף הרמזור לכתם ולאדם. שנינו לא עברנו. הוא התרגז עלי, עקף מימין, סמן לי לפתח את החלון וצעק לעברי בקול: "אתה ישן על ההגה? אתה בחור עם כפה, תגיד את האמת: קמתי מהמטה ומיד נכנסת לרכב? לא נראה לי שהנחת תפלין היום... אתה יותר מדי רדום".

פי נפער. מכל הצעקות שבעולם שיכול היה לצעק עלי - בדיוק המלים הללו נשלחו אלי הבקר הזה...

כשהתחלף הרמזור לירוק לא המשכתי הלאה. עשיתי פרסה, חזרתי הביתה, הנחתי תפלין והתפללתי שחרית.

באותו יום הגעתי לעבודה בשעה עשר, אף הייתי מאשר. הרגשתי כמה יקרות התפלין שלי והתפלות שלי לפני בורא עולם.

(רבי יעקב שיש שליט"א - נאה דורש כרך חדש - במדבר)

ההולך לישן ביהודי - קם ביהודי!

הו עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה (כב, כה)

בלעם היה מקלל נורא, אולם הקב"ה הפך את הקללה לברכה, כך שבכל קללה שבקש לקלל נאלץ בלעם לאחל אחרים לביינים לעם ישראל. חז"ל (סנהדרין קה ע"ב) אומרים: "מברכתו של אותו רשע אתה למד מה היה בלבבו" - מתוך הדברים שאמר לומדים מה היתה הקללה המקורית שרצה לומר.

בפסוק שלפנינו משבח בלעם את עם ישראל על קימתם בבקר: "כשהו עומדין משנתם שחרית הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצוות ללבש שלית לקרא את שמע ולהניח תפלין" (רש"י). לאחר מכן משבח אותם על הצורה שבה הם הולכים לישון, כדברי רש"י הקדוש "לא ישכב בליילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטרפו. כיצד? קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד הפקום" - על ידי קריאת שמע זו מפיל הקב"ה את המחנות שרוצים להרג את היהודי ומציל אותו.

מרן הבית יוסף מתחיל את חלק 'ארח חיים' של השלחן ערוך במלים: "יתגבר כארי לעבודת קונו" - כל יהודי צריך להתעורר בבקר בשמחה ובזריזות. לצרף מה? - לעבודת בוראו. אין לתת ליצר הרע לומר שעוד לא שבענו די והגוף לא נח מספיק, ולשמע לעצתו לישן עוד קצת.

בא הרמ"א ואומר על כך: "בשוכבו ידע לפני מי הוא שוכב" -

שיעשה חשבון נפש וירגיש פאלו הוא נמצא לפני מלך. תמה על כך רבי מאיר מפרימישילן זצ"ל: מפני מה המחבר מדבר על הקימה בבקרה, ואלו הרמ"א עוסק בהליכה לישן? הוא מבאר: אין זאת אלא שכאשר יהודי הולך לישן כמו יהודי - הוא קם כמו יהודי, וחלילה כשהוא הולך לישן כמו גוי הוא קם כמו גוי. לא בקלות קמים בבקר לעל מלכות שמים. היצר הרע חזק מן האדם ויש להתחכם כנגדו. כשיהודי הולך לישן מתוך מחשבה שיש בורא עולם והוא צריך לתת דין וחשבון על כל מה שעשה, והוא חדור ביראת שמים - שנתו תהיה נפלאה, ואז יוכל לקום באופן שמורה לו המחבר לקום. כלומר: הרמ"א הדריך אותנו כיצד אפשר לקום את דברי המחבר. הדברים רמוזים בדברי בלעם. בתחלה הוא משבח את העם המיוחד שכלביא יקום וכארי יתנשא - קם בגבורה כדי לקום את מצוות ה'. וכיצד זוכים לכך? על ידי המשך הפסוק: "לא ישכב עד יאכל טרף" - על ידי שקוראים קריאת שמע על המטה, והיא מחבלת בכל המזיקים. נמצא שעני חלקי הפסוק משלמים זה את זה: כשעם ישראל קמים הם חוטפים מצוות של תפילין וקריאת שמע. ואיך יתכן שקוראי חמור זוכים לכך? על ידי הצורה שבה הם הולכים לישן! אומרת הגרמ"א (ברכות ה ע"א) "אמר רבי יצחק: כל הקורא קריאת שמע על משתו מזיקין בדליו הימנו". האר"י הקדוש אומר שמכל מצוה שמזיקים נברא מלאך טוב, והוא ממנה בשליחות ה'. יתברך להציל את היהודי, וחלילה מכל מעשה שלילי נברא מזיק ומלאך רע, ותפקידם של המזיקים הללו לערער את האמונה של האיש היהודי. אותם מזיקים מצויים ברגו גדול על האדם על שהמרה את רצונו של המקום ברוך הוא ועבר על דבריו, והם רוצים להעניש אותו. והנה, כל יהודי שקורא שמע - גדלים ממנו המזיקים שהוא עצמו ברא על ידי מעשיו! ועוד, "כל הקורא קריאת שמע על משתו פאלו אוחו חרב של שתי פיות בידו". כששתי מדינות נלחמות זו עם זו בחברות, ברור שיהיה יתרון לזה שבא עם חרב בעלת שתי פיות, שיכול להרג מכאן ומכאן. האר"י הקדוש אומר שבכל קריאת שמע שקורא יהודי, הוא הורג אלף עשרים וחמשה מזיקים. כך יכול הוא לנצח את המזיקים. על ידי אותה קריאת שמע מראה היהודי שהוא מקבל על עצמו על מלכות שמים. גם אם טעה ונכשל באותו יום, הוא רוצה לתקן ולשנות את דרכו. סוד נפלא זה גלה לנו בלעם הרשע בדברים שאמר בעל כרחו, כאשר קשר את הצורה הנפלאה שבה קמים יהודים בבקר לעבודת הבורא לאופן המצליח שבו הם הולכים לישן.

(רבי אהרן טויסיג שליט"א - נאה דורש כרך חדש - במדבר)

כפתחו של בלעם

מה טובו אהליך יעקב משכנתיה ישראל (כה ה)

באר רש"י: "מה טובו אהליך - על שראה פתחיהם שאינו מכניין זה מול זה". בעירה פולגית קטנה ומרחקת התגוררו כמה יהודים חסידים שהשתוקו עד מאד לנטע אל הרבי שלהם. דא עקא שהעניויות הגדולה שהיתה מנת חלקם מנעה מהם להוציא לפעל את חלומם הגדול. מי שאין לו פת לחם לו ולבני ביתו, אינו יכול לחשב על מותרות כמו נסיעה אל הרבי... בכל זאת חזקו עליהם הכסופים לחצר הקדש, עד שהגו את הרעיון הבא: הם הציבו בשיטת קפה גדולה. כל אחד הניח בה מדי פעם פרוטות שהצטברו באמתחתו. שבועות וחדשים חלפו, וסוף סוף התקבץ בקפה סכום המספיק לנסיעה של אדם אחד אל הרבי. קמו כל החסידים וכתבו את שמוניהם על גבי פתקאות, ערבבו את הפתקים בשלפי וערכו ביניהם גורל - אחד מהם יזכה לקבל את הכסף ולנסע. בידו של שליח זה תכננו לתת את הקוויטלאך של כלם. במתח רב המתינו לתוצאה, אולם כשהכרו בקול שמו של הזוכה המאשר התברר לנו פניהם. היה זה יהודי פשוט שבפשוטים, לא חכם במיוחד, עם הארץ דאורייתא ודרבנן עם כל החמרות... אך הגרלה היא הגרלה, ואין לערער עליה. השליח בשום אופן לא העלה בדעתו לותר על זכותו. בלית ברירה הם צידו אותו בכל

הקוויטלאך. הזהירוהו חזור והזהר, שיטה און לכל אשר יאמר הרבי, ויחזר אליהם עם תעוד מדקדק מכל אשר ראה בחצר קדשו. נסע החסיד - וביום ראשון שב לעירה, מתייב מאון לאון. "איך היה?" הקיפוהו כלם. "געואלדיג! תפסקו מלאכים", ענה. "האם הרבי אמר איזה דבר תורה?" "בודאי, גם בליה וגם בבקר". "מה אמר?"

פיו התעקם במבוכה. אין הוא יודע. לחצו עליו. "אינך יכול לשפך דבר פה! אתה מכרח להזכר! הלא שמשת שליח עבור כלנו?" חריצים נחרצו במצחו בשעה שהתאמץ להזכר במשהו. סוף סוף אורו פניו: "רגע אחד, אני חושב שאני נזכר במשהו יפה שאמר הרבי. הוא חזר עליו כמה וכמה פעמים, ואותו בן הצלחתי להבין".

"נו?" דחקו בו. "הרבי אמר: פתחו לי פתח כפתחו של מחס, ואני אפתח לכם פתח כפתחו של בלעם".

"כפתחו של אולם", תקנו אותו מיד. "לא", התעקש, "הרבי אמר כפתחו של בלעם. אני זוכר היטב". התנכחו עמו שטעות בידו - והוא בשלו. הרבי אמר "כפתחו של בלעם". הגיעו הדי הוכוח לאוני האדמו"ר ה"אמרי אמת" מגור. שמע והרגיע את הרוחות הסוערות: הפעם צדק, ואל נא תזלזלו בדברים שהשמיע לפניכם. הוא באר: כשראה בלעם שאין פתחיהם של ישראל מכונים זה לזה הוא ברח אותם.

מה פרוש 'אין פתחיהם מכונים זה לזה'?

אמר הקדוש ברוך הוא: "פתחו לי פתח כחזו של מחס ואני אפתח לכם פתח כפתחו של אולם". יוצא אם כן, שהפתחים אינם מכונים ושונים זה לזה; אנחנו פותחים לו פתח קטן, והוא פותח לפנינו פתח ענק. ראה זאת בלעם ואמר: וכי יכול אני לקלל אמה כזו, שכך פותח להם הקדוש ברוך הוא? מיד עמד וברכם.

זו היתה פונת רבכם כאשר חזר ואמר: "כפתחו של בלעם" - בלעם ראה בעיניו שאין פתחי ישראל מכונים כנגד פתחו של הקב"ה, וממילא לא יכול היה לקלל עם כזה!

(רבי שלמה לונשטיין שליט"א - נאה דורש כרך חדש - במדבר)

חסרון הבטלנים

מה טובו אהליך יעקב (כה ה)

הרב גודלסקי שליט"א ספר ספור מענין אודות אביו, הפותח לנו צהר למשגי ההתמדה בדורות עברו: הוא למד בטעלו אצל רבי אברהם יצחק בלוח זצ"ל. בהגיע עת דודים להתארס, וכמקבל - המשיך ללמד בישיבה עד החתונה, שעתידיה היתה להתקיים בסלבדוקא. לקראת היום המיעד נגש להפרד מראש הישיבה ולקבל את ברכתו. בין השאר אמר כי מכיון שהוא צריך שמירה כפי שנהגים מקדמא דגן בחתן, הוא מבקש את רשותו של ראש הישיבה לקחת אתו בחור שילווה אותו בדרך לתחנת הרפכת. שיסעו אתו לסלבדוקא לא העז לבקש... בקשה כזו בודאי היתה נדחית על הסף... אמר לו ראש הישיבה: הצדק אתה! מנהג ישראל הוא שהחתן לא ילך לבדו! לך לישיבה, ואם תמצא בחור בטלן, קח אותו כמלווה לרפכת! נכנס החתן גודלסקי לישיבה באמצע סדר א'. הוא הסתובב מפה לשם - ולא מצא אפילו בטלן אחד. כלם למדו! במשך שעתים וחצי הסתובב שם - עד שהתיאש... חזר לראש הישיבה ואמר: לא מצאתי שום בטלן, אני מכרח לצאת כעת, עוד מעט תגיע הרפכת, מה עושים? אני צריך ללוי! התרגש ראש הישיבה, קפץ ממקומו ואמר: חתן יקר, אינך צריך ללוי! התמונה הזו תלוה אותך כל החיים - תזכר שהסתובבת שעתים וחצי בישיבה למצא בטלן אחד ולא מצאת...

(רבי חזקיהו יוסף קרלנשטיין שליט"א נאה דורש כרך חדש - במדבר)

זבל מואמינים

גליון שבועי מבית 'בני אמונים'

פרשת בלק תשפ"ד שנה י | גליון מס' 542

ת.ד 102 בני ברק | פקס: 03-5055919
9139191@gmail.com

פרתחו שעדים

דבר מוסד ונשיא 'בני אמונים'

מתעוררים לענינת אמן

את דברי השבח שאמר בלעם על ישראל (במדבר כג כד): "הן עם קלביא יקום וכארי יתנשא", מפרש רש"י: "כשהן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצוות..."

מפרשו של רש"י לפסוק זה עולה, כי שבחו ומעלתו של עם ישראל אינם רק במצוות אשר הם מקיימים עם שחר, אלא, ואולי בעיקר, באופן שבו הם עושים אותן - "כלביא וכארי"! שום עכוב ומניעה לא יעמדו בדרכו של היהודי לקיים את המטל עליו!

אולם הבטוי "לחטוף את המצוות" צריך באור: הלא מצוים אנו להתכונן לקיום המצוות פראוי, בכבוד ובשיבוש הדעת, ואדרבה, בדיוק לשם כך שומה עלינו להתגבר פארי ולהשכים קום פחסידים הראשונים שהיו "שוהים שעה אחת" (ברכות ל ב), ומהו אם פן פשרה של חטיפת המצוות המזכרת בדברי רש"י?

חשבתי לפרש זאת על פי דברי רבי יעקב די אלבה, מחכמי איטליה לפני פארבע מאות שנה, הפותב בספרו 'תולדות יעקב', פי סופי התבות "הן עם קלביא" הם אמן, לרמוז כי זכות ענינת אמן היא שמונעה מבלעם לקלל את ישראל.

לאור זאת מדקדקת היטב לשון רש"י "לחטוף את המצוות". קיום מצות ענינת אמן אינו בשליטתו המחלטת של האדם, כי הוא תלוי לשם כך במברך. ולפי שהמכיר בערפה של כל אמן אינו מסגל להחמיץ ולו אמן אחת, מוצא הוא את עצמו עם בקר, בזמן שבברכות לרב מתגלגלות מפיות המתפללים, עובר ממתפלל למתפלל, כדי לחטוף עוד ועוד אמונים...

נמצא אפוא כי הפתוב מעיד על עם ישראל שהם משכימים פאריות מדי בקר כדי להקדים לבוא לבית הפנסת, לעבר בין המתפללים, להקשיב לברכותיהם ולענות אחריהם אמן. זה המאפיין, זוהי הזהות. השכמת הבקר היא הזדמנות פז לצבר מלאכי אמן לרב, ויש לנצל זאת!

דורשי רשומות אף הסיפו והביאו סמוכין למנהגם של ישראל לרוץ שחרית לבית הפנסת כדי לזכות בענינת אמן על ברכות השחר, מלשון הפתוב (שה"ש א ד): "משכני אחריו גרופה", שראשי תבותיו הם אמן, ואלו האותיות השניות בתבות אלו הן "שחר". מכאן שיש לרוץ כדי לחטוף את האמונים על ברכות השחר.

נזכר כי בדקות ספורות של השכמת בית המדרש, ביכלתנו לזכות בקלות במלא הפך אמונים, אשר יגנו עלינו מפני מבקשי רעתנו וישפיעו עלינו נהרות של טוב ואשר כל הימים. אמן.

בקריאת "הן עם קלביא יקום!"

שבת שלום,

278 213 מכאולא"ן

פניני תפלה בפרשה

פניני תפלה בפרשה

בלק חיש מפת התפלה של ישראל

"וירא בלק בן צפור את כל אשר עשה ישראל לאמרי" (כב ב)

מדוע נאמר "וירא בלק" ולא "וישמע בלק"? האם אמן בלק מלך מואב ראה בעיניו את המלחמה בין בני ישראל לאמוריים?

הפלי יקר' מבאר שכתוב זה לא נאמר כלפי מלחמתם של בני ישראל עם סיחון ועוג מלכי האמורי, כי אם כלפי יעקב אבינו, הקרוי ישראל (בראשית לב כט), שאחר חטיפת דינה בתו, נלחם באמוריים וכבש את העיר שכם, וכפי שתאר זאת יעקב באזני יוסף בנו (בראשית מח כב): "ואני נתתי לך שכם אחד על אחיך אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי". על מלחמה זו אמר הפתוב "וירא בלק", לפי שאות קורותיה של מלחמה זו ראה בלק בספר דברי הימים שהיה מנח לפניו, פדרך מלכי קדם. ומשהתבונן בלק בתוצאות מלחמתם של יעקב ובניו באמוריים, אף שעמדו לבדם כנגד עם שלם, אחזתו חרדה מפני בני בנייהם העומדים בשערי ארצו.

הפלי יקר' מוסיף ומבאר כי פיון שראה בלק שסבת נצחונו הפלאי של יעקב נעוצה בתפלה - כפי שדרשו חכמים (ב"ב כג א) וכפי שתרגם אונקלוס ש"קשת" מרמות לתפלה ו"חרבי" לבקשה - החליט להתחכם ולהשתמש אף הוא בנשק זה כנגדם. לפיכך קרא לבלעם הרשע כדי שיכריע את המלחמה לטובת בני עמו, בכת פיו.

אמונות ישראל בפה ואמונות בלעם בחרב

"ותרא האתון את מלאך ה' נצב בדרך וחרבו שלופה בידו ותט האתון מן הדרך ותלך בשדה ויר בלעם את האתון להטתה הדרך" (כב כג)

רש"י מפרש (על פי במדבר רבא כ ג) שלפי שבלעם בא כנגד ישראל באמונתם של ישראל - בפיו, לכו נעמד המלאך כנגדו באמונתו שלו - כש"חרבו שלופה בידו".

רבי שבתי משורר-בס כותב כי רעיון זה אף נרמז בכך שהמלה "שלופה" נכתבה כאן בכתוב מלא, שבכך נתן לחלוקה לשתי מלים ולקראה "שלו פה", כלומר, המלאך השתמש באמונתו של בלעם - בחרב, לפי שהוא בא לפגוע בישראל באמונתם שלהם - בפה (שפתי חכמים).

תוכם של אהלי יעקב כפרם

"מה טבו אהליך יעקב משכנתיה ישראל" (כד ה)

ה'תולדות יעקב יוסף' דרש פסוק זה בדרך צחות:

"מה טבו אהליך יעקב", אכן יש לשבח את ישראל על בתי הפנסיות ובתי המדרשות שהם בונים ברב פאר והדר. ואולם יש לדעת כי עקר חשיבותם תלוי ב"משכנתיה ישראל" - שישכנו בהם תלמידי חכמים, ובכך יהיה תוכם כפרם.

מים בששון ממעיני הישועה

ונחרד: תגלות המים שהשקו את הפרדס היו יבשות וצחיחות.

הוא מהר אל מקור המים, שמה מכשול כלשהו מונע בעד המים מלעבר, אולם שם גלה להגותו כי המעינות יבשו וחדלו מלתת מים. חיש מהר נקראו למקום טובי המקמים, הם חפרו, חשבו חשבונות והעלו השערות, אולם דבר לא הועיל.

עולמו של ישועה חשב בעדו.

יבשת המעינות היתה מפת מות בעבור הפרדס ובעבור מרכז הנפש ששכן בטבורו, אולם בעקר הורידה לטמיון את כל כספו והותירה אותו כמעט חסר כל.

בפנים נפולות הוא מהר שוב אל ביתו של האור החיים הקדוש, התישב לצד השלחן הדל ופרץ בבכי חסר מעצורים. דקות מספר חלפו עד שהיה מסוגל לדבר, לא לפני שלגם מכוס המים הצוננים שהגיש לו הצדיק.

בסבלנות רבה הקשיב האור החיים לספורו העגום. עיניו הרחיקאיות סקרו אותו בצער והשתתפות, ומשסים אמר לו האור החיים בקול עגום ובמלים מדודות:

"הבטתי בך בעת ששיתית את כוס המים ונחרדתי לגלות כי לא ברכת לפניך וגם לא לאחריה! דע לה, כי מפני העדר שתי הברכות - ברכה ראשונה ואחרונה - יבשו המעינות!"

האור החיים הקדוש הוסיף ואמר: "בטוחני בקביעה זו, ואף נרמז הדבר בגביאים. שכן הכתוב אומר (ישעיה יב ג): 'ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה' - בששון ראשי תבות: 'בברכות שתיים, שהכל ובורא נפשות', כי רק הנזרה בברכות אלו יזכה לשתי מים חיים ממעיני הישועה, אך מי שאינו נזהר בכך מסתכן באבוד הברכה.

אם תקבל על עצמך מיום זה ואילך להקפיד על הברכות פראוי, מבטיח אני לה כי המעינות ישובו לתת מימיהם כבתחלה!"

הדברים שיצאו מלבו הסהור של הצדיק מצאו מסלות בלבבו של ישועה. הוא קבל על עצמו מיד להתחזק באמירת הברכות ואף התחייב לפעל ולחזק אחרים בכך. האור החיים הקדוש ברכו בחם והוא עזב את הבית בלב רגוע.

יממה לאחר מכן שבו המעינות לנבע כבתחלה, ויהי לפלא.

ישועה שמר בכל מאדו על התחייבותו. למן אותו היום קבל את פני באי הפרדס שלט גדול ומאיר עינים עליו היו חרוטות ברכות 'שהכל' ו'בורא נפשות' באותיות נאות, בתוספת תזכרת בולטת - "חובה לברך לפני השתיה ולאחריה!"

מכאן ואילך נקרא המקום 'מעיינות חיים' על שם הצדיק, ומשך רבות בשנים נודעו מי המעינות כסגולה בדוקה לרפואה וישועה, בזכות האור החיים הקדוש זצ"ל.

דא עקא, ככל שהיה עשיר, כן היה עם הארץ. על המצוות שידע השתדל לשמור, אולם אלו היו מעטות. נתן לומר שלא היה מדקדק בקלה כבחמורה, ואף לא בחמורה כבחמורה...

אך באמונת חכמים היה האיש חזק ואמיץ עד למאד. הוא לא היה עושה צעד בלא להתעני עם הצדיק אשר בעירו, הלא הוא האור החיים הקדוש. בכל עת שעמד בפניו איזה עסק או שהיה זקוק לישועה, מיד היה מחיש פעמיו לבית הדל אשר בקצה העיר, שם ספון היה רבנו חיים בן עטר על התורה ועל העבודה יומם ולילה.

באותה העת עשה האיש את אחת מעסקאותיו הגדולות. הוא רכש את הפרדס הנודע ששכן בעבורה של סאלי. העצים החסנים שצמחו בפרדס הניבו פרות נפלאים שהוציאו להם מוניטין במרוקו כלה. הבקוש לפרותיו של הפרדס היה רב, והם העשירו את בעליו.

סוד פרותיו המיוחדים של הפרדס נעוץ היה בשני מעיינות זכים ומתוקים, אשר פכו בין עצי הפרי המלבליים. מימיהם הצלולים זרמו בין עצי הפרי והרוו את העצים.

ברבות הימים הפך הפרדס לשכית חמדה נדירה, באשר האויר הצלול, ירק העצים, הפרות הנדירים והמית המים, חברו יחדיו והפכו אותו למקום נפש מעדף עבור תושבי האזור, יהודים ונכרים כאחד.

בתי הנפש הנאים שהיו פזורים בצדי הפרדס הנפלא השכרו לכל החפץ להמלט לזמן מה משאון העיר ומהמלת היום-יום, והמקום שקק חיים כמעט בכל ימות השנה.

רכישת הפרדס מבגליו הערבי לא עלתה לישועה בנקל. את רב הונו שעבד לצורך כך. אולם סוחר ממלח היה, ואם בחר להשקיע את רב הונו בעסקה זו, היה זה משום שצפה כי בתוך שנים ספורות יכסה הרוח את ההשקעה ומכאן ואילך יכפיל וישלש את הונו עד אין צד.

טרם סגירת העסקה סר ישועה אל מעונו של האור החיים הקדוש, שטח בפני הצדיק את פרטי העסקה וזכה לברכתו הנלבבת, ומיד לאחר מכן פנה לחתם את החוזה לחיים ולשלום.

חדשים ימים חלפו מאז, ישועה נכנס בשערי הפרדס כבכל יום, אולם מיד הבחין כי משהו אינו מתנהל כשורה. הוא הביט סביבו

לכבוד יומא דהלולא של האור החיים הקדוש, החל ביום ראשון הקרוב, ט"ו בתמוז, מובא בזאת ספור נפלא שארע בימיו, המלמד על חשיבות אמירתן של ברכות הנהגין.

ספור זה נכתב בהקדמה לספר 'אוצר המכתבים' ח"ב, על ידי המחבר רבי יוסף משאש, רבה של חיפה, כפי ששמעו "ברגש

ברבות הימים הפך הפרדס לשכית חמדה נדירה, באשר האויר הצלול, ירק העצים, הפרות הנדירים והמית המים, חברו יחדיו והפכו אותו למקום נפש מעדף עבור תושבי האזור, יהודים ונכרים כאחד. בתי הנפש הנאים שהיו פזורים בצדי הפרדס הנפלא השכרו לכל החפץ להמלט לזמן מה משאון העיר ומהמלת היום-יום, והמקום שקק חיים כמעט בכל ימות השנה.

גדול" מפי רבי רפאל אנקוה, רבה של מרוקו ויליד העיר סאלי, עיר הולדתו של האור החיים הקדוש, "כאשר קבלו מאבותינו הקדושים".

ישועה ששפורטש נמנה עם תושבי העיר סאלי, בתקופה שהתגורר בה גם האור החיים הקדוש. עשיר מפלג היה ישועה, כמה וכמה אחזות היו לו ברחבי המחוז וישדותיו וכרמיו הניבו לו תגובה מברכה, אשר מלאה את אוצרותיו בממון רב.

עמידה בעז גורמת חדוה

"הוד והדר לפניו עז וחדוה במקומו"

דרש ה'משך חכמה':

בשעה שפני ישראל סובלים מעל גלותם, וחרף הדיפות העוברות עליהם הם עומדים ב"עז" ומקיימים את מצוות ה' ככל שיעדם משגת, גם אם לא בשלמות, יש מקף "חדוה במקומו" של הקדוש ברוך הוא, יותר משעה שישאל יושבים בשלום ובשלום ומקיימים את חקי התורה בשלמות (משך חכמה, הפטרת שבת הגדול).

בבית שני לא שרתה שכינה במקדש

"הוד והדר לפניו עז וחדוה במקומו"

פסוק זה הוא מספר דברי הימים, ואולם בספר תהלים נאמר (צו ו): "הוד והדר לפניו עז ותפארת במקדשו". את טעם השוני בין

באה הזמנה לכל משפחות עמים שיתנו משלהם אל השם יתברך. אבל מה יתנו לו? כי הוא אינו צריך לבריותיו! תנו לו 'כבוד ועז'. כי כל מה שברא הקדוש ברוך הוא, לא בראו אלא לכבודו, וזה בלבד הוא מבקש מבריותיו. וענן העז הוא שיתלו הגדלה בב עליה ויכירו וידעו שעז לאלקים להכריח כל בריותיו לעשות רצונו ולהשתעבד תחת ממשלתו".

עלינו לקשט עצמנו תחלה

"הבו לה' משפחות עמים הבו לה' כבוד ועז" שח ה'חפץ חיים':

מדי בקר פונים אנו לכל אמות העולם וקוראים להם "הבו לה' כבוד ועז". ואולם, האם עצרנו פעם לפני הקריאה והתבוננו האם אנו עצמנו נזהרים בכבוד ה' כראוי? הלא עלינו לקשט עצמנו תחלה, טרם משמיעים אנו קריאה זו לכל העמים (חומת הדת' חזקן הדת פרק א).

הפסוקים מפרש רבי אליהו שייך פה: הפסוק בתהלים נאמר על ידי משה רבנו (רש"י ב"ב טו) שחי בימי המשכן שבו שרתה שכינה, ולכן סימו: "עז ותפארת במקדשו". ואולם את הפסוק בדברי הימים כתב עזרא הסופר שחי בתחלת ימי בית שני (ב"ב שם) שבו לא שרתה שכינה (יומא כב ב), ולכן דקדק בלשונו וסימו: "עז וחדוה במקומו" (עין אליהו יומא כב ב).

הכבוד והעז לחי העולמים

"הבו לה' משפחות עמים הבו לה' כבוד ועז"

רש"י (ד"ה א טו כח) מפרש כי פסוק זה מחלק לשנים. בתחלתו מפנית קריאה למשפחות העמים לתת לה', מבלי לפרש מה עליהם לתת, ואלו בחלקו השני חוזר הכתוב ומפרש את אשר עליהם לתת, והוא: "כבוד ועז".

ביתר באור מפרש זאת הרמ"ד ואלי בפרושו לספר תהלים (צו ז), וזו לשונו: "בכתוב זה

קללה הנאמרת בלא הזכרת שם

"הנה עם יצא ממצרים הנה כסה את עין הארץ והוא ישב ממלי: ועתה לכה נא ארה לי את העם הזה..." (כב ה-ו)

מפני מה לא הזכיר בלק את ישראל בשמם? ומדוע בקש מבלעם לבוא למואב, הלא יכול היה לקללם במקום מושבו בפתור?

באר רבי שלמה קלווגר:

בגמרא (ברכות לד א) מבאר שהמתפלל על חברו אינו צריך להזכירו בשמו. ואולם פתבו הפוסקים כי דברי הגמרא נאמרו דוקא כשחברו

"הן עם כלביא יקום"

יהודי יקר!

זה הזמן להתעטר בהגנה מיחדת השמורה למקפידים על עגית אמן, ולהצטרף לסגל 'גבאי אמן' המעטרים את בתי הפנסיות ברחבי הארץ.

להצטרפות:

נא מלא את טפס ההצטרפות במכשיר נדרים פלוס, ואנו נצר עמך אי"ה קשר לשליחת חמרים.

בין ממלאי הטפסים תתקיים אי"ה הגרלה על זכות לנסיעה משפחתית לתפלה במקומות הקדושים, במיניבויס מפאר.

"הן עם כלביא" - סופי תבות אמן. בכך רמזה התורה, שפיון שראה בלעם שכל נסיונותיו לקלל את ישראל עלו בתהו והם עודם מתנשאים למולו כארי, עמד והודה בפני בלק כי מבקשו לא עלה בידו, לפי שהקפדתם על עגית אמן אחר הברכות מגנה עליהם ומונעת ממנו מלפגע בהם (תולדות יעקב, ונצייה שסט, דף נט ע"ב).

אמן ללא גמגום

תורו הגיע. רבי חיים שמע את צרתו, והשיב תשובה קצרה ונוקבת: "הקפד על עניית אמן", פסק ר' חיים בפני האב המפתע. טרם פנה ללכת הוסיף רבי חיים ואמר: "הואיל ותלמיד חכם אתה, עסק אף בענין זה של עניית אמן וכתב ברור הלכתי בנושא זה".

האב לא שאל שאלה נוספת. הוא סב על עקבותיו ויצא ממעון קדשו של הרב בדומיה ובהכנעה.

בהגיעו לביתו סר האב לחדר למודו והתישב לכתב מאמר הלכתי מקיף על חייב עניית אמן. הוא העמיק בסגיוות, לבן את דברי הראשונים, ואט אט קרם מאמרו עור וגידים, התפתח, העלה ענפים ושריגים, עד שבתם כחדש התפרס מאמרו על כשלושים עמודים הכתובים בצפיפות. המאמר היה בנוי לתלפיות, המסקנות יצאו ברורות ומסדרות, דבר דבור על אפניו.

ביום שסים לכתב את מאמרו בקש האב לשוב ולעלות לביתו של הגר"ח כדי להציג בפניו את המאמר שכתב בהוראתו. בעמדו בפתח הבית פנה אליו בנו יוסלה בשאלה: "אבא, לאן אתה הולך?"

צעקה נמלטה מפי האבא: "יוסלה! חזר שוב, מה אמרת?" שאל מפתע עד עמקי נשמתו.

"שאלתי אותך לאן אתה הולך עכשו", אמר-שאל יוסלה בפשטות כשדבורו שוטף, חד וברור.

הפעם היה זה אביו הנדהם שהתקשה להוציא מפי מלה. המלים הקולחות שיצאו מפי בנו ברצף ובמהירות נשמעו לו כשירה מפלאה. הגמגום התאדה, כביכול לא היה מעולם. השאלה ששאל אותו יוסלה, הייתה רק התחלה לרצף משפטים חדים וברורים, ללא שמץ של זכר לגמגום שתקף אותו בתקופה האחרונה.

לפניכם ספורו המרגש של יוסלה, ילד חמד ממרפז הארץ, אשר לקה בגמגום כבד וזכה להרפא בכת עניית אמן, כפי שישלח אלינו על ידי אחד מבני המשפחה.

"אבא... אנני רוצצה ללכתת ללבבית הכנסת... בקש יוסלה בעמל ובהתנשפות והשפיל את עיניו מבושה ומעצמת המאמץ.

האב התבונן בפניו היגעות של בנו, ולבו נחמץ למראהו המיסר. יוסלה בנו יקירו! יוסלה שהחל לדבר בטרם מלאו לו שנתיים, ומאז פיו לא הפסיק לשפע דברי חכמה. כעת הוא התקשה להוציא אף את הקצר שבמשפטים. דבורו היה כרוך בקשי רב ובבושה בשל גמגומו הבלתי פוסק.

הגמגום פקד את יוסלה באחד הימים, ללא התרעה מקדמת. כך, באחת, חיו השתנו מן הקצה אל הקצה. תחת שטפי דבוריו הרהוטים, יצאו מפי קטעי מלים ושברי הברות.

בתחלה התלבטו ההורים המפתעים: האם הגורם לגמגומו הוא מתח מסדרת המכחנים המקיפים שנוערכו באותה תקופה בתלמוד-תורה? או שמא השפעת שפקדה אותו בשבוע שחלף נותנת בו עדין את אותותיה עד ההחלמה הסופית?

אבל כשהגמגום המשיך ואף הלך וגבר, החלו ההורים המסורים לדאג, לתמה ולהתפלל. הם שאלו לעצתם של ממחים בתחום, בקרו אצל טובי הרופאים, נסו סדרות טפולים שונות, ואולם מאמה לא עזר.

משכלו כל הדרכים, החליט האב הדואג לעלות ולפקד את מעונו של הגר"ח קניבסקי ולבקש את עצתו וברכתו. וכך, בין הממתנים הרבים על מדרגות הבית המפורסם ברחוב רשב"ם, עמד האב הכאוב כשפיו ממלמל ברנש פרקי תהלים לרפואת בנו.

שיעורי גן עדן

עניית אמן במשנת בעל החלוא

האהל החדש המוקם בימים אלו על ציונו של הרבי מרדכימין בבית העלמין ברחוב גאנשא בורשה

הרבי מרדכימין

י"ח בתמוז תרל"ז

רבי יעקב אריה גוטרמן מרדכימין נולד בשנת תקנ"ב לאביו רבי שלמה בעירה וורקא שבפולין. כבר בצעירותו נכר היה עליו שלגדולות נוצר. הוא למד תורה מפיו של רבה הנודע של וורקא, בעל התורת שמואל, והתמסר לחלוטין לעבודת ה'.

עוד בימי בחרותו התקרב לחוזה מלובלין והסתופף בצלו. בהיכלו של החוזה התודע ליהודי הקדוש מפשיסחא והיה מגדולי תלמידיו.

לאחר פטירתו הסתופף בצל ממשיכי דרכו, הרבי ר' בונים מפשיסחא, בנו רבי אברהם משה ורבי יצחק מאורקא. כמו כן הסתופף בצלו של המגיד מקוויניץ. בהגיעו לפרקו לקחו רבי בעריש מריטשוואל חתן לבתו. לאחר פטירת רב העיר גאות רבי יעקב אריה לקבל על עצמו את עטרת רבנות ריטשוואל. בהמשך עבר לכהן כרב העיר רדזימין.

לאחר פטירת רבי יצחק מאורקא בשנת תר"ח, החלו רבים להסתופף בצלו של רבי יעקב אריה ברדזימין. הוא האריך ימים יותר משאר תלמידי הרבי ר' בונים מפשיסחא ונחשב כזקן האדמו"רים בדורו. שמו נשא בחדרת קדש כאיש קדוש ובעל מופת עצום, ורבים נהרו לחצרו.

ב"ח בתמוז, ערש"ק פרשת פנחס תרל"ז, הסתלק הרבי מרדכימין לבית עולמו, וביום ראשון שלאחר מכן נטמן בבית העלמין שברחוב גאנשא בורשה. לאחר פטירתו הדפסו מכתב ידו הספרים: 'דברי אבי"ב' ו'בכורי אבי"ב'.

אמן - הודאה פוללת המתפרצת מעמק הלב

בבקשו להבהיר את מעלתה של עניית אמן, המשילה הרבי מרדכימין לקול השמחה הנשמע מפי אדם בעת שרגשות הודיה גואים בלבו. כגון: אב הזוכה להוביל את בנו לחפה, אשר באותה שעה חש הוא בכל נימי נפשו את עצמת חסדי ה' המרבים שלוהו לאורך כל השנים, מעת שנולד בנו ועד עתה. ואולם אם יעמד ויפרט את חסדי ה', צמצום ההודאה למלים יקחה את רגש ההודאה המתפרץ. לעמת זאת, כאשר מתפרצת מלבו צעקת שמחה והודאה, המבטאת את עמק תודתו על כל הנסים והחסדים הרבים שהרעיף עליו בוראו לאורך השנים אזי "הקול הזה כולל הרבה דבורים שהיה צריך לספר, והיה מבלבל אותו הספור".

אף המברך המפרט ומאריך בהודאתו מקחה במדת מה את תחושת ההודאה. לעמתו השומע ברכה מפי המברך, מצמצם את כל רגשות הודאתו בעניית אמן הפורצת ממעמקי לבו, ובכך הוא כולל רגשי תודה שלא כלל המברך בברכתו. ולפי שהעונה אמן מודה ומשבח יותר מן המברך, נמצא ש"גדול העונה אמן יותר מן המברך" (בכורי אבי"ב, כי תבוא).

בפיקוח רבנים ומחנכים שליט"א

פניות והודעות למערכת:

ניתן להשאיר בקו 'בני בינה' טל': 03-3064100 שלוחה 6.

לתרומות ולהנצחה בעלון:

ניתן לתרום דרך קו 'בני בינה' בטל' הגיל' שלוחה 9, וכן בעמדות 'יודים פלוס'

ו"ד תמוז תשפ"ד

שנה ו' | גליון מס' 232

בינו נא זאת

"שמתי לב שהוא לא מענין לקשר עמי שיחה. זה הפריע לי. מה יש. מה הבטיחה"

הסתבר והייתי בטוח שזהו, אני מות, וברוך השם נצלת, הרגשתי שאני רוצה את האשר והשמחה כמו של נפתלי, ושאני צריך להתחזק, והנה, בזכותו, אני כאן מתענג על השבת, תודה לך נפתלי. תודה לך לבלום על הארוח הנפלא. **יום** השבת עבר אף הוא עליהם בנעימים, בתפלות, ש'היתה ארצה' לאביו של גיא, ובסעודות מיוחדות. לאחר הסעודה נותרו גיא ואביו לשאל ולדון על פרטים רבים ששמו לב אליהם ורצו להרחיב עוד בדיעות.

"אני חייב לומר לך אדון כהן", פנה אליו אביו של גיא לאחר ההבדלה, "מעולם לא נהניתי כמו שנהניתי השבת! אמר לך את האמת. בתחלה כשבאנו בשישי בצעירים, והראת לנו את היחידה היפסיה, וכמה שהיא היתה מסודרת, ודאגתם לנו לפצוניהם ושתייה קרה. זה חמם לי את הלב. לאחר מכן, כשקראת לי והתחלתי לומר לי כמה דברים בסיסים בהלכות שבת. אמרת לי 'עצמי **הנה זה מגיע!** ידעתי, זה אסור וזה אסור. בקצור **הכל אסור!** מספנים, רחמתי עליכם ועל גיא שאיך אף הוא לסבל. **זה לא בשבילי.** והנה, לאט לאט, בסעודה התחלתי לחוות אשר, שמחה, רגע ושלוה מיוחדת **שמעולם לא הרגשתי**. גם לא כשהייתי כל המשפחה במלון משה כוכבים. כל אחד חי לו לעצמו, הילדים לא הרגישו שיש להם הורים והורים לא הרגישו שיש להם ילדים. כל אחד והעסק שלו ובפניות שמענינות אותו.

ואלו אצלכם, כלם יושבים סביב השלחן למופת. **אבא** הוא **הדמות הנערצת**, חנוך נפלא וכבוד להורים. אוכלים יחד, ואני חייב לצון מאכלים מיוחדים, המן, דג הסלמון והגליליטע פיש" "געפילטע" אבא תקן. "החמיו, איך קראתם לזה?" "טשולנטי", כן, והשיירה יחד והדברי תורה. וקשהבת הקטנה שלק הגיעה עם תיק מלא דפים והושבת אותה על ברך והיא מספרת בקצה ידע וחן, פשוט זלגו לי דמעות. אמרת לי עצמי 'דידי **כזה אשה, שמחה ונחת אני רוצה.** אבל בלי כל מה שאסור ואסור' זה לא בשבילי". ואז, בסעודת השבת פשהילד הקטן הזה, איך קוראים לזו", "יוסף שלום", כן.

המתק הזה, נעמד על הכסא והתחיל, בלי להתבייש, לומר דבר תורה, הרגשתי שהוא קורע לי את הלב. אני זוכר, הוא אמר שבלעק רצה' 'בלעם' הבין אבא את פנתו.

"כן, בלעם הזה רצה **למות מות ישרים**, הוא קנא ביהודים ורצה שאחריהו תהיה פנומה, בשלונה. **אבל אין דבר כזה!** זעק יוסף שלום, "החופץ חיים" העמיד אבא את הדברים על דיוקם, "אה, החפץ חיים אמר שאין דבר כזה, אי אפשר לחיות כמו גוי, כי חושבים שליהודים הכל אסור, והם מספנים, ובסוף רוצים למות פיהודי. צריך גם **לחיות פיהודי!**" הרגשתי שהוא מדבר ממש אלי. כאלו הוא קרא את המחשבות שלי. רציתי להמשיך לחיות כמו גוי, כן. לא ממש. ומיד, להקות מהעולם המאשר של שומרי התורה והמצוות. היום אני יודע שאין **דבר כזה!** ואני גם מביא שרק בגלל שכל ענייני החלון והעסקים אסורים בשבת, ממילא אפשר לזכות למנוחה אמיתית ומאשרת".

גיא עמד בפנת עם מוזה ארוכה, לבוש בחלצה הצבעונית שלו, 'תודה לך על החלצה' הוא הושיטה לנפתלי. "זה בסדר גמור. זו מתנה גמורה, שיהיה לך לשבתות הבאות". "תגיד לי ליוסף שלום, אה, בנראה הוא כבר הלך לישון", אמר אביו של גיא, רגע לפני שיעזב, "תגיד לו שאת גיא **נפתלי** החזיר בתשובה, ואילו אותי, **יוסף שלום** - החזיר, כן, פמינו יחד עם כל המשפחה הנפלאה שלכם, ועם כל הילדים". 'בלי עין הרע' לחש אבא. "באמת השבת היתה 'מתנה טובה', להתראות".

הוא הבחין שגיא נבוך מעט עם החלצה הצבעונית שלו. הוא הציע לגיא את אחת מחלוצתיו הלבנות החדשות, וגיא הסכים. פפה היתה לו מאז שקנו לו אותה בהיותם יחד בבית חולים, והיא בלטה מעל רעמת השער. נפתלי הראה לו בסדור היכן היא תפלת מנחה וקבלת שבת וערבית. הוא הסתפק מי ירגיש יותר אי נעימות כאשר יצעדו יחדיו לבית הפנסה, הוא או גיא. אבל את כל המחשבות הללו הוא דחה. הוא ידע שהוא זוכה לקרב אהד שעושה מאמץ להתקרב לבוראו. למעשה, הוא עדין היה צריך לסיע לו בשעת התפלה, לדעת בדיק היכן אוהזים, וגיא הודה לו על כך מאוד.

"זה משהו! כך לצעד באמצע הכביש. כשאתה יודע ששום רכב לא נוסע פאו בשבת" גיא ואביו התרגשו מאוד.

לאחר ברפת הילדים ושיירת 'שלום עליכם' ו'אשת חיל', נגש אבא לקדושו. "עומדים אנו לקדש על הין את יום השבת" הוא הקדים, "יום השבת, **מתנה טובה** אותה נתן לנו השם מבית גנזיו, מתנה מיוחדת לעמו ישראל. יום בו שבת מכל מלאכה. כאשר פמינו כל אחד מבין שמלאכה זו לא היה בה כל קושי להקדוש ברוך הוא. אף אנהנו שובתים היום זכר למעשה בראשית' ולא

"הלו, אפטר בבקשה את אדון כהן?" נפתלי התפלא מי זה מבקש את אביו בטלפון; נהוג לשאל 'אבא נמצא' או 'אפטר את הרב כהן', אבל מי מבקש את ה'אדון כהן? אולי זה פקיד בבנק, או ממשרד כלשהו. אבל הוא לא נתן לזה שמעבר לקו להמתין בגלל מחשבותיו, ומהר להגיש את השופרת לאביו. תוך כדי שהוא שם לב שהקול פצעים מפר לו מאיזה מקום.

"הלו, פו!" נפתלי נסה להבין מתוך קטעי המלים ששמע אם הוא צודק.

"מה אתה אומר", זיק של שמחה נצת בעיניו של אבא, "שלושם הוא השתחרר מבית החולים. איזו בשורה טובה! התפללנו עליו. ונפתלי, לאחר שהתאושש וחזר לפתח הוא כתב את שמו של גיא על הלוח **לרמואה שלמה**". נפתלי שמח שאבא לא ספר שהיה כתוב על הלוח להתפיל גם **לחזרתו בתשובה** של גיא.

את המשך השיחה נפתלי כבר לא שמע, כי אבא נכנס לחדר וסגר את הדלת אחרי.

"טוב, אתענג עם הרב שלי ואחזר אליך. להתראות". אלו היו המלים האחרונות בהן סים אבא את השיחה ויצא מהחדר. "חדשות טובות ומענינות יש לי" פתח אבא, כשאבא ונפתלי ישובו סביב השלחן. "ברוך השם גיא הבריא לאחר הסבוך שהחל בבית החולים. אביו אמר שהוא לקח ברצינות מה שהספרתי לו שלא מתחכמים ולא

משחקים בנפשות בשביל **חסכון בכסף**. והוא טפל בו כפי הוראת הפרופסור, בלי לשים לב למחיר. ועכשו, תפתעו, ואולי לא, גיא אמר לאביו שהוא מרגיש שחיינו נגנו לו במתנה והוא רוצה להודות לבורא העולם - שהעניק לו את בריאותו - על ידי חיוב בתפלה, וכן, הוא אמר שהוא מודה להתחיל לשמור שבת! אביו נסה להתחמק מזה, 'אמרת לגיא' כך הוא אומר לי, 'שאיני לי משג מה צריך לעשות בשביל לשמור שבת. וזה כל כך קשה. אבל הוא לא ותר לי, ואמר: תשאל את אבא של נפתלי אם נוכל להתארח אצלם בשבת, ואז נראה ונדע איך שומרים שבת. איזה אמר. לכו בקשה לא יכלתי לסרב. והנה לכו אני מתקשר אליך". "וימה אמרת לזו? נשאלה מיד השאלה.

"השבת שלי להתענג בענין עם מורי ורבי. יש פאן כמה שאלות של פשוטות בהלכה, אקנה שעוד הערב, לאחר תפלת מעריב אפנס אלי".

"היתה לו קצת תרעמת עלי" פתח אבא בשבוב הביתה. "הרב שמח כל כך לשמע שנפתלי הבריא. אז למה לא באת לספר לי? הוא טען. 'השתדלתי כל יום להתפיל עליו. רבים זוכרים לבוא לבקש בשעת קושי ושוכחים לחזור ולעזבן על שפור במצב'. פמינו שהתנצלת. גם אנהנו התפללנו בשביל גיא ושמחנו לשמע שהבריא. ובקשר לשאלות ששאלתי, לאחר ששמע שמדבר בלי בגיא ואביו, ולא בשאר בני המשפחה, כמו שאבא שלו אמר **הם** עדין לא אוהזים שם' בתפלה שאכן זה רק 'עדין', התנה הרב מספר תנאים: א. שעלי למצא להם דירה בה יהיו לבד. ב. אתנו הם יהיו רק בשעות התפלה וסעודות השבת. ג. עלי לומר להם מראש דברים בסיסים לגבי דברים שאסור לעשות בשבת. ד. נצטרך לשים לב ששלא יענו בינו. פעת, בשאר לשאל את מרמולקשטין אם הם נוסעים לשבת ויכלו להשאל לנו את היחידה שלהם. רגע, ומה אתכם, האם אתם בקלל מספמים?" אמא ונפתלי הנהנו בראשם לאות הסכמה.

גיא הגיע רחוק ונקי עם חלצה חגיגית לטעמו. בהמשך, לקראת שבת, כאשר נפתלי כבר היה לבוש ומוכן לשבת,

גליון 636
שנה י"ג תשפ"ד

סיפורי צדיקים

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

גוי אחד אמר פעם לרבי אלעזר, יותר משחיבב הקדוש ברוך הוא את משה רבכם חיבב הוא את בלעם, שהנה כתוב בתורתכם שכאשר רצה ה' לדבר עם משה שלח וקרא לו לבוא אל המשכן, כמו שכתוב "ויקרא אל משה וידבר ה' אליו וכו'" אך כאשר רצה לדבר עם בלעם, נאמר "ויבא אלקים אל בלעם" ולא קרא לו לבוא כדי שלא להטריד את בלעם. ומכאן מוכח שאת בלעם אהב יותר. השיב לו רבי אלעזר בדרך משל, מצורע אחד הגיע לארמון המלך ומצא את השער נעול. הקיש בחוקה על השער כדי שיפתחו לו, כשאמר למלך שהמצורע רוצה להיכנס לארמון, סירב המלך להכניסו מחמת צרעתו, ואמר המלך שאם ישלח שליח שיסלקו, הדבר יקומם אותו ויתפרץ בכח ואז עלול להדביק את בנו בצרעת, ולכן קם המלך מכיסאו וניגש לשער הארמון וצעק על המצורע שיסתלק משם, כדי שלא ידביק את בנו. המצורע מיהר להימלט מן המקום. לאחר זמן מסוים הגיע ידידו של המלך אל הארמון ודפק על השער. וכששמע המלך שידידו עומד בחוץ ודופק על השער, קרא לו המלך מתוך הארמון בקול חיבה שיכנס לארמון, ולא שלח המלך שליח שיקרא לו, אלא הוא בכבודו ובעצמו קרא לו כדי להראות לו את חיבתו אליו. והנמשל, אומר רבי אלעזר לאותו גוי, בלעם דומה היה לאותו מצורע שדפק על שער הארמון ורצה להיכנס פנימה, ולכן השי"ת הלך בעצמו לשער הארמון כדי למנוע אותו מלהיכנס פנימה, שלא יטמא את הארמון. לעומת זאת משה רבנו קרא לו ה' להיכנס פנימה אל אהל מועד. רק לידיד אהוב קורא מלכו של עולם בשמו ומזמינו להיכנס אל תוך ארמונו.

(וזהר פרשת בלק)

פרשת השבוע

שיוכל לחזור בדרך הסלולה והישרה, ולא יתעה חלילה בדרכו. גם עלינו הסביר הרב בלהט לעשות לנו סימנים, כדי שלא נתעה בדרכי החיים, ובכדי שלא נאבד את הדרך הסלולה לנו מדור לדור, ועל כן קודם כל אנו מכריזים אין כאלוקינו, וזהו סימן אחד, ואחר כך אין כאדונינו, וזהו סימן שני. כעת לאחר שסיימנו לקבוע לנו את הסימנים, אפשר לצאת לדרך ולשאול מי כאלוקינו, מי כאדונינו, שאלות מסוג זה לרוב מסוכנות המה, אך לאחר שהסימנים בידינו איננו צריכים לחשוש, אנו בדרך הנכונה והישרה דרך המלך.

רואה אני ילד חביב, שבעוד זמן מה יהיה עליך לעזוב את ירושלים, שנים רבות לא תהיה כאן, בשנים הרבות הללו אל תשכח להציב לך סימנים בדרכך, אלו ישמרו עליך בכל אשר תפנה לבל תסטה חלילה מן הדרך, אל תשכח ילד חביב.

סיפר הילד הקשיש אברהם ברגמן, כל שנות הזעם הנאצי ומוראות מלחמת העולם השנייה חרוטים עמוק על בשרי, פעמים רבות עמדתי בפני יאוש מוחלט, לא יכולתי לסבול עוד וגמרתי אומר בליבי, כי טוב לי מותי מחיי, אך תמיד בעת צרה וזכרתי היטב את דבריו של הרב הישיש, דמותו הודקרה מול עיני, "עשה לך סימנים" קבעתי אותם עמוק בתוך תוכי, לא שכחתי. בזכותם זיכני השי"ת לחזור לארץ ישראל, זכיתי בזכות הסימנים לצאת מן המערה האפילה של החושך, הצרות והיסורים. הלקח שלמדני הרב הזקן בילדותי לא עזבני לעולם.

דרך המלך נלך לא נטה ימין וכו' (כ' י"ז) הרה"ק רבי יוסף חיים וזננפלד נהג לרקוד בשמחת תורה יחד עם מאות ילדים. אחד ממאות הילדים שזכו לרקוד עם רבי יוסף חיים בהקפות של הילדים, היה הילד אברהם ברגמן שסיפר בסוף ימיו את הסיפור הבא:

שנה אחת לאחר שסיים רבי יוסף חיים לומר את אין כאלוקינו, ניגשתי אליו ואמרתי בקול שקט ובביישנות. רבי יש לי קושיא חמורה על הסיפור. הביט בו רבה של ירושלים ברוך, ליטף את לחיו של הילד ואמר, שאל בני היקר. מדוע אנו אומרים קודם אין כאלוקינו איך כאדונינו, ואחר כך שואלים מי כאלוקינו מי כאדונינו? והלא הסדר צריך להיות הפוך. נבון אתה חייך הרב, בתשובה אמשול לך משל. מכיר אתה ודאי את מערת צדקיהו שע"י שער שכם. הילד הנהן בראשו, והרב המשיך, ברחבי העולם קיימות מערות נוספות, ישנן מערות קצרות וישנן ארוכות יותר, יש גם מערות ענקיות, תמיד שוררת שם חשיכה מוחלטת. מה יעשה אדם הרוצה להלך במערה ולצאת ממנה לאחר מכך אדם פיקח, עושה לו סימנים בדרכו, כאן יש אבן גדולה, ובפינה זו יש עמוד יצוק בקרקע וכדו'. לכשירצה לצאת מן המערה יחזור על פי הסימנים ולא יתעה בדרכו. שוטה לעומת זאת, אינו חושב על המחור, ואינו שם לב לעתיד, נכנס הוא במהירות, אינו משגיח ואינו קובע לעצמו סימנים, ועל כן סביר להניח שיתעה מן הדרך הישרה, חוקה עליו שיאבד את שבילי דרך המלך. יוצא אם כן, שהסימנים שהאדם קובע בדרכו הם הביטחונות שבידי האדם, השומרים עליו

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 8:24 ת"א: 8:27 ר"ת: 8:58

פרשת בלק

זמני כניסת השבת
ירושלים: 7:09 ת"א: 7:24

זיך עפענעאן און הער וועט פון תפיסה ארויס גיין" והנה זוכה הוא לראות שברכתו של הרבי התקיימה במלואה.

הגה"צ רבי דן סגל שליט"א מספר, כי בהיותו פעם אצל רבינו הרה"ק רבי דוד משה מקרעטשניף זיע"א, פגש את דודו הרב דוד אלי כהן יהודי חשוב מליטא, שהיה בעל אכסניה של גדולי עולם כהגאון הק' רבי חיים מבריסק זיע"א והגאון הק' רבי ברוך דוב לייבוויץ זיע"א, התפלל מאוד האחיין ותמה בפניו: אתה שראית את כל הני אריות תבוא לכאן? ענה הדוד ואמר "ביז דאנט און פון דאנט האב איך קיינמאל ניט געזען אזא צורה" (עד כאן ומכאן אף פעם לא ראיתי צורה כזאת)

הגה"צ רבי חיים קרייזווירטה זיע"א רבה הראשי של אנטווערפן, אמר פעם: ישנם אנשים מפורסמים אשר שומעים אודותם רבות למרחוק, אולם כשנפגשים עמם פנים בפנים נוצרת איזושהי אכזבה, מין הרגשה של חיכינו ליותר מזה, אצל רבינו לעומת זאת שמעתי רבות אודותיו, אולם כשהתראיתי עמו ראיתי כי ככל ששמעתי, עדיין לא שמעתי.

שבת פר' בלק השבת האחרונה עלי אדמות.

באותה שבת נשגבה, השבת האחרונה עלי אדמות, שבת רבינו בסיגעט שברומניה, בעת עריכת השולחן הסבו מספר אנשים, פניו האירו כלפידי אש, ובלהבת קודש אמר דברי תורה על הפסוק: (שמות ל"ד ז') שנאמר באמצע י"ג מידות של רחמים: "פוקד עוון אבות על בנים ועל בני בנים ועל שלשים ועל רבעים" איך קשור פסוק זה שמוזכר בו פקידת רשעים ל"ג מידות של רחמים? הקשה רבינו. ותירץ בשם אביו הקדוש שגם מידה זו רחמים היא. פוקד משמעות ממתין, השי"ת ממתין לחוטא שישוב בתשובה. ואם לא שב, פוקד עוון אבות על בנים, ממתין השי"ת שהבנים יתקנו את חטאי אבותם, ואם גם הם לא תיקנו, ממתין על שלשים ועל רבעים, לדורות הבאים. במהלך אמירת הד"ת העיר רבנו את העומד על ידו באומרו מה לך נרדם! לא יהיה אפילו מי שימסור את מה שדברנו.

על עובדת פטירת רבינו דווקא בפרשה זו (בלק) הסביר כ"ק מרן האדמו"ר שליט"א בעת עריכת השולחן שבת יארציית התשס"ט שהרי איתא בספד"ק, שאין השי"ת נוטל את נשמות הצדיקים, ללא הסכמתם. ולכל צדיק יש את השלמות אליה הוא חותר להגיע. אצל רבינו זיע"א ראו במוחש שמטר את נפשו לקרב את ליבם של ישראל לאביהם שבשמים בדרך של ברכות וישועות. וכיון ששמע בקריאת הפרשה שהשי"ת הסכים ע"י שנאמר: "לא תאור את העם כי ברוך הוא" הרגיש כי פעל והשלים את תפקידו בעולם הזה והסכים למסור את נשמתו לידי השי"ת ולהסתלק מזה העולם.

לקט סיפורים מרבינו הקדוש והטהור רבי דוד משה

מקרעטשניף זיע"א לינמא דהילולא ט"ו תמוז

מסופר: ה"ה מתתיהו מייער ז"ל תושב רחובות, איש תם וישר דרך, היה נוהג לפקוד לעיתים קרובות את מעונו של רבינו, לחזות בזיו פניו הקדושות ולקבל ברכות וישועות שהיו יוצאים מפי קודשו. אחד מבניו של יהודי זה שירת ביחידה נבחרת בצבא, ביום מן הימים אירע שם ביחידה כשל צבאי אשר היו מעורבים בו מפקדים מהדרג הבכיר ביותר. בנו של ר' מתתיהו שכאמור שירת באותה יחידה, נקלע שלא באשמתו לאותה פרשיה מביכה. וכפי שפרשיות כאלו מסתיימות בדרך כלל במציאת שער לעזאזל, אשר עליו מוטלת כל האשמה, כשהשאר יוצאים נקיים ללא רבב. באותו מקרה מצאו בו את האשם העיקרי באותו מחדל צבאי, למרות שכל הקשר שלו לפרשיה היה זניח ובלתי משמעותי. עד מהרה מצא את עצמו עומד בפני משפט צבאי, כשהשופט חורץ את גזר דינו לחודש ימי מחבוש.

האב אשר כל אותה העת עקב בדריכות ובמתח אחר המתרחש, הודרו לבא ולהזכיר את בנו בפני רבינו, כשהוא מגולל באוזניו את כל אותה פרשיה מסועפת. רבינו, שמע והאזין בסבלנות אין קץ כאב רחום ואוהב. אח"כ נענה בראשו בהחלטיות. ואמר בזה הלשון: "מוייערן וועלן פאלן, טויערן וועלן זיך עפענען, און ער וועט פון תפיסה ארויס גיין". (חומות יפלו, שערים יפתחו, ובנך ישתחרר מהכלא.) מעודד ומלא בטחון בישועה הקרובה לבוא, יצא ר' מתתיהו מהקודש פנימה, כשהוא ממחר להרגיע את בנו בדבר ההבטחה הברורה של רבינו. כעבור מספר ימים, הגיע עת תחילת ריצוי העונש. נכנס הבן לתא צר ועבוש בכלא מגידו באזור הצפון. יום חלף עליו בצר ומצוק. למחרת אותו היום, הופיעו בשמי הצפון עננים כבדים וגשם זלעפות ניתך ארצה ללא הפוגה, שעות ארוכות נשפכו המים מארובות השמים, עד שכל חצר הכלא הוצפה בורמים האדירים. והמים החלו לפלס את דרכם לעבר חדרי האסירים באגף בו ריצה בנו של ר' מתתיהו את עונשו. כ"כ גברו המים, עד שלא היה שייך לחלץ את האסירים דרך הפתח הרגיל. והיו נאלצים לחלצם דרך ארובות הגג. היות ואגף שלם בכלא ניווק, ויצא מכלל שימוש, נוצרה צפיפות אדירה ביתר האגפים. עד שלא נותרה ברירה בידי מפקד הכלא, והוא הודיע שכל אסיר שנשאר לו פחות מחודש ימים לסיום ריצוי העונש, ישוחרר לאלתר. מיודעינו בנו של ר' מתתיהו, אשר כבר הספיק לרצות יום אחד מעונשו ונותר לו לרצות פחות מחודש, היה אף הוא בין האסירים המשוחררים. כשליבו מתרונן בשיר ושבח להשי"ת, ובאוזניו מצטלצלים דבריו החדים והברורים של רבינו: "מוייערן וועלן פאלן, טויערן וועלן

התקשרות לצדיקי אמת

יש פעמים שעולה על מחשבותנו למה יש לנסוע אל הצדיק, לשמוע מפיו דברי מוסר ולהידבק בו? הרי יש כמה וכמה ספרי מוסר ועוד ספרים קדושים, המעוררים את לבו של האדם לתשובה ולמעשים טובים, אלמד בהם כראוי ואדבק בהם וירווח לי, ברם לא זו הדרך.

אפשר להמשיל את הדבר לכפרי אחד, שהיה נצרך מאוד לבוא אל המלך ולבקש ממנו דבר נחוץ בשבילו, אולם כידוע אין המלך סובל ריבוי דברים, כי אין זמנו פנוי לשמוע הרבה דיבורים ועניינים ארוכים, והוא אוהב את הקיצור, וקיצור דברים מועט שיחזיק את המרובה. ומנין לו לכפרי פשוט זה את מעלת קיצור הדברים? מה עשה הכפרי, הלך אצל אחד מהשרים הקרובים למלך, אשר הבין בדרך דיבורו של הכפרי הפשוט, וגם ידע כיצד יש לדבר עם המלך, והציע הכפרי לפניו את מבוקשו בלשונו הוא, והשר הביא את הדברים לפני המלך בראוי וכנכון, והכפרי קיבל את מבוקשו.

כן הדבר בענייננו, מי זה לא ירצה להידבק במלכו של עולם, שכולנו זקוקים לעזרתו בכל רגע. אולם לאו כל אדם יכול לגשת אל המלך פנימה, כי צריכים לדעת מה לדבר, וכיצד. ולא כל אדם ראוי לכגון דא. על כן שולח לנו הקב"ה את צדיקי הדור, כדי שנידבק בהם, ונביא לפניהם את אשר על לבנו, ואת משאלותינו בפני הצדיקים, היינו שרי המלך, ויכולים אנו לדבר בשפתנו הפשוטה, והם מבינים אותנו, ויודעים גם כיצד לבוא לפני הקב"ה מלכו של עולם, ולהביא מאתו ית' את התשועה למבקש.

(בשם הבעש"ט הקדוש זיע"א)

עיני הבדולח של רבינו זי"ע

מספר אחד החסידים: אבי ז"ל היה קשור לרבינו זי"ע בל"ג, והיה מקפיד להתייעץ עמו על כל דבר. אירע פעם שהציעו לאבי ז"ל לרכוש מבנה בתנאים מאוד נוחים. על פניו היה זה נראה עסק משתלם במיוחד, ולכן החליט לחתום על חוזה הרכישה. אולם טרם ניגש לחתימה נסע לרבינו זי"ע להתייעץ עמו ולקבל ברכתו. אבי סיפר את הדברים לרבינו, אולם רבינו התנגד לביצוע העסקא. אבי ביטל את דעתו בפני רבו והודיע על ביטול ההתקשרות. אותם מוכרים התחילו במאמצי שכנוע ולחצים גדולים בטענה שהנה הוא מפסיד את עסקת חייו. הוא כמעט השתכנע לבצע את הקניה, אך החליט שוב להדריים לשמוע את דעתו של רבינו בסברו שמא בפעם שעברה לא הסביר את עצמו כדבעי. רבינו התנגד שוב לקניה בלא הסברים נוספים, ואבי ביטל את דעתו למרות שלא היה שום הסבר הגיוני למנוע את העסקא. באותם ימים החזיק אבי "מחסן אריגים" לפרנסתו. ביום מן הימים היה צריך להיעדר מן העבודה ואני מלאתי את מקומו לשרת את הקונים. ובאמצע היום נחרדתי למראה עיני עם הופעתם של פקידי השומא של "מס הכנסה" והם מחפשים את "בעל הבית", בטענה שהם עלו על כך שהוא מעלים סכומי עתק ממס הכנסה, וכי הוא מגלגל סכומי כסף גדולים שאינם מדווחים כחוק. אני נחרדתי מאוד, אך עניתי ברוגע מעושה שהוא ייעדר למשך יומיים, כשבכוונתי שטרם יפגשו באבי יהיה רבינו בסוד הענין.

ואכן עוד באותו ערב נסענו אני ואבי לרבינו זי"ע. והיה אך דרכנו על מפתן החדר פונה רבינו זי"ע לאבי ואומר לו: ר' מרדכי, באמת רציתי לשאול אותך, מה קורה אצלך בעניין "מס הכנסה"? אבי כמעט התמוטט תחתיו לשמע השאלה. והוא ענה לו דברים כהוייתן שבשביל צרה זו שהתרגשה עליו הוא בא כעת אל רבינו. רבינו נותר שליו, וענה לו: "האם כעת מבין הנך את סיבת סירובי לרכישת המבנה שביקשת כל כך לקנותו, הרי אם היית מבצע את הקניה, הסכומים הגדולים שהיית מגלגל בעבורו היו מגבירים את החשד נגדך ואז הם היו ממוטטים אותך כליל. עתה אין לך מה לדאוג, הענין ייגמר בקנס סמלי, - כשהוא נוקב בסכום שבין מאתיים חמישים, למאתיים שבעים וחמישה ל"י. ואכן דבר אחד מדבריו לא נפל ארצה. למחרת הם הופיעו כשהם מדברים בנימה שונה לחלוטין, הם בדקו שוב וראו שהסכומים הם לא כל כך גדולים כפי שחשבו, ועל פי הערכתם הוא חייב לשלם מאתיים וחמישים לירות... כשגם את זה פרשו לתשלומים נוחים ביותר. האם את הסכום המדויק "חווה" רבינו לאחר שהם קבעו, או שהחלטתו היא שגרמה להם להחליט כך, זאת לא נדע, כך או כך מה שברור הוא, עיני הבדולח של רבינו זי"ע קורעות את כל המסכים ומשברות את כל המחיצות, בדרכן להושיע את ישראל.

זכותו תגן עלינו ועל כל ישראל אבי"ר

צ'ין אדם לחברו

רק אם אתם תמשיכו לאכול
אני ימשיך לדבר

סיפר אחד מצעירי החסידים בימים ההם: היה זה בסעודת עתיקא קדישא סעודת יום השבת קודש, רבינו הרה"ק רבי דוד משה מקרעטשניף זיע"א (יומא דהילולא ט"ו תמוז) יושב בראש השולחן וסועד כמנהגו את סעודת היום בצוותא חדא עם החסידים, רוחו הטהורה של רבינו מרוממת, לעתים קצרות הינו מזמר ניגוני דביקות ושמוחה, אחר כך משמיע דברי תורה עמוקים ונפלאים, וממשיכים בסעודת השבת עוד, ורבינו ממשיך את דבריו המתוקים מדבש וחוזר חלילה, האוונניים נטויות אל רבינו מקשיבים בערגה לדבריו הקדושים, ופתאום שקט, רבינו מפסיק לדבר, "אני לא מסכים לזה! לא, לא אמשיך" רועם קולו הרך בהחלטיות, "רק אם אתם תמשיכו לאכול, אני ימשיך לדבר." קהל הנוכחים מפנים מבטים תמהים זה אל זה ולא מבינים מה קרה, אך רבינו בשלו, אתם תמשיכו לאכול את הטושולנט ואני ימשיך לדבר. לאחר סיום סעודת השבת, מסביר בתמימות אחד הנערים הצעירים, בחור בר מצוה שזה עתה מלאו לו שלוש עשרה שנים, ואך עתה בא ללמוד בישיבה. אני ישבתי לי במקומי בירכתי השולחן, ולא שמתי לב כי רבינו אומר דברי תורה, ולכן התחלתי לאכול מהצלחת שלפני, לפתע שמתי לבי כי הנני סועד לבד וכולם יושבים דרוכים ומקשיבים לדברי הרבי, מיד השמטתי את המולג מהיד,

הבחין הרבי בכך ואז אמר את מה ששמעתם.

הבאת שלום בין איש לאשתו

מסופר על יהודי תושב העיר פוניבו' שבא לפני הרה"ק רבי יוסף שלמה כהנמן זיע"א רבה של העיר, בבקשה לסדר לו גט עבור אשתו, כי הוא רוצה להפרד ממנה. לשאלת הרב מה ראה על כך? ענהו, שאשתו אינה מחוננת במידת הסדר והדבר מפריע לו מאד. דחהו הרב שאין זו סיבה מספקת לגירושין, וחז"ל רואים בגירושין דבר חמור עד שאמרו שהמגרש את אשתו הראשונה אפילו מזבח מוריד עליו דמעות. האיש חזר והופיע כמה פעמים, ובכל פעם השתדל הרב לדחותו, עד שלבסוף התעקש הבעל לקבל את הגט ללא דחוי. כשראה הרב שאין תקוה, קבע לבעל את מקום סידור הגט בבית הרב כעבור כמה שעות. בינתיים שלח הרב שליח לרבנית שתעשה מהפכה בסדרי הבית, שתהפוך את ארון הבגדים ואת חדר האורחים וכו'. בשעה המיועדת כשנכנס הבעל הנרגז לביתו של הרב, הוא השתומם לראות את אי הסדר השורר שם, פנה הרב לבעל ואמר לדברך גם אני חייב להפרד ח"ו מזוגתי. הלה הביט סביבו, ראה את הנעשה, נרגע והחליט לוותר על תביעתו. השכנת שלום היא כה חשובה, עד שמן הראוי לפעול למענה גם בדרכים מיוחדות.

תילולא דצדקיא

שבת קודש י"ד תמוז

הרה"ק רבי פנחס שפירא מסלאוויטא ב"ר משה (תרל"ב)

יום ראשון ט"ו תמוז

הרה"ק רבי חיים ב"ר משה בן עטר ("אור החיים" הקדוש - תק"ג)

הרה"ק רבי דוד משה מקרעטשניף (תשכ"ט)

הרה"ק רבי אריה לייבוש הלברשטאם ב"ר שמחה (אבי ה"דברי חיים" - תקצ"א)

הרה"ק רבי יעקב משה מקאמארנא ב"ר אליעזר צבי (תרפ"ט)

יום שני ט"ז תמוז

הרה"ק רבי דוד היילפרין אב"ד אוסטראה ב"ר ישראל (תלמיד הבעש"ט - תקכ"ה)

יום שלישי י"ז תמוז

יהודה בן אשר (בן הרא"ש - ה"א קנ"א)

יום רביעי י"ח תמוז

הרה"ק רבי משה דוד אשכנזי מטאלטשאוא ב"ר אשר אנשיל (תולדות אדם - תרט"ז)

הרה"ק רבי יעקב אריה מראומין ב"ר שלמה (תרל"ד)

יום חמישי י"ט תמוז

הרה"ק רבי אהרן שמואל ב"ר ישראל (תפארת שמואל על הרא"ש (תל"ט))

הרה"ק רבי מאיר תאומים ב"ר יוסף (אבי הפרמ"ג - תקל"ג)

יום שישי כ' תמוז

הרה"ק רבי נתן נטע האנווער הי"ד ב"ר משה (שערי ציון - תפילות - תמ"ג)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמליאל הכהן רביטביץ שליט"א
מודפס "בם אני אוד" רפרום יום החרש על המערים.

לשון הרע (י"ד)

א) בעל לשון הרע קשה לו לעשות תשובה, כיון שהוא רגיל בכך, לימד לשונו לדבר רע, ועוד, החטא קל בעינו, כי אמר לא עשיתי רק דיבור בעלמא, ואינו נתן לב לשוב לרוב הנזק שיעשה, ואפילו אם ישוב - אין תשובתו שלימה, כי אינו מכיר גודל החטא אשר עשה, והוא צריך מחילה מאותן שדיבר עליהם, והוא אינו זוכר מי הם כולם, ועוד, יש שדיבר עליו, ועשה לו רעה, והויק לו לאותו אדם, ושכח מה דיבר עליו. (אורחות צדיקים, שער לשון הרע) ב) אדם החפץ לדבר תמיד, עצה הגונה ונכונה אצלו, שלא ידבר דברים בטלים, רק ידבר בדברי תורה, והבאת שלום, וללמד לרבים לעשות טובה, ולהורות להם הטוב, ולהרחיקם מן הרע, ולקנות האמת, כי אין קץ למצוות שיוכל לעשות בלשון, והוה "מוות וחיים ביד לשון". (משלי י"ח, כ"א). (שם)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחטות דפוס פוסטר

דפוס אישי מקצועי

08-8422112 ההגנה 54 רחובות

P6422112@gmail.com

לע"נ רבינו הרה"ק
רבי דוד משה מקרעטשניף זיע"א
ב"ר אליעזר זאב הי"ד זיע"א
נלב"ע ט"ו תמוז תנצב"ה

מדות והליכות בראי הפרשה

מדות טיש

פרשת
בלק

מבית
שבת טיש

נושא השבוע: יתגבר פארי

משבה

מאמר פתיחה

מדגש מהות המדה

הסעיף הראשון בטור ושלחן ערוך, עוסק בסדר השפמות הבקר: "יתגבר פארי לעמוד בבקר לעבודת בוראו". ורגיל היה רבי שמואל שמלקא מסליש בעל "צורר החיים" לומר, שהחלק הקשה ביותר לחיים, מכל סוגי ארבעת חלקי השלחן ערוך (שמוספרם הוא 1,705, כמנין "ארח חיים, יורה דעה, אבן העזר, חושן משפט"), הוא סעיף זה שבסמן הראשון, "כי הוא המפתח לכל הספנים, ובלעדיו כל הספנים אין להם קיום, וכמו בית ועליה על גבי שכלי היסוד אין לו קיום". סדר זה של השפמות הבקר, אינו מנהג טוב שמובא בשלחן ערוך, אלא הלכה פסוקה, וכך צריך האדם לנהג מדי יום ביומו עד יומו האחרון. וכבר יעצו צדיקים וחכמים, כי העצה היעוצה להשפמות הבקר, היא שנת הלילה. כמו שהמליצו ואמרו על דברי חז"ל המובאים בסדר ברכות השחר: "אילו דברים שאדם אוכל פרותיהם בעולם הזה והקרן קיימת לו לעולם הבא? ואלו הן: פבוד אב ואם, וגמילות חסדים, והשפמות בית המדרש שחרית וערבית וכו'". וכי מה ענין השפמה אצל ערבית? אלא השפמות השחרית תלויה בשנת הערב, מי שפקדים לישן בלילה, יכול להשפם קום בבקר ולהתחיל את עבודת הבורא יתברך בראש צלול וזך. וכך היה רגיל רבי מאיר מפראמישלו להסביר את דברי הרמ"א שהוסיף ב'מפה' על דברי המחבר דלעיל: "ובעת משכבו ידע לפני מי הוא שוכב". וכי מה ענין שכיבה אצל עמידה? אלא, מי שהולך לישן כמו בן אדם, משפם כבן אדם ומתגבר פארי לעבודת הבורא. אבל מי שהולך לישן כמו סוס, גם משפם כמו סוס..."

את דברי בלעם על עם ישראל: "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא, לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה", דרשו חז"ל במדרש ורש"י מביאו על הפסוק: "כשהן עומדים משנתם שחרית, הן מתגברים כלביא וכארי לחטוף את המצות, ללבש טלית, לקרא את שמע ולהניח תפלין. לא ישכב בלילה על מטתו עד שהוא אוכל ומחבל כל מזיק הבא לטורפו. כיצד? קורא את שמע על מטתו ומפקיד רוחו ביד המקום. בא מחנה וגיס להיקום, הקב"ה שומרם ונלחם מלחמתם ומפילם חללים". וכתב הט"ו, מדוע נמשל המשפם קום בבקר ומתגבר על יצרו אל הארצה? מפני שטבע הארצה שאין לו יראה משום בריה, כמו שאמרו חז"ל שאימת הארצה על פלם, מפני שהוא מלך החיות, וכמו שצאמר בישעיה: "אשר יתגה הארצה והכפיר על טרפו, אשר יקרא עליו מלא רעים מקולם לא יחת ומהמונם לא יענה", וכמוהו צריך האדם שלא יעלה על לבו מורא יצרו, אף שהוא תקיף ממונו, ויתגבר עליו בכל כחו. והוסיפו צדיקים על דבריו של הט"ו ואמרו, שלא לחנם נבחר הארצה לשמש כדגמה ומופת להשפמות הבקר, שכן ארצה ארצה, ותוכחת מוסר יש כאן לאדם, שמיד עם קומו בבקר יעמיד את יראת ה' אל מול פניו, כמו שצאמר "ראשית חקמה יראת ה'", וכמו שמובא בשם הארז"ל ש"היראה היא ראשית דעת", ולכן הוסיף הרמ"א והתחיל את הגהותיו על השלחן ערוך בתבות: "שויתי ה' לנגדי תמיד" - "הוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים". וכן אמרו, שבתת "הן" היא בגימטריה מודה, כי סדר יומו של בן ישראל, מתחיל באמירת "מודה אני לפניך", בהודיה לקב"ה על שהשיב לו את נשמתו ובקבלת על מלכותו עליו למשך היום כלו.

וכך היה המוגיד מפוריטש דורש את לשון הכתוב כאן: "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא". מהו כפל הלשון לביא וארי, ששניהם שמות נרדפים לארצה? אלא הבדל יש ביניהם, שכן הכלביא חלש יותר מהארי החזק ממונו, וללמדנו בא הכתוב. שאם האדם משפם לקום ממטתו, גם הוא עדין בתחלה בגדר 'לביא', ואין הוא מספיק חזק להתגבר על יצרו שמטיל עליו עיפות ולא נותן לו להתחיל לעבד את השם יתברך, אזי מפנין שהוא התחיל במצוה, מסייעים לו מן השמים להמשיך, כמו שאמרו חז"ל "הבא לטהר מסייעים אותו", ואז הוא הופך להיות כמו הארי, שהוא חזק מהלביא. ולא לחנם נסמכה השכיבה אצל הקימה, שהרי אחר הצאמר "הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא" נאמר "לא ישכב", מפני שקימתו של האדם תלויה בשכיבתו, וכפי ששוכב לישן בלילה כך הוא קם בבקר. כי גם בשעת השכיבה יש לאדם להתגבר פארי על עצת היצר שגורפה את ידיו וגורם לו לעלות מאחור על משכבו, ובכך הוא גורם לו לאחור את קימתו וכל היום שלמתחרת עיפות נסוכה על פניו, ואין בכחו לעבד את השם פראוי ולא לעשות את מלאכתו פנדרש. וכן דרשו את דברי הגמרא בברכות, שאמר רבי יהושע בן לוי לבניו: "הקדימו והחשיכו והפנסו לבית הפנסת, כדי שתייכם יתארכו". וכי מה ענין חשיכה אצל השפמה בבקר? והרי רש"י מפרש קודם לכן "מקדימים בשחרית ומחשיכים בערבית"? אלא שבשכיל להגיע להשפמות הבקר ולהקדים להפנס לבית הפנסת, צריך להתגבר כבר בחשיכה ולהקדים את זמן השנה, ואז אפשר להשפם קום פראוי.

אחד מתלמידיו של רבי יהושע בוקסבוים הי"ד, רבה של גלנטה וראש הישיבה הגדולה שבה, שאל את רבו פעם: "מדוע מתחיל המחבר בשלחן ערוך ארח חיים, במלים 'יתגבר פארי לעמוד בבקר לעבודת בוראו'. הלא כתוב בתורה 'יהי ערב ויהי בקר יום אחד', ולכאורה היה צריך המחבר להתחיל מהערב, כלומר אף ללכת לישן בערב וכיצד להתכונן לקראת השנה?" חיד רבי יהושע ואמר: "הדבר הרי מובן מאליו, כי אם יהודי הולך לישן כמו סוס, אינו יכול להשפם ולקום פארי..."

נאמר במשלי:

"עדמתי עצל תשכב מתי תקום משנתך".
 וכך מתבאר הכתוב: "עד מתי, עצל?"
 עד מתי אתה מבזבז את זמנך בערב לריק
 ולא פונה לישן? "תשכב!"
 כי אם לא - "מתי תקום משנתך"?

(רבי חיים מוולוז'ין)

נמשל

למה הדבר דומה

מאחר מדי, אמר האב הגון לעצמו, "היה עלי לעשות זאת פאשר היה בני צעיר לגימ, ולא עכשו פשהוא כבד אדם בוגר המתקשה לשנות את הרגליו". ישב דייד על פסאו של המנהל הראשי, וחלש על הבגן פלו עם מערכת העסקים המסעפת שבו, והעובדים כבד התרגלו לכך שאדונם מופיע בכל יום רק לקראת הצהרים, והשלימו עם כף מחסר בררה.

שום דבר לא הכין את דייד לאותו בקר קודר. כדרפו, קם בעצלתים בשעה מאחרת, התכונן בעיפות ובאטיות ליציאתו מהבית, ועשה את דרכו אל בגן המשרדים הגדול שבבעלותו. מרחוק כבד גלה ענני עשן כבדים מתמרים מהאזור. לבו החסיר פעימה, והוא החל לפתע לרוץ, כמעט לראשונה בחייו, כדי לראות את מקור עשן הכבשן. ואת אשר יגור בא לו. בעינים נדהמות ראה את הבגן שלו עולה פלו בעשן ולהבות אש מקיפות אותו מפל עבר. את שארית הדרך אל הבגן, עשה בדלוגים מהירים כצבי זריז, וכאשר הגיע אל המקום בגשימה טרופה, פגש שם את כל העובדים שהצליחו להחליץ בדרך נס מהבגן הבווער. "הזמנתם את מכבי האש?" שאג דייד בקול נחר, והעובדים השיבו בחיוב. "אז מדיע הם בוששים לבוא?" שאג בכאב, בעודו רואה את כל חיי קורסים נגד עיניו. העובדים משכו בכתפיהם ביאוש והשלמה, והביטו אל הכביש הראשי כדי לראות אם מכונות הכבוי מתקרבות. דקות ארפות חלפו, פאשר הזמן היה נראה לו לדייד פנצה, ורק לאחר מכן הופיעו סוף-סוף הכפאים בלוי זרנקי הפנים הגדולים שבבדים, אולם היה כבד מאחר מדי, ואת הנעשה אין להשיב. בגן המשרדים היה פלו למאכלת אש, ומפל פספו הרב של דייד לא נשאר אלא קמין של אפר ורמין ואודים עשנים. "מדוע באתם רק עכשו?" שאג אל הכפאים בכאב, "למה לא הקדמתם לבוא, והייתם מצילים לפחות חלק מרכוש?"! אך הללו משכו בכתפיהם ואמרו: "מה אתה רוצה מאתנו? היה לנו עכבו פלשהו ולכן התעכבנו. אבל בסך-הכל אתרנו בכמה דקות בלבד, ואתה עושה מאה ענן כה גדול?"! התשובה הטפשית שלהם הייתה מפרת לדייד עד כאב, והוא חש באותו רגע פאלו הלמו בראשו בפטיש גדול. "זו הייתה הרי תשובתי הקבועה בכל פעם שהייתי מאחר" לחש בכאב, וקלט סוף-סוף את מה שפכלם נסו להסביר לו שנים ארפות.

הנמשל

במשל נפלא זה השתמשו בעלי המוסר, כדי להוכיח את המאחרים לקום בבקר ומתעצלים להשפים קום. מופיעים הם באחור לתפלה וללמודים, וטענתם בפייהם דומה לטענתו של דייד "בסך הכל אתרתי בכמה דקות", ולא מבינים מה היא ערפה של דקה אחת, וכמה חשובה היא ההשכמה בבקר לעבודת הבורא.

מעולם לא חש דייד מחסור מהו. הוא נולד כבן טפוחים להורים עשירים, שלא חסכו ממנו כל מה שלבו חשק ונפשו חפצה, ועטפוהו באהבה ובנתינה עד אין גבול. לא נדרש ממנו לעשות מאומה, שכן בבית שהו באפן קבע משרתים רבים, שעשו את כל העבודות הנדרשות לנהל הבית, ולא הותירו לו מאומה, חוץ מאשר לרביץ כל היום ולהתפנק במטתו. דייד אהב לישן, מאד. את אשמורת הבקר היה פוגש רק לעתים רחוקות אם בכלל, ובדרך-כלל היה קם בשעות המאוחרות של היום, פאשר פלם כבד היו שקועים זה מזמן בעסקיהם השונים. מנגינה קבועה הייתה בפיו, כל אימת שהיה מאחר לפגישה פלשהי או לארוע מסים: "אפשר לחשב מה קרה?!" בסך-הכל אתרתי בכמה דקות בלבד, ואתם עושים מאה ענן כה גדול? בתשובה זו היה מנופף תמיד בכל פעם שאנשים רגזו על אחוריו, ונסה ככה להצדיק את עצמו. לשוא נסו חבריו וידידיו לדבר על לבו, להפסיק את מנהגו הנלוז ולהתחיל לדיק בגמנים, אולם דבריהם פלו על אזנים ערלות.

השנים חלפו בזו אחר זו, אביו החל להתפגר ונסה להכניסו אל עסקיו המסעפים, לפדו את רזי עולם המסחר, ודייד שגחן בכשרונות מזהירים ובחוש עסקי מקלח, קלט חיש מהר את הענינים, ונראה היה שהוא יכול להצליח בעסקים, אבל עצלותו עמדה בעוכריו. אל משרדו היה מגיע בשעה מאחרת, בעוד כל הפקידים כבר היו שקועים עד צנאר באלף ואחד ענינים הקשורים לעסקים, ואלו הוא עסוק עדן בשפשוף עיניו מקורי שנה עמקה של שחרית. על-אף שפסטר לבו ידע כי אם הוא רוצה להצליח בעסקיו ולעשות בהם חיל, עליו להפוך להיות מהירזים המשפמים קום, הכריעה אותו העיפות והעצלות, והרגילות במשך שנים ארפות לרביץ במטה בשעות הבקר, הקשתה עליו לשנות את דרכו. אחוריו התכופים הביאו אותו לחזר שוב ושוב על מטבע הלשון השחוקה שלו, כלפי כל אלו שפכסו על כך שהוא מכריח אותם להמתין לו ללא גבול. "אני מאחר רק בזמן קצר, וכבר פלם רוצים לבלע אותי חיים? מה יש, וכי לא ראיתם אף פעם אדם מאחר לפגישה בגלל סבה לא צפויה?" "אבל אצלך זה קבוע" מחו בני שיחו בתקף, "וזה לא בגלל סבה לא צפויה, אלא בגלל רשלנותך וחסר הרצינות שלך. העצלות הוא סופה שתגרם לך נזק גדול, ולו לעצנתו תשמע, התחל להשפים קום מדי בקר, והפסק לבזבז את זמנך לריק בשנה חסרת תועלת", אמרו בתוכחת מוסר, אך דבריהם לא חדרו פלל לאזנו של דייד.

שנים נוספות חלפו, ובמהלכן הזדקן אביו עד שנבצר ממנו להמשיך ולעסק בעניני מסחרו. בלית בררה הפקיד בדידו של בנו את העסק פלו, בצרופי אזהרותיו להקפיד על הזמנים ולהגמל מפנהגו לאחר את קומו בבקר ולהתחיל להתרגל להשפים קום, אולם היטב ידע האב, כי לשוא הוא מנסה לחנך את בנו. "עכשו

מְרָגֵל

הַלְכוּת וְהַלִּיכוּת

• שְׁנָה שֶׁל שְׁחִירָת מוֹצִיָּאָה אֶת הָאָדָם מִן הָעוֹלָם, וְחִבָּל עַל דְּמִשְׁתַּכְּחִין, וּבִפְרָט בַּיָּמֹת הַקִּיץ, שֶׁבְּתַחֲלַת הַלַּיְלָה עַל עֵמָדִים יַעֲמֹד, אוֹ לְבַדֵּק בְּחֻשְׁבוֹנוֹתֵיהֶם, אוֹ בְּשִׁחוּק וְשִׁחוּת מֵרַעִים, וַיִּשְׁנִים שְׁנָה שֶׁל שְׁחִירָת עַד שְׁיַעֲבֹר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע וְתַפְלָה, וּכְשֶׁעוֹמְדִים מִשְׁנַתֵּם עוֹלָם חֲשׂוֹךְ בַּעֲדָם, שְׂרוֹצִים לְמַהֵר לַיְלָה לַחֲנוּת לְעַסְקָם, וְאוֹמְרִים אַחַר עֲבוּר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע תַּפְלָה חֲטוּפָה וְקַטּוּפָה. (פלא יועץ)

• וְלִכְל דְּבַר טוֹב צְרִיךְ גְּדֵר וְהַכְּנָה, זְהִירוּת מִבִּיאָה לַיָּדִי זְרִיזוּת. וְכֵן לְעִנְיָן זֶה, הָאִישׁ הַמְּרָא אֶת ה' וְרוֹצֵה לְקוּם אֲשֶׁמֹרוֹת וְלִהְיוֹת לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהַתְּפַלֵּל עִם הַצְּבוּר, וְאֵינוֹ רוֹצֵה לְאַבֵּד טוֹבוֹת הַרְבֵּה, זֶה דְּרָכּוֹ דְּרַךְ הַקִּדְּשׁ. שְׁלֵא מֵאַחַר לִהְיוֹת יַעֲוֹר בְּתַחֲלַת הַלַּיְלָה אֶפְלוֹ לְעַסֵּק בַּתּוֹרָה, וְכָל־שִׁפּוֹן לְדַבֵּר הַרְשׁוּת וְשִׁמְחַת הוֹלָלוּת, רַק יִשְׁכַּב וְעָרְבָה לוֹ שְׁנָתוֹ, וְיִקְדִּים אֲשֶׁמֹרוֹת, וַיִּשְׁתֶּה קֶפֶה לִישָׁב דַּעְתּוֹ, וְכַדִּי שְׂיִכַּל לְנִמְקוֹת גּוֹפּוֹ יִפֶּה וַיִּפְנֶה, וַיַּעֲסֵק בַּתּוֹרָה כְּשֶׁעוֹרֵר אֲשֶׁר חָנְנוּ ה'. וַיִּשְׁכֵּם לְבֵית הַכְּנֶסֶת וַיִּתְּפַלֵּל עִם הַצְּבוּר. (שם)

• יִרְגֵּל עֲצָמוֹ בְּמֵאֲכָלִים קָלִים וְכַדוּמָה, שְׁלֵא יִישֵׁן הַרְבֵּה, כִּי בַשְּׁנָה לֹא שִׁיָּה הַתְּגַבְּרוּת. (פרי מגדים)

• מִיֵּד כְּשֶׁתְּעוֹר מִשְׁנָתָהּ, הַשֵּׁלֶךְ הַכְּסוּתוֹת מֵעֲלֵיהָ וְקוּם עַל רַגְלֶיהָ, וְאַל תַּחֲשֹׁב אֶפְלוֹ רַגְעַן בְּעִנְיָן קִימָתָהּ, דְּזַהוּ פִּתְחוֹ שֶׁל יֵצֵר לְהַתְּחִיל לְפִתּוֹתָהּ שְׁלֵא תִשְׁכֵּם לְתַפְלָה. (שבט מוסר)

• כִּן זֶה בְּכָל עִנְיָנֵי עֲבוֹדַת הַשֵּׁם. קִשָּׁה לְקוּם מִהַמְּטָה בַּבֶּקֶר, אֲבָל לְאַחַר שֶׁכָּבַר קָמִים, מְרַגְּשִׁים שֶׁכְּמַעֲט אֵין שׁוּם קִשִּׁי, לְאַחַר שִׁיִּצְאִים נַעֲשֶׂה קַל. (אור לציון)

• תַּפְלָה וְלִמּוּד דּוֹמִים לְשִׁמְחַת חֲתָנָה. יֵשׁ בָּאִים מְעַט וְהוֹלְכִים, אֲבָל בְּעֲלֵי הַשְּׁמִחָה, בָּאִים מִתְּחִלַּת הַשְּׁמִחָה וְעַד סוּפָה, וְכֵן הוּא בְּשַׁעַת הַתַּפְלָה, הַלִּמּוּד וְעֲבוֹדַת הַשֵּׁם. מִי שֶׁמְקַדֵּם לְבּוֹא וּמֵאַחַר לְצֵאתָהּ, הַרְיָהוּ כְּבַעַל הַשְּׁמִחָה הַקְּשׁוּר לְקַב"ה מִתְּחִלָּה וְעַד הַסּוּף. (יתגבר ארי)

• אַרְבַּעַת דְּבָרִים רַגִּיל הֵיזָה רַבִּי יְחִזְקֵאל שֶׁרְגָא מִשִּׁינּוּבָה לּוֹמֵר: הַתַּפְלָה הִכִּי פְּשׁוּטָה שֶׁמִּתְּפַלְלִים בְּצַבּוּר, יִפֶּה יוֹתֵר מִהַתַּפְלָה הַיְפָה בְּיוֹתֵר שֶׁמִּתְּפַלְלִים בְּיַחֲדוּת; הַתַּפְלָה הַפְּשׁוּטָה בְּיוֹתֵר בְּזִמְנָהּ, יִפֶּה יוֹתֵר מִהַתַּפְלָה הַטּוֹבָה בְּיוֹתֵר שְׁלֵא בְּזִמְנָהּ; הַיְהוּדִי הַמְּכַבֵּד בְּיוֹתֵר כְּשֶׁהוּא בַּדְּרָךְ הוּא פְּחוּת מֵעֵרְכּוֹ מִהַיְהוּדִי הַפְּשׁוּט בְּיוֹתֵר כְּשֶׁהוּא בְּבֵיתוֹ; וְטוֹב יוֹתֵר לְאָדָם לְהַתְּפַלֵּל בִּינוֹ לְבִין קוֹנוֹ, מֵאֲשֶׁר לְהַתְּפַלֵּל לְפָנֵי הַתְּבָה כְּשֶׁלִּיחַ צַבּוּר. (מאמר יחזקאל)

• יְהוּדָה בְּרַחֲמֵיהֶם אוֹמֵר: הוּי עוֹז כְּנֹמֵר וְקַל כְּנֹשֶׁר, רַץ כְּצַבִּי וְגִבּוֹר כְּאַרִי, לְעֵשׂוֹת רְצוֹן אֲבִיךָ שְׁבַשְׁמִים. לָכֵן צְרִיךְ הָאָדָם לְהַתְּגַבֵּר כְּאַרִי לְעַמּוֹד בַּבֶּקֶר לְעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, וְאַף אִם יִשְׁיָאֲנוּ יֵצְרוּ בַּחֲרָף לְאִמּוֹר, 'אִיךָ תַּעֲמֹד בַּבֶּקֶר וְהַקּוֹר גְּדוּל' אוֹ יִשְׁיָאֲנוּ בַּקִּיץ לְאִמּוֹר 'אִיךָ תַּעֲמֹד מִמְּטוֹתָהּ וְעֵדִין לֹא שׁוֹבֵעַת מִשְׁנָתָהּ? הַתְּגַבֵּר עָלֶיךָ לְקוּם, שֶׁתִּהְיֶה אֶתְּהָ מְעוֹרֵר הַשְּׁחַר, וְלֹא יִהְיֶה הוּא מְעִירָה. (טור אורח חיים)

• תְּגַבֵּר כְּאַרִי לְעַמּוֹד בַּבֶּקֶר לְעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, שֶׁיִּהְיֶה הוּא מְעוֹרֵר הַשְּׁחַר. שְׁוִיתִי ה' לְנִגְדִי תְּמִיד, הוּא כָּל־גְּדוּל בַּתּוֹרָה וּבְמַעֲלוֹת הַצְּדִיקִים, אֲשֶׁר הוֹלְכִים לְפָנֵי הָאֱלֹקִים. כִּי אֵין יִשְׁבִּיבַת הָאָדָם וְתַנּוּעוֹתָיו וְעַסְקָיו וְהוּא לְבַדּוֹ בְּבֵיתוֹ, כִּי שִׁיבִיבַתוֹ וְעַסְקָיו וְהוּא לְפָנֵי מֶלֶךְ גְּדוּל, וְלֹא דַבְּרוֹ וְהִרְחַבַת פִּיו כְּרָצוֹנוֹ וְהוּא עִם אֲנָשִׁי בֵּיתוֹ וְקָרוֹבֵיו, כְּדַבְּרוֹ בְּמוֹשָׁב הַמְּלָךְ. כָּל־שֶׁכֵּן כְּשִׁיִּשִׁים אֶל־לְבוֹ שֶׁהַמְּלָךְ הַגְּדוּל הַקָּב"ה, אֲשֶׁר מְלוֹא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ, עוֹמֵד עָלָיו וְרוֹאֶה בְּמַעֲשָׂיו, כְּמוֹ שֶׁכְּתוּב "אִם יִסְתַּר אִישׁ בְּמַסְתָּרִים וְאֲנִי לֹא אֶרְאֶנּוּ נְאֻם־ה'", מִיֵּד יִגִּיעַ אֵלָיו הַיְרָאָה וְהַהֲכָנָה בְּכַחַד הַשֵּׁם יְתַבָּרָה וּבִשְׁתוֹתוֹ מִמְּנוֹ תְּמִיד. וְלֹא יִתְבַּיֵּשׁ מִפְּנֵי בְּנֵי אָדָם הַמְּלַעֲגִים עָלָיו בְּעֲבוֹדַת הַשֵּׁם יְתַבָּרָה. גַּם בְּהַצְּנַע לְכַתּוּב וּבְשִׁכְבוֹ עַל מִשְׁכְּבוֹ, יֵדַע לְפָנֵי מִי הוּא שׁוֹכֵב, וּכְשִׁיִּעוֹר מִשְׁנָתוֹ יְקוּם בְּזִרְיוֹת לְעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ יְתַבָּרָה וַיִּתְעַלָּה. (שולחן ערוך ורמ"א)

• לְפִי שְׁקוּדִים עֲלוֹת הַשְּׁחַר הוּא צְרִיךְ שְׁיַעֲמֹד וַיְכִין עֲצָמוֹ לְעֲבוֹדַת בּוֹרְאוֹ, וְאֵין יֵצְרוֹ מִתְּגַבֵּר עָלָיו לִישֵׁן יוֹתֵר מִבְּכָל הַלַּיְלָה, כְּדִי לְבַטְלוֹ מִעֲבוֹדַת יוֹצְרוֹ. (פרישה)

• אִי אֶפְשֶׁר לְאָדָם בְּלֹא שְׁנָה, וְאִם לֹא יִישֵׁן גַּם בַּלַּיְלָה יִשְׁתַּגַּע וַיִּצֵּא מִדַּעְתּוֹ, וְלֹא יִבְלָה אֶת יָמָיו יוֹתֵר מִדֵּי בַשְּׁנָה, אֲלֵא כְּפִי הַדְּרוֹשׁ לְגוֹפּוֹ. (לחם שמים)

• שְׁעוֹר הַזְּמַן הַדְּרוֹשׁ לְאָדָם לִישֵׁן, בְּפִרְט בִּימֵי הַיְלָדוּת וְהַנְּעוּרוֹת, הוּא שְׁמוֹנֶה שְׁעוֹת, שֶׁהוּא שְׁלִישׁ הַיְמָה. וְסִמְנָהּ: "כִּי־עֵתָה שְׁכַבְתִּי וְאֶשְׁקוּט, יִשְׁנָתִי אֵין יְנוּחַ לִי", אִם יִשְׁנָתִי כְּמִנְיָן א"י = שְׁמוֹנֶה, אֵין יְנוּחַ לִי. (הרמב"ם)

• יֵשׁ שְׁנֵשׁאָרִים לְלַמֵּד בַּלַּיְלָה עַד שֶׁעָה מְאַחֲרַת, וּבַבֶּקֶר בָּאִים לְהַתְּפַלֵּל מֵאַחַר לְאַחַר שֶׁעֲבַר זְמַן קְרִיאַת שְׁמַע. כִּי צִדַּק לּוֹקְחִים אֶת הַתּוֹרָה שֶׁל הַקָּב"ה וּמִשְׁתַּמְשִׁים בָּהּ נִגְדוּ, חֵס וְשְׁלוֹם?! וְכָל זֹאת יִחַשֵׁב לְעַצְמוֹ, אֲבָל כְּמוֹכֵן שְׁאֵין לוֹ לְדוֹן אַחֲרִים שֶׁבָּאִים לְהַתְּפַלֵּל מֵאַחַר, כִּי יִתְכַנֵּן סְבוּת רַבּוֹת לְמַעֲשֵׂיהֶם וְהוּי דָן אֶת־כָּל־הָאָדָם לְכַף־זִכּוֹת. (אור לציון)

מהלל

מספרי חז"ל

להעשות דוקא מתוך שמחה ונעימות, כמו שדרשו חז"ל: "ועתה קח-לי מנגנו והיה כנגנו המנגנו ותהי עליו ידה" - "שאין השכינה שורה אלא מתוך שמחה של מצוה". (מסכת ברכות)

חז"ל במסכת ברכות מספרים, כי פעם התעוררה בשיבתו של רבן גמליאל מחלקת לגבי תפלת ערבית, אם היא רשות או חובה, ולאחר שנחלקו הדעות בשיבה, החליטו להעביר את רבן גמליאל מהנשיאות, ומנו במקומו את רבי אלעזר בן עזריה, מפני שהיה חכם ויודע להשיב תשובה לכל שאלה, והוא גם עשיר ויכול לשחד את המלך במתנות יקרות כדי שלא יטיל על בני ישראל גזרות קשות, והוא אף דור עשירי לעזרא הסופר ובכך יש לו זכות אבות. בן שמונה עשרה שנים בלבד היה רבי אלעזר בן עזריה, ומן השמים נעשה לו נס, ושמונה עשרה שורות של שערות בזקנו השחר הלבני, והיה נראה מבגר בהרבה מגילו האמתי. באותו יום שהתמנה רבי אלעזר בן עזריה, סלקו את שומר הפתח שהעמיד רבן גמליאל בפתח בית המדרש, והכריזו כי הרשות נתונה לכל התלמידים להכנס, בשונה מרבן גמליאל שהיה מכריז ואומר שמי שאין תוכו כבוד, ואין חיצוניותו דומה לפנימיותו האמתית, לא יכנס. באו תלמידים רבים ונכנסו אל בית המדרש, עד שהיו צריכים להוסיף ספסלים רבים בשביל התלמידים החדשים.

ותמה ה"צמח צדיק" מויזניץ ושאל: ראשית, איך יכול היה שומר להבחין בתלמידים מי הוא תוכו כבוד? וכי העמידו בפתח בית המדרש אדם גדול שיש לו עינים צופיות לבחון פליות ולב? ועוד קשה, מדוע נאמר בגמרא, שאחרי שהתמנה רבי אלעזר בן עזריה, נוספו ספסלים בבית המדרש, ולא נאמר שנוספו תלמידים? וכי הספסלים הם העקרה?! אלא שבתחלה נעלו את דלתות בית המדרש והכריזו, כי אף אחד לא יכנס. ולשם כך, העמידו אדם פשוט לשמור על פתח בית המדרש, ומי שנסה להכנס ונהדף על ידי השומר, חזר משם כלעמית שפא בטענה שלא הכניסוהו ולכן לא נכנס. אולם מי שבאמת רצה ללמוד תורה, הוא התגבר פארי והזדרז לעבודת הבורא, והוא כבר מצא עצה איך להכנס פנימה. כי כאשר יש לאדם רצון אמתי ללמוד תורה, אזי כל הפנעולים לא עומדים בפניו והוא מצליח למצא דרך להשתחל פנימה. ואותם התלמידים שהיו מתגברים פארי ללמוד תורה, לא היו מתפנקים בשעת המודם, והיו לומדים אף בעמידה ומתוך יגיעה ולא תרו אחר ספסלים לשבת עליהם. אולם לאחר מכן, כשמונו את רבי אלעזר בן עזריה לנשיא, נפתחו הדלתות וסלקו את השומר, ואז הוסיפו ארבע מאות ספסלים, כי באו תלמידים רבים שאין תוכם כבוד, וכל אחד מהם רצה שהיה לו ספסל מכבד משלו בנחוחות מלאה, ולא כמו שהיה קודם לכן שהצטופפו יחד רבים על ספסל אחד, ולמדו תורה מתוך יגיעה. (קדוש וברוך)

מדי לילה, היה דוד המלך עליו השלום, משכים לקום בחצות הלילה, כמו שאמר בתהלים: "חצות לילה אקום להודות לך". והגמרא מקשה על כך, שהרי נאמר: "קדמתי בנשף ואשועה?" דהיינו, שדוד המלך אומר על עצמו שהיה מקדים עוד בתחלת הלילה כדי להתפלל וללמוד? אלא אומר רב אשיעיא, כך היה אומר דוד על עצמו: "מעולם לא עבר עלי חצות הלילה ואני שקוע בשנה". רבי זירא אומר, שדוד המלך היה נשפב לישן בתחלת הלילה, והיה מנמנם מעט כשנת הסוס, וכך היה עושה עד חצות הלילה, וכאשר הגיע חצות הלילה, היה מתגבר פארי וקם ממשפבו. רב אשי אומר, שעד חצות הלילה היה דוד המלך עוסק בדברי תורה, ומפאן ואילך עד אור הבקר, היה עוסק בשירות ותשבחות לקב"ה. ומהיכן ידע דוד המלך מתי הוא חצות הלילה? והרי אין אדם יודע את שעת חצות המדיקת? מספרת הגמרא, שלדוד המלך היה ספון מיוחד לכך. כנור היה תלוי למעלה ממפתחו של דוד המלך, וכיון שהגיעה שעת חצות הלילה, היתה רוח צפונית מנשבת בפנור, והוא היה מנגן מאליה, וכשדוד היה שומע את הנגונים היה יודע שעכשו השעה המדיקת של חצות הלילה. כך עברו עליו כל שעות הלילה בעסק התורה ובשירות ותשבחות לה', וכאשר היה עולה עמוד השחר, היו באים אליו חכמי ישראל ואומרים לו: "אדוננו המלך, עם ישראל צריכים פרינסה". אומר להם המלך: "לכו ויתפרנסו זה מאה", שפן כך דרכו של עולם, זה מגדל פרות וזה מגדל ירקות, זה קונה מאה וזה קונה מאה, וכך מכלכלים אנשים את בני ביתם. אמרו לו החכמים לדוד: "אין הקמץ משביע את הארי ואין הבור מתמלא מחליטו", דהיינו קמץ קטן של מזון אינו יכול להשביע את הארי הגדול שתאבנו רב, ודרך העולם הוא, שכאשר אדם כורה בור והוא מוציא מפניו את העפר שבו, אזי פאשר הוא רוצה לחזור ולהכניס את העפר בפנים ולכסות את הבור, לא די לו בעפר שהוציא מהבור והוא צריך להביא עפר נוסף מבחוץ. והנמשל הוא לגבי הפרנסה, שאין היא מספיקה מהתפרנסות זה מאה, ואין מעט המזון של המשא ומתן בין היהודים, יכול לכלכל את כלם ולפרנסם בכבוד. אמר להם המלך: "אם כך, צאו ופשוטו ידיכם בגדוד", כי באותם ימים היתה די ישראל חזקה על האויבים, והיו יכולים לצאת ולכבוש אותם ולקחת מהם שלל. מיד הלכו חכמי ישראל והתיעצו עם אחיתפל שהיה יועץ המלך, ועם חכמי הסנהדרין, ושואלים באורים ותמים, אם לצאת למלחמה או לא, וכך היו מצליחים בכל דרכיהם ועושים חיל. ומסימת הגמרא ואומרת בשם רבי זירא, שדוד המלך באמת ידע מתי היא השעה המדיקת של חצות הלילה, אלא שהפנור נועד בשביל להעירו משנתו.

ואמרו צדיקים, שדוד המלך בחר להתעורר דוקא לקול נגינת הפנור, כדי ללמדו שעבודת השם וההשפמה אליה, צריכות

מתפל

אמרות ופתגמים

במחשבה הראשונה בבקר לעבודת הבורא, אזי "צמאה לך נפשי" כל היום, ו"כמה לך בשירי" בכל מצב, אפלו "בארץ ציה ועוף בלימים", וכל נסיון לא מבטל אותי מעבודת הבורא ותורתו. (הס"ק מרח"ק)

• "עת לעשות לה' הפרו תורתך" - העצל אומר לעצמו, "עת לעשות לה'", יש זמן רב במשך היום לעבוד את ה' ולעשות את מצותיו, ועל-כך מזהירו דוד המלך ואומר לו "הפרו תורתך" - במחשבה כזו, הבוא לבסוף לידי הפרת התורה, וסופך שלא תעשה פלום, כי אם לא עכשו אימתי. (הב"ר אש"ח)

• "ותגבר בארץ" בגימטריה 846, כמנין "יוסף בן אפרים קארו", ובכך הטביע המחבר שמו בראש ספרו. (שמע ישראל)

• ישראל - ראשי תבות ותגבר לעשות רצון אביו שבשמים. (שמעיה טובה)

• הרוצה לזכות את עצמו בתורה ומעשים טובים, יקיים תמיד הדין הראשון של הספר הקדוש שלחן-ערוך: ותגבר בארץ לעמוד בבקר לעבודת בוראו. (דברי אמו)

• מה ההבדל בין יהודי עובד ה' לבין גוי שפל? אצל אברהם אבינו נאמר "וישכם אברהם בבקר" ומיד הלך בזריזות לקיים את מצות ה' ולעקד את יצחק בנו, וכן אצל יעקב אבינו נאמר "ויקץ יעקב משנתו" ומיד אמר "אכן יש ה' במקום הזה". ולהבדיל אצל פרעה נאמר: "ויקץ פרעה", ומה עשה לאחר מכן? "ויישן ויחלם שנית"... (ספרים)

• קריאת שמע של שחרית מושכת אחריה קדשה לכל-היום, ולהפך חלילה, הישן בשחרית ישתה בצהריו, ויגרר לשיתחת הילדים ולישיבת בתי פנסיות של עמי הארץ. פי הכל נגרר זה-אחר-זה. (להורות נתן)

• "אם-זכרתיך עלי-צויעי באשמרות אהגה-ך". כך מתבארים דבריו של דוד המלך: אם פשוטכבים בלילה זוכרים את ה' ותפרך וקוראים קריאת שמע פראוי, זוהי סגולה שיוכלו לקום באשמרות הבקר ברצון טוב לעסוק בדברי תורה. (רמ"ד וייסמאנדל)

• לעולם ישכים אדם לבית הפנסות כדי שיזכה וימנה עם עשרה הראשונים, שאפלו מאה באים אחריו, נותנים לו שָׁכר כנגד פְּלֶם. (מסכת ברכות)

• אמר רבי אליעזר: מימי לא קדמני אדם לבית המדרש. פעם אחת השפמתי ומצאתי הזבלים והתבנים, אמרתי "אם-תבקשנה ככסף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלקים תמצא". (מדרש שיר השירים)

• רבי דוסא ברהרבינא אומר: שנה של שחרית, ויין של צהרים, ושיחת הילדים, וישיבת בתי פנסיות של עמי הארץ, מוציאים את האדם מן העולם. (מסכת אבות)

• "ולא-אתי קראתי יעקב ב-יגעתי בי ישראל" - כל היום עומד אדם בשוק, נושא ונותן בעסקיו ואינו יגע, אולם בתפלה לפני הקב"ה הוא יגע. אומר לו הקב"ה: "ולא-אתי קראתי יעקב" - הלואי לא הפרתיה, למה? "ב-יגעתי בי ישראל" - כי בעבודתי אתה עוף ויגע. (מדרש רבה)

• כאשר האדם ישן שנה של שחרית, וחפץ ותאב להיות נמשך אחר השנה שהוא גופני ביותר, פי אין לך גופני כמו הישן, שלא נשאר רק הגוף ואין הנפש פועל כלל. וצריך להתגבר ולעמוד משנתו ולהתפלל, ובה משעבד האדם גופו אל השם ותפרך כאשר גובר על גופו. (מהר"ל מפראג)

• ותגבר בארץ לעמוד בבקר, ובה תלוי כל היהדות, שיגבר בארץ לקיים כל דבר טוב ולמשך ידו מעשות פל-רע. ואמרו אנשי: מן השחר נראה טוב היום. (חסד לאלפים)

• "הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב" - בכוח של האדם לשלט בנחש הוא היצר הרע, כאשר הוא מכה אותו ראש, בראש היום ומשכים קום בבקר לעבודת הבורא. אולם הנחש מכה את האדם כאשר הוא בבחינת "עקב", כשהוא נגרר בעצלות וכבול בידיו של היצר הרע. (רבי חיים ויטאל)

• "אלהים אלי אתה אשחרך צמאה לך נפשי כמה לך בשירי בארץ ציה ועוף בלימים". אשחרך מלשון שחר, כשאני מקבל עלי-עצמי את הקב"ה ומשעבד את עצמי

של עמי הארץ, מוציאים את האדם מן העולם". משל למה הדבר דומה? לאחד מחבריו של היצר הרע, שנכנס פעם לביתו, ומצא בביתו מניפה גדולה, וכן מצא שם מלבוש גדול ומחמם שעשו מעור של בעל-חיים. שאלו האישי: "לשם מה זקוק אתה לשני דברים אלו, ומה אתה עושה עמם?" השיב לו היצר הרע ואמר: "מלבוש זה, אני מלביש את אהובי בני האדם שנופלים ברשת, בימי החורף, ומטיל אני עליהם שנה של שחרית. גופם מתחמם באדרת זו, ושנתם ערבה להם במטתם מאד, ועקב כך הם מתעצלים לקום לתפלה וללמוד התורה בבקר. ועם זו המניפה, אני מנפנף להם ברוח בשנה של שחרית בימי הקיץ, ומביא עליהם רוח קרירה כדי שתערב עליהם שנתם ולא ימהרו לקום ממטתם. וכך עם שני פלים אלו, אני משריש בלבם את מדת העצלות ומרפה את ידם מלהשכים קום". (הב"ר אש"ח)

האמורה רב חסדא, הִיא מתמיד בתורה ביום ובלילה ולא נתן שנה לעיניו מרב גיעת התורה. פעם אמרה לו בתו: "אבא, האם אינך רוצה לישן מעט ולנוח? ומדוע יושב אתה ולומד תורה ללא הפוגה ביום ובלילה בלי לנוח מעט ולתת שנה לעיניך?" השיב לה אביה רב חסדא ואמר: "דעי לך, שעשקשו חס אני על זמני היקר, שבו יכול אני ללמד תורה ולחטוף מצות בכל רגע, וחבל לי לנוח על מטתי ולכלות את זמני בשנה. אולם עוד יבואו ימים, כאשר אשכב בבקר לאחר מלאות ימי ושנותי, ואז יהיו לי ימים ארבים לשנה, וקטנים לתורה ומצות, ואז אוכל לישן הרבה ללא גבול ומדה"..." (מסכת ערוכי)

אמרו חז"ל במשנה באבות: "רבי דוסא בן הרפינס אומר, שנה של שחרית, ויין של צהרים, ושיחת הילדים, וישיבת בתי פנסיות

מספר

ספורי צדיקים

יראה בך התראה אחרונה לפני שמתכוננים להביאו למשפט לפני בית דין של מעלה. והרי מובא בספרים הקדושים, שפאשר בא האדם ועומד למשפט בשיבה של מעלה, שואלים אותו אם הוא קיים את התורה והמצוות, וכשמשיבים בחיוב, מביאים את ארבעת חלקי שלחן ערוך ומבררים סעיף אחר סעיף אם נכונים דבריו. ומן הסתם פותחים בחלק ארבע חיים שהוא החלק הראשון בשלחן ערוך, ומקריאים את הסעיף הראשון. ומה כתוב בו? 'יתגבר פארי לעמד בפקר לעבודת בוראו, שיהא הוא מעורר השחר'. ואיזו בוישה תכסה את האדם, פאשר כבר בסעיף הראשון מצא שלא דבר נכונה. ולכן משתדל אני להיות מעורר את השחר". (מרכיבי תורה ומוסר)

מנהג נפוץ הוא, שפאשר אדם נפרד מחברו הוא מברכו: "שתיה בריא וחזק" ('זיי געזונד און שטארק'). ולכאורה עולה התמיכה, והרי ידועים דברי חז"ל במסכת ברכות "הנפטר מחברו, אל יפטר אלא מתוך דבר הלכה", אם כן היכן הוא דבר ההלכה כאן? אלא שבברכה זו יש רמז לדברי המחבר בסעיף הראשון בשלחן ערוך ארבע חיים, "יתגבר פארי לעבודת בוראו", וכאשר מברכים את החבר שיהיה בריא וחזק, מרמזים לו שיראה לקיים את ההלכה הזו ויתגבר פארי חזק לעבודת בוראו... (הס"ק מרו"ן)

במשך שנים רבות, היה רבי יעקב מוצפי מגדולי חכמי עדת בגדד בירושלים, נוסע יחד עם תלמידיו אל המקומות הקדושים בתאריך כ"ח במנחם-אב, טרם תחלת זמן אלול, כדי לשפך שיח ולבקש רחמים לשיעור הפלל והפטר. לאחר יום ארוך של נסיעה מפרכת ומעיפת מטלטולי הדרך, היה נוהג להסתופף בציון קדשו של התנא האלקי רשב"י במירון, ולומר שם סדר תקון, ואדרא רבה וזוטא, כשהוא אומר את התפלות מלה במלה עם מנגן במשך כל שעות הלילה. בחצות, אמרו את תקון רחל ולאחריה בדמעות שליש ובכיות גדולות על צער השכינה בגלות, ולאחר מכן אמרו סליחות עד זמן התפלה פותיקין. על פניו של רבי יעקב לא נפרה כלל עיפות, למרות המסע המפרך של יום האתמול וחסר השנה של כל הלילה, והוא התגבר פארי להתפלל שחרית בשמחה ובהתלהבות עצומה. באותו יום, כ"ט במנחם-אב, ערב ראש-חדש אלול, היה מתענה כל אותו היום ואומר יום כפור קטן, ולא בא אכל ומשקה לפיו כל היום למרות החלשה הגדולה של יום האתמול והלילה. גם בשעת הנסיעה בחזור, לא נתן שנה לעיניו, אלא קרא את כל ספר התהלים בנעימה ובשמחה גדולה, וכל זאת ללא שנה ומנוחה, וגלא אכילה ושתייה. והתקינו בו דברי התנא: "הוי עו פנמר וקל פנשר, רץ פצבי וגבור פארי, לעשות רצון אביה שבשמים". (ארי עלה מבבל)

בצערותו של רבי יוסף חיים זוננפלד, רבה של ירושלים, למד

המגיד מקוזניץ היה ידוע בחלשת גופו הגדולה, וביחוד ברגלי שפמעט לא נשאווה. גופו היה יבש וחלוש, עד שהרופאים תמחו כיצד הוא חי בכלל, ולמרה הפלא חי כמעט שמונים שנה. ואמרו צדיקים שהסבה לחלשתו היתה, מפני שנולד להוריו בשעה שהיו זקנים ובאים בימים, על פי ברכתו של הפעל-שם טוב הקדוש, וכל ימיו היה גופו חלש כאיש ישיש ובא בימים. בני ביתו דאגו תמיד לעטף את גופו בעור העשוי משערות של ארנבות, כדי לחמם את גופו, והיה מוטל תמיד במטתו מרב חלשה. ואולם משהגיעה שעת התפלה, היה מתגבר פארי ומתפלל בכל כחותיו, ואף רוקע ברגליו החלושות. כשהיו נושאים אותו על כסא מביתו עד מבית המדרש, היה קופץ מכסאו בשעה שהיה רואה את פתח בית המדרש, ורץ פנימה כעלם צעיר, כשכלו בויער כלפיד אש ושואג פארי: "מי אנכי שאזכה לעמד לפני מלך המלכים? מה נורא המקום הזה, אין זה פי אם בית אלקים". וכן כתב בעצמו בספרו "עבודת ישראל" פרשת שמייני: "כשהולך לעשות רצון קונו בתפלות ויחודים, מתחדש פנשר נעוריו, וממליך בוראו בכל מיני אהבות ותשוקות והתלהבות לבו". כשנשאל פעם מנין לו כחותיו אלו, השיב: "הרי הנביא ישעיה אמר, 'וקו' ה' יחליפו כח'. מה משמע יחליפו? אלא ישנם אנשים שבאים לבית הכנסת לתפלה, והם נרדמים על מקומם מחמת שאינם מתפללים בהתלהבות. מה עושה הקב"ה? הוא נוטל את כחם של אלו, ומחליפם בכחם החלוש של האחרים שהם חלשים בגופם, וזה באור הכתוב 'יחליפו כח'. ואמרתם אנשים בעלי כח הישנים בתפלתם, בא כחי". פעם הזמינו אותו לשמש כסנדק בברית מילה, וכאשר היה צריך לצאת מביתו אל העגלה שבאה להסיעו, בקשו מקורביו לסייע לו בהליכתו, ואולם הוא התחזק בעצמו והלך בלי סיעה, ולסובבים אמר: "לשם מה אני זקוק לסייע שלכם? הרי יש לי ברוך השם כחות בעצמי, שהרי נאמר 'וקו' ה' יחליפו כח', דהינו שלקב"ה יש כח רב, והוא יכול לחזק אותי". ולנגד עיני הסובבים, עלה המגיד החלוש על העגלה בכחות עצמו ורקד על העגלה מתוך שמחה של מצוה, כמו איש גבור חיל למוד מלחמה, כשהוא מזמר גגון בשפת המדינה שמשמעותו: "רני נשמה, בלי כתנת ומחצות הגוף". (תולדותיו)

אל חדרו של המשגיח הנודע רבי אליהו לופין, נכנס פעם אחד מתלמידיו, הוא רבי משה אהרן שטרן, לימים משגיח רוחני בשיבת קמניץ בירושלים, ובדיו ארוחת בקר שהביא למשגיח הנערץ. הבחין התלמיד בסמני עיפות יתרה על פניו של רבי אליהו, הרהיב עז ושאל לסבת הדרך. השיבו רבי אליהו: "אני משכים לקום לפני עלות השחר, וזו סבת עיפונתי היום". חזר התלמיד ושאל: "מה הטעם? והרי זמן התפלה בשיבה היא בשעה שבע, ומדוע משכים המשגיח וקם זמן רב לפני כן?" השיב רבי אליהו והסביר, תוך כדי שהוא חופף את זקנו שנפלה בו שיבה: "דע לה, שהגר"א מוילנא כתב, שפאשר האדם רואה שאקנו מלפיו,

בישיבתו של רבי חיים צבי מנהיג רב של אנגור, בתקופה בה שמש כרפה של ורובי. תום היה רבי חיים מאביו, ממונו התיתם בילדותו, ובישן מטבעו, ומפיון שפך לא שפכה נחלתו בנעימים. הוא קבל אכסניה שהשם לא הלם לה, שם הצבה מטת קרשים עם מזון נקשה ועליה היה צריך לנח מעט בליה, לאחר שקידה והתמדה של חמש עשרה שעות רצופות. מה מתוקה היתה שנתו, אחרי יום גדוש ומלא של למוד בעיון ובהתמדה עצומה, העקר להחליף פח ולהפקיד את הנשמה הטהורה בידי הקב"ה. פעם התבטא בפני חבריו, שרק על דבר אחד הוא מצטער: עליה שמשכבו דל ורועע, והוא סובל מצנת הלילה באין לו שמירה ראויה לשמחה, ומשום זה נמנע ממונו מלקים פראי את הסעיף הראשון שבשלתון ערוה: "תגבר פארי לעשות רצון קונו שבשמים". פי לקימת בקר לא היה זקוק כלל להתגבר, משום שנוחה היתה לו הקימה מופטתו מהשכיבה עליה... (בדור תהפכות)

רבי דוד מללוב הגיע פעם לעיר אחת באשמרת הבקר, וראה חנות אחת פתוחה ומוארת. הסיק רבי דוד בלבו, כי בעל החנות בודאי השכים קום בשעה מקדמת, כדי ללמוד בחנותו במנוחת הדעת קדם התפלה, אך לפליאתו ראה שבעל החנות עומד בטל. תמה בפניו על שהוא פה ממהר לפתח את חנותו, והאיש ספר כי פרקסו דחוקה משום שחוננים רבים מתחרים על קונים מעטים, ולכן הוא משכים קום כדי למשך אליו את הקונים הראשונים. הצטער רבי דוד לשמע דברים אלו, הרים ידיו ואמר: "שוא לכם משכמי קום" ויצא מהחנות. לימים ספר החונני, כי באותו יום לא נכנס אפלו קונה אחד לחנותו ולא מכר מאומה. (מגדל דוד)

רבי שלום זאב איזנבה, היה מקירי ירושלים ומגדולי הפתמידים שבה. רגיל היה להשכים קום מדי יום עוד באישון לילה, ומעולם לא אחר לקום לאחר השעה שלש לפנות בקר. למרות זקנותו הרבה, לאחר שהפליג בשנים יותר מפאה שנה, המשיך במנהגו זה במסירות נפש, והתגבר פארי להשכים מדי יום למרות הקשי הרב. פעם, כשקם פדרפו בשעה מקדמת מאד, נפל באמצע אמירת תהלים פמנהגו, מרב עיפות. פנה אליו נכדו שהתלה אליו, והציע לו להוסיף שעה אחת על שעות השנה שלו, כדי שיהיה לו מעט פח לסדר יומו העמוס בתורה ותפלה. הסכים עמו הסב, ואולם למעשה למחרת היום השכים פדרפו בשעה הרגילה בעוד החשך מכסה ארץ. התפלא הנכד על כך, ורבי שלום זאב הסביר לו: "העצה שלא לפל באמצע אמירת התהלים, היא לקום חצי שעה מקדם יותר, ולא להפך לאחר את הקימה. פי אם אקום מקדם יותר, אוכל לומר תהלים במתינות, ואם לא אחפז - לא אפל" ... ארע פעם שעלה על יצונו בשעה עשר, ובשעה שתים עשרה וחצי התעורר משנתו והביט בשעון שמוולו. בביתו היו שני שעונים, אחד מהם היה מכון לפי השעון הארצישראלי, שמכון לפי השקיעה, והשני היה השעון האירופאי הרגיל. בטעות הביט בשעון השקיעה, והיה נראה לו פי פבר הגיע הזמן להשכים קום, ואכן פך עשה. פדרפו, התלבש בזריזות ופנה לצאת אל הכתל המערבי. בהגיעו, התפלא לראות אוטובוס צבורי

יוצא מהכתל המערבי כשהוא עמוס בנסעים, ומיד פנה אל נכדו שהתלה אליו ושאלו: "איך יתכן שיש אוטובוס בשעה פה מאחרת בליה? והרי פדרך כלל אין אוטובוסים בשעה שאנו מגיעים אל הכתל המערבי"!! והנכד הסביר: "הרי קמת היום מקדם מהרגיל. אצלך פבר מחר, ואצל אנשים אלו עדן אתמול" ... הבין רבי שלום זאב את טעותו, ומיד אמר לנכדו: "אם פך, נחזור הביתה לנח עוד קצת, פי אם לא אעשה זאת, ארגיש חלשה גדולה במשך היום ולא אוכל לעמוד בתפלה ובלמודים במשך היום". מיד סב על עקבותיו, שב לביתו לשעה נוספת של שנה, ושוב השכים קום לעבודת בוראו. ומה נפלאה הנהגתו זו, כשכל פלו קדש לעבודת ה'. אחד מנכדיו התאוונ פעם ואמר לו: "סבא, אתה פבר רגיל לקום כל יום באשמרת הבקר, ולכן לא קשה לך הדבר. אולם לי הדבר קשה ביותר, ויש לי מלחמה גדולה עם היצר על-פך". השיב לו הסב ואמר: "טעות יש פדרך. אוי פמה אני אוהב לישן וכמה קשה לי לקום! אך עומדים לנגד עיני דברי השלתון ערוה: 'תגבר פארי', וצריך אני לקים זאת מדי יום". (הצדיק המתמיד מירושלים)

נוהג היה רבי יהושע השיל הכהן פריד אב"ד קפיש, שכאשר היה מתעורר משנתו בבקר השכם, היה מיד מקריא את לשון המחר בשלתון ערוה: "תגבר פארי לעמוד לעבודת בוראו", וקם מיד ממשכבו, כשהוא נוטל ידיו ממים שהיו עומדים סמוכים לו קרוב למטתו, כדי שלא יצטרך ללכת אפלו פסיעה אחת קדם נטילת ידים. (תפארת יהושע)

רבי ראובן יוסף גרשונוביץ ראש ישיבת הנגב, היה מדבר רבות עם תלמידיו על החשיבות של התמדה בתורה והתגברות פארי לעבודת הבורא, ולא היה רק נאה דורש, אלא גם נאה מקים. פעם נסע בראש קבוצת בחורים לעיר צפת, כדי להשתתף בשמחת ארושיו של אחד מבני הישיבה, וכשחזרו היתה פבר השעה מאחרת בליה. נפרד הרב מהבחרים ונכנס לבית הפודרש ללמוד, ואמר לתלמידיו בפשטות: "הרי בין פך השעה פבר מאחרת מאד, ולכן לא פדאי לי פבר לישן. מוטב אשב ואלמד עד אור הבקר". וספרו התלמידים, פי למחרת לא נראו על פניו סמני עיפות כלל. תלמיד אחר ספר, פי פעם החליט להשכים קום כדי להופיע בהיכל בית הפודרש השכם בבקר, ולהקדים את ביאתו של הרב. השכים הבחור בשעה חמש, וכשהגיע מצא פבר את הרב רכון על-גפי הספר ולומד בשקיקה. למחרת הקדים הבחור והשכים בשעה ארבע, ולפליאתו שוב מצא את הרב לומד בהתמדה, כאחד שפבר לומד זמן רב. למחרת, הקדים הבחור יותר, וקם בשעה שלש, וכשנכנס אל בית הפודרש ראה שההיכל ריק והרב לא נמצא בו. בטוח היה הבחור פי הפעם עלה בידו להקדים את הרב, אלא שלאחר דקות מספר, גלה את הרב יוצא מחדר אוצר הספרים הסמוך, משמע שהה שם פבר זמן מה. (ניצוצי אש)

רבי מרדכי גיפטר, ראש ישיבת טלו, נהג להכנס אל רבי יעקב ישראל קניבסקי בעל "קהלות יעקב", בתקופה פה שהה בארץ ישראל בקרית טלו הסמוכה לירושלים. פעם אמר לו הרב בתרעמת: "שמעתי שהבחרים שלכם ערים בשעות

המאחרות בלילה, דעו לכם שאסור לנהוג כן, והם יתכוו חלילה להיות עמי הארץ עקב כן, ולא יבינו אפלו משנה פשוטה. אפלו בשיבת ולוין היו ישנים בלילה כדי להתחיליף פת, וכיצד מרשים אתם להם לא לישן בלילה? נסה רבי מרדכי להסביר, פי הבחורים עושים זאת שלא על פי הוראתו, אלא מתוך אהבת התורה שבקרבם, והוא עצמו נהנה להתרדם מתוך נעימות תלמודים ולהשכים קום מקולם הערב בלמוד התורה. נהנה תחלה ה"קהילות יעקב" מתשובתו ואמר: "אוי פמה טוב וכמה נעים הוא זה, אולם אמר להם שהם חביבים לישן בלילה, כדי שיהיה להם פת מספיק ללמוד תורה". וכך היה רגיל לומר לתלמידים הצעירים שהיו באים לפניו: "בכל יממה יש 24 שעות, ויש להקדיש שמונה מהן לישנה, ובה אסור לזלזל. ומי שלא מקפיד על שעות שנה מספיקות בצעירותו, הרי זו עצת היצר". (יתגבר כאר)

בתקופה מסוימת, כאשר נודע לרבי אלחנן וסרמן, כי רבים מבני הישיבה הם מאחרי שבת ומאריכים ללמוד בהתמדה רב שעות הלילה והדבר מהנה ספנה לבריאותם, הלך בכל לילה קרוב לחצות דרך ארצה מביתו אל היכל הישיבה, בכדי לכבות את האורות ולזרוז את התלמידים שיילכו לישן ולהחליף פת. (אור אלחנן)

רבי שמחה זיסל זיו, ה'סבא מקלם', היה נוהג להקנין משנתו מדי בקר, ולקפץ ממשנתו בחפזון רב, כאלו שודד ורוצח עומד על גבו וסכין בידו. ובכך היה שובר את מדת העצלות והרגיל את עצמו בזריזות, וכך נהג כל ימיו, ואפלו בימיו האחרון, כשהיה כבר זקן וחלוש סמוך לגסיסתו, זכה גם כן לקיים עבודה זו, לאור כחותיו בעו וגבורה ולקפץ מהמטה פעלם צעיר לעבודת הבורא. (המאורות הגדולים)

ספר אחד מתלמידיו של המשגיח רבי דוד פוברסקי: "יום אחד, ביום קר וגשם, באתי לביתו של ראש הישיבה, כדי לקחתו מביתו בכל יום לפנות בקר. לא עלה בדעתי שפא הדלת לא תפתח, ואמנם בשעה היעודה נפתחה הדלת, וראש הישיבה עמד בתנחתו הקבועה והחל ללכת אל הישיבה לתפלת שחרית. בדרך פנה אלי ראש הישיבה ואמר, 'השומע אתה, הגון היה אצלי היום'. נבהלתו לרגע, וחששתי

שפא ארע דברמה לראש הישיבה מחמת זקנותו ואולי הטשטשה חלילה דעתו מרב שיבה, ושאלתיני לאיזה זקן הוא מתכוון. הסביר לי ראש הישיבה, כי פנתו אל 'המלך זקן וכסיל'. העזתי פנים ושאלתיני 'ומה רצה המלך זקן וכסיל מראש הישיבה? והשיב לי, הוא רצה עוד חמש או עשר דקות של מנוחה במטה'. והמשיך ואמר 'דע לה, שהכל הולך אחר חמש דקות. כל הפולחמה נמצאת בדקות אלו, ואסור לוותר לו לזמן היצר הרע, אפלו על דקות אלו'. (יתגבר כאר)

אחד מתלמידי ישיבת קמניץ, אחר פעם לתפלה. לאחר התפלה, קרא לו המשגיח רבי משה אהרן שטרן, ולבחור נוסף שאחר אף הוא, והאריך באזניהם על בזיון ההנהגה של אחרו בתפלה. בין הדברים ספר להם, כי פעם נשאל רבי שלמה זלמן אויירבך בידי בחור אחד, לגבי ההלכה שנוסקה בשלחן ערוך: כי טוב מעט תחנונים בכונה מהרבה שלא בתחנונים, ולפי זה שאל מה יעשה, כאשר הוא מאחר לבוא לבית הכנסת לתפלת שחרית, ונותר לפניו זמן מעט, האם עליו לומר במקמינות ברוך שאמר ואשרי כפי הדלוגים המובאים בהלכה, או לומר את כל פסוקי דזמרה במרוצה. נדהם רבי שלמה זלמן לשמע השאלה, סובב את ראשו והניף את ידיו בתמיהה ובכאב: "איך בחור ישיבה שואל שאלות כאלו?! נבוך הבחור, והחל להצטדק: 'פונתי היתה לשאל, אם קרה לי מקרה ואחרתי לתפלה, מה אעשה?' אך שוב תמה רבי שלמה זלמן ושאל: 'איני מצליח להבין, כיצד שואל בחור ישיבה שאלות מהסוג הזה?!' וכך ספרו על ה"שפע חיים" מקלויזנבורג, שפעם שאלו אחד התלמידים כיצד עליו לנהג, כאשר ארע לו והוא התעורר דקות מספר לפני תם זמן קריאת שמע, והזמן פה מצמצם עד שאי אפשר לו להספיק גם לברך ברכות התורה וגם לקרא קריאת שמע, האם עליו לקרא קריאת שמע בלי ברכות התורה, או להתחיל בברכות התורה, אף שיהיה זמן קריאת שמע עובר עליו. תמה הרבי על שאלתו ואמר: "עליך ללכת לישן מקדם, ולמחרת תשכים קום ותקרא קריאת שמע בזמן בלי אחור". באותו שבע, בעת השעור הקבוע בחמש עם פרוש רש"י, הקדיש הרבי זמן לשאלתו של אותו בחור, ובמהלך הדברים הביע את פליאתו כיצד יתכן שבחור בן תורה חסיד, ישאל שאלות כאלו!?" (שם)

ממלכה

רבי חיים אורבך מלנטשיץ, התבלט עוד מילדותו בפקחותו וחרירותו. פעם, בימי הסליחות, העירו אביו רבי יצחק באשמרת הבקר, כדי להשכים קום לאמירת סליחות. התקשה הבן הצעיר להפדה מהמטה החמה ולקום אל הקור שבחוץ, וכשאביו הזכירו ואמר: "הרי הימים הנוראים ממשמשים ובאים, ואפלו דגים שבים רועדים, ואתה מתקשה לקום?! חיה הבן ואמר, בעודו מתפרבל בשמיכתו החמימה: "אלו היו הדגים מוטלים במטה נוחה פמוני ומכרפלים בכסת חמה, אף הם לא היו רועדים..."

ישב פעם רבי פינחס מקוריץ בבית מדרשו, ושמע את החסידים משוחחים ביניהם על פחו של היצר הרע שהוא מתגבר על האדם בכל יום בעצות ותחבולות, כדי להפילו ברשתו ולהדיחו מן הדרך. "לא רק מסית ומדיח הוא היצר", נענה רבי פינחס ואמר, "אלא גם שקרן גדול. היום בבקר בקשתי להשכים קום, אולם היצר הרע נסה להטיל בי עיפות ועצלות. איך תקום והקר פה גדול? וכשבקשתי ללכת להטהר במקוה, טען 'הרי המים קפואים ויש בטבילה משום סכנת נפשות'. אמרתי לו, 'אם קר לך, שכב אתה במקומי במטה החמה ואני אכך ואטבל'. נכנסתי אל המים הקפואים, ומי עומד שם עליהמים? היצר הרע בכבודו ובעצמו. אמר מעתה, שקרן הוא אותו 'בעל-דבר', ואין להאמין לדבריו..."

דירתו הקטנה של רבי שמואל סלנט, רבה של ירושלים, עמדה בחצר החרבה, סמוך לתלמוד התורה "עץ חיים" שיסד. מדי בקר היה נוהג להיכנס לאחר תפלת שחרית אל תלמוד התורה, לעבר בין הפתות ולברך בברכת 'בקר טוב' את המלמדים, ומתוך כך השיג עליהם שיעשו מלאכתם נאמנה וישפיעו לבוא בזמן. היה שם אחד, שהיה מאחר בקביעות לבוא עקב עצלותו להשכים קום. פעם נכנס רבי שמואל לכתתו בשעות הבקר, ולא מצאו. בסמוך לחצות היום ראהו רבי שמואל מגיע לכתתו, ומיד עלה אליו וקדמו בברכת "בקר טוב..."

דבר התורה שלי

לשון השבת

העצה שלי
 דבר התורה שלי מותאם להקראה בשולחן השבת. ליום יקר, הרגילו עצמכם לומר דברי תורה בסעודות השבת.

הפה - כלי אמנות. להשתמש בו רק לטוב

"ואת בלעם בן בעור הרגו בחרב" (במדבר לא, ח).
 מכאן רש"י: הוא בא על ישראל לקללם, והחליף אמנותו באמנותם. שאין נושעים אלא בפיהם, על ידי תפלה ובקשה. ובא הוא ותפש אמנותם לקללם בפיו. אף הם באו עליו והחליפו אמנותם באמנות האמות שבאים בחרב, שנאמר "ועל חרבך תחיה".

רבתי, בואו תשמעו שאלה מדהימה...
 שואל החפץ חיים: מדוע המשילו חז"ל את כח הדבור לאמנות?
 מסביר החפץ חיים שרצו להורות לנו שכמו שקלי אמנות הוא דבר הכרחי לענין עשיית פלים חדשים ויפים, פי אפלו אם יהיה אמן המלך שהוא היותר גדול מכל האמנים, ומאוד מכשר, ומציר במחשבתו אפן עשית הכלים בצורה המצלחת ביותר, אף על פי כן אינו יכול להוציא מחשבתו לפעל בלי כלי אמנות.

ויותר מזה, שאפלו אם יהיו לו כלי אמנות אלא שהם פגומים ומקלקלים, ונעשה בהם האמן איזה כלי על ידי הדחק, יהיה נכר בהם הפגם של כלי האמנות. כי לא יכול להחליקם כראוי. ואין גאה להשתמש בהם אפלו להדיוט וכל שכן להגישם לפני המלך.

ואלו האמן שקלי האמנות שלו שלמים וטובים, מלטשים ומצמצמים פראוי, הפלי שעושה בהם האמן, יצא מתקן ומהדר בהגן.

אכל אם פוגם ומטמא, חס ושלום, את כח הדבור שלו על ידי לשון הרע וריכילות וליצנות וכדומה, ולא יעשה תשובה, ואחר כך ידבר בפיו דברי תורה ותפלה, איזה כח יש בו להמשיך על התורה והתפלה הרי היא קדשה עליונה, אחרי שקלי המבטא שלו בעצמו פגום וטמא.

כך הוא הדבור שיש בו כח להמשיך קדשה עליונה על המצוה שעושה בו.
 אכל אם פוגם ומטמא, חס ושלום, את כח הדבור שלו על ידי לשון הרע וריכילות וליצנות וכדומה, ולא יעשה תשובה, ואחר כך ידבר בפיו דברי תורה ותפלה, איזה כח יש בו להמשיך על התורה והתפלה הרי היא קדשה עליונה, אחרי שקלי המבטא שלו בעצמו פגום וטמא.

- דוד הכהן
- ציון רחמים לוי
- יוסף דאגה
- מאיר יהודה הנג
- עזריאל דגור
- אריאל אריה
- שמחה בחק

עכשו אהם יודעים עד כמה חשוב לשמור על הלשון...
 ("שמירת הלשון" שער הזכירה פי')

שבת שלום ומבורך!

כך ממש הוא בענין כח הדבור שנתן לאיש הישראלי לעבד בו לפני המלך הנורא יתברך שמו, בתורה ובתפלה ולכרך ולהודות ולשבח ולהלל לפניו. כי הוא כלי האמנות הגדול שבו יוכל האדם השלם לבנות שמים וארץ. כמו שכתוב

זמירות לשבת

- אבא שבשמים אומר לנו אנכי אסתיר פני ביום ההוא.
- אבל רבי נתן אומר: ואפלו בהסתרה שבתוך ההסתרה בודאי גם שם נמצא השם יתברך.
- גם מאותו הדברים תקשים העוברים עליך אני עומד:
- רבנו העולמים ידעתי כי הגני בדרך לבר בחסר בני חיוני. ואם גם אתאמין בעצות ותחבולות וכל יושבי תבל יעמדו לימיני דהושיעני ולתמוך נשמי, מכלעדי אוד ועזרתך אין עזרת וישועה:
- אדון עולם אשר מלך: בקרם קל יציר נכרא: קעת נעשה בחפצו כל. אך מלך שמו נכרא: ואחרי כבודות הכלי. לברו וסלוד נורא:
- והוא הנה והוא הנה. והוא יתרה בתפארה: להמשילו ולהחמירה:
- אדון עולם אשר מלך: בקרם קל יציר נכרא: קעת נעשה בחפצו כל. אך מלך שמו נכרא: ואחרי כבודות הכלי. לברו וסלוד נורא:
- והוא הנה והוא הנה. והוא יתרה בתפארה: להמשילו ולהחמירה:
- אדון עולם אשר מלך: בקרם קל יציר נכרא: קעת נעשה בחפצו כל. אך מלך שמו נכרא: ואחרי כבודות הכלי. לברו וסלוד נורא:
- והוא הנה והוא הנה. והוא יתרה בתפארה: להמשילו ולהחמירה:

להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999

לעילוי נשמת מוקום קטנו ברמן בן סופיה ז"ל אלברטו אברהם ברמן בן סופיה ז"ל תנצב"ה

לעילוי נשמת מוקום קטנו ברמן בן סופיה ז"ל אלברטו אברהם ברמן בן סופיה ז"ל תנצב"ה

לעילוי נשמת מוקום קטנו ברמן בן סופיה ז"ל אלברטו אברהם ברמן בן סופיה ז"ל תנצב"ה

אליקם (אלי) בן אבשלום דומאני	אלי בן אורה חג	הרב בני פלילה	תמר בן אסתר ברשטיין	ליאורה אלכיש ע"ה בת אסתר ז"ל	יואב מורי בן ר' יוסף	יונה יונית בת סעידה	דניאל בן ז"ל	איתי ויגנון בן בת שבע	סולטנת שרה בת גולי לטשפ יעקב זאדה	עזי בן ג'ון זאדה	תנה בתי יחיא לדני	גילה בת סעידה תנ"ג	אסתר רבי בת רחל וארנ	יצחק בן רחל חיה פריאנטי
------------------------------	----------------	---------------	---------------------	------------------------------	----------------------	---------------------	--------------	-----------------------	-----------------------------------	------------------	-------------------	--------------------	----------------------	-------------------------

עם הנאק רבני זצוק וזלברשטיין שליט"א

מאת המחבר הרב אריז חוני שליט"א

הסדר משיבת

גודל ציור
דומה לציור

הרב
יוסף עזרא זלימין
הרב שלום מרדכי

הרב
יהונתן אביססי
הרב יוסף שלום מרדכי

הרב
יהיא גריידי
הרב יוסף מרדכי

הרב
משה פרדו
הרב שלום מרדכי

הרב
מנחם ווייס
הרב שלום מרדכי

הרב
אהרן הירש רפול
הרב שלום מרדכי

הרב
עזריאל זינגר
הרב שלום מרדכי

"ויאמר אליו מלאך יי על מה הכית את אהרן" (במדבר כ"ב, ל"ב). צער בעלי חיים דאורייתא, מאמרו: "על מה הכית את אהרן" (מורה נבוכים ג' י"ז).

◆ הכלב קבל "חמצון" ונשם לרוחה... ◆

שנפלה לתוך אמת המים בשבת - האם מתר להעלותה בימים כדי להצילה מצער בעלי חיים? ומביא בזה מחלקת הפוסקים. ובשלחן ערוך הרב (שם סעיף כ"ו) כתב להכריע שיש לסמוך על דעת המקלים במקום הפסד מרבה. ויעין עוד בחזון איש (סי' נ"ב אות ט"ז) שכתב שיש להקל באסור מקצה במקום צער בעלי חיים והפסד. וממילא נראה שנתן להקל ולטלטל את הכלב על מנת להצילו מצער בעלי חיים ולהציל את בעליו מהפסד.

האיש הרעף על ראשי שלל ברכות והודאות...

כעת לבי נוקפי, שמא עברתי על חלול שבת בפעלת הצלת הכלב, שהרי בעלי חיים הם "מקצה" בשבת (כפי שנפסק בשו"ע סי' ש"ח סעיף ל"ט), ואם כן, אולי היה

השאלה שלפנינו הגיעה מאיש הצלה שפה ספר:

בליל שבת קדש פרצה שרפה בדירה בבנין משתף, והזעקנו למקום כדי לחלץ את הדיירים מהלהבות. תוך כדי נסיונות הכבאים להשתלט על האש, פעלנו לחלוץ הנפשות מהבנין, ובחסדי שמים פנינו בשלום את כל הדיירים בריאים ושלמים.

ואולי יש לצרף גם את שיטת המתירים להציל מפני הדלקה ממון שבעליו בהול עליו, כגון מעות ודברי מקצה (יעין בשו"ע סי' של"ד ס"ב, ובגושאי פלים שם). ומכיון שבענינו מדובר בכלב יקר ששוי רב בעבור הבעלים, יתכן שנתן להקל ולהצילו (ובמקום בו מצוי נכרי, ברור שיש להעדיף לומר לו שיטלטל את הכלב ויצילו).

אסור לטלטל את הכלב...

אודה לתשובת הרב, האם נכח הנסבות היה מתר להציל את הכלב בשבת? **תשובה:**

המשנה ברורה (סי' ש"ה סק"ע) דן בבהמה

בעל הדירה שעלתה באש היה היסטרי מאוד, לא בגלל שרפת תכולת דירתו, אלא מחמת החשש לשלום הכלב שלו, שנותר לכוד בדירה שהיתה כלה אפופה עשן... האיש הרבה להתחנן ולזעק בפנינו בכהלה: "אנא, תצילו את כלבי היקר!" (יעין שהכלב נחנץ לאיש והוא מחזיק בו בהתר).

וכנסתי פנימה והצלחתי להוציא את הכלב מתוך העשן הרב. הכלב היה שחר ומפז, וסבל מקצר נשימה חמור.

לקחתי מיד את בלוץ החמצון, והצמדתי את הפומת לפניו של הכלב. כעבור מספר רגעים של קבלת חמצון, שבה אליו רוחו ומצבו השתפר, וגם מצבו של בעליו השתפר פלאים!

שירים חסידים

כי את כל הארץ אשר אתה ראה לך אתגנה ולירעך עד עולם. לך אתה את הארץ הזאת. וברך כל מיני תבואתה לטובה ותן ברכה על פני האדמה. כי אתה הוא מלך מלכי המלכים, מלכותו נצח, נוראותיו שיוח, ספרו עזו, פארתו צבאיו, קדושתו, רוקמותו, רון שיר ושבח, חוקם תהלות תפארתו.

כמהל הנמחה בדרך מעלה: מראה כהן. כבדקום היוצאים מויו החיות: מראה כהן. כגדל גרילים בארבע קצוות: מראה כהן. כדמות הקשת בתוך הענן: מראה כהן. אמת מוח נהדר היה כהן גריל, כצאתו מבית קדשי הקדשים בשלום בלי פגע.

ירושלים אורה של עולם... וכו' הוא אורה של ירושלים? הקדוש ברוך הוא. ויש ענין א-להיך, כמשוש חתן על בלה. ושמחו השמים ותגל הארץ, ירעם הים ומלאו. ישראל בשח בה, עזרם וסגנם הוא. אנחנו מאמינים בני מאמינים, ואין לנו על מי להשען, אלא על אבינו שבשמים.

היום עלינו ועל כל ישראל, ואמרו אמן. יהי התדש הזה. כנבואת אבי תזנה. וישמע בבית זה. קול ששון וקול שמחה. וידו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם. כי השביע נפש שקטה, ונפש רעבה מלא טוב. יחד יחד, כולם קדושה לך ושלשו. ימים על ימי מלך תוסוף שנותיו כמו דר ודר. בערב נא שיהי עליך, כי נפשי תערג אליך.

פנה המקדש, עיר ציון תמלא, ויש נשיר שיר חדש, וברננה נעלה. ברכך ה' מציון, וראה כטוב ירושלים כל ימי חייך. וראה בנים לבניך, שלום על ישראל. ויא רצוא רצמך דתפתח לבאי באוריותך ותיחב לוי בנין דכרין דעברין רעתך. ותשלים משאלין דלפני, ולבא דכל עמך ישראל לטב ולחיון וישלם אמן. ויא שלמא רבא מן שמיא,

לחוקר שו"ת

לחוקר שו"ת

להקדשות ניתן לפנות למערכת	לעילוי נשמת לאה טוישו ז"ל בת אדל הי"ד נלב"ע ט"ז ניסן תשס"ב תנצ"ה	להקדשות ניתן לפנות למערכת	לעילוי נשמת רחוב שושן בת חביבה ז"ל נלב"ע י"ד טבת תנצ"ה	להקדשות ניתן לפנות למערכת
---------------------------	--	---------------------------	--	---------------------------

מלחין בן עליה לנגינה	סימטוב בן לונה	דוד בן יפה	מיסה בת אסתר שמונה	אלישע בן ז'נט	עדן מולאי	אסמרה תורה בן טוביה	משה חזן משה חזן ואילוחו	רובין ז"ל בן אסתר ת"ו	דוד נתנאל בן אסתר	הרצל דוד בן חזל	מירדכי רבינו בן פרה	יעקב ביטון יעקב אסתר כוכבה	מאיר פתימה בן כוכבה	אליאס גינר בן באגי
----------------------	----------------	------------	--------------------	---------------	-----------	---------------------	-------------------------	-----------------------	-------------------	-----------------	---------------------	----------------------------	---------------------	--------------------

רוח ה' תניחם בנן עדן הם וכל בני ישראל השוכבים עימם בכלל הרחמים והסליחות. וכן יהי רצון ונאמר אמן. ת.ג.ב.ה.

בן המלך

מורשתו של מורטארה

ב. אולבר

שירים חסידים

קרית ופחפיה מושל לערוד, עיר נאמנה, את, למלךך ושירך:
יום אוקרה יפעת רבת צבאך, לך קלחה נפשי לשכן חצירך:
ומי ותגני נא אעוף כמו יונים, אשך אבנדך, אחונ עפרךך:
לא שקטה נפשי, מיום נדוד רעיה, מיום גלות בנים, מבית מטרךך:
נראה כשמתךך, כימי שנות עולם, עת בוא ישועתך, לבנות נדרךך:
אפיל תחנתי לפני ארון עולם, וקים שערךך, ובנה דבירךך:
או תשמחי לעד וכסת תשבי, יורב שלום בנדך, מכל עברךך:

לפלת הרמון, אדמה רקתך, כנכה הארמון, גבוהה קומתך.
ומר עם קצמון, ופיהון מביתך, כנכה עינית, ללפי אסרו:
לעני היונים, אדמה עיניה, כמו חוש השנים, דמות שפתותיה.
לויפה עם עונים, ובורך צוריה, ללכבי וללכבה, באהבת נקשרו:
דברה שמעתי, וקולה הערב, עדי עפר שחתי, וכלב אש צורב.
וכמת נרדמתי, והנה קול ערב, וירידי התאפק, ורחמי נכמרו:
לבנה כסתר, מאיכה חמה, מדלעת מתר, אלי נבעת רמה.
אני ארבה מתר, תנו לי העלמת, לכבי עם רוחי, בודה נחשרו:
תכצלת שרון, ושושנת עמק, נטות הגרון, ועלי התחמק.
ותביא התרון, ללפי הנמק, רשעה הביאו, לממתי ורו:

ובכן שמך ידלי, בקרב עמך, המשישים תמיד, קדושתך.
דר המרובים, נא שעה, שיה אנשי, קורא ומתחנן, למוי, קרשך:
הנה לך מויל, זכרך, יאות שבת, ומהללים: אנו, לתפארתך:
אנא, אנא, אנא ה' הושיעה נא אנא, אנא ה' הצליחה נא

אודה לך א-י חי, ואגיד גדלך, נורא וגשנב, אין ערוך נפשות ברואך, חצובים אצלך, כולם יהודון ויברכו, לשמך: יושב ברום עולם, א-י א-י א-י אמת בלתיך, ובלעריך. דובר צדקות את, וכל מפעליך, משתחיים עני, הרים, רגלך:

להצלחת מיכאל בת דרודה הי"ו	להצלחה ובריאות פנתס הורובניץ בן אהרון הי"ו	להקדשות ניתן לפנות למערכת 073-222-4-999	להצלחת הנניח פקדו הי"ו ובנימין הי"ו בן נדחה וסאלם הי"ו	להצלחת יעקב גרמו בן ניטש ומשפחתו הי"ו
----------------------------	--	---	--	---------------------------------------

לעילוי נשמת:

הגה"ק
רבי שמואל רובין

הגה"ק
רבי שמואל הכהן

הגה"ק
רבי שמואל סלמה

הגה"ק
רבי שמואל סלמה

הגה"ק
רבי שמואל סלמה

הגה"ק
רבי שמואל סלמה

הגה"ק
רבי שמואל סלמה

הגה"ק
רבי שמואל סלמה

הגה"ק
רבי שמואל סלמה

הגה"ק
רבי שמואל סלמה

הגה"ק
רבי שמואל סלמה

ביצד גרם ירבעם לעם ישראל לטעות אחרי העגלים

מעקב הפרקים

- א
- ב
- ג
- ד
- ה
- ו
- ז
- ח
- ט
- י
- יא
- יב**
- יג
- יד
- טו
- טז
- יז
- יח
- יט
- כ
- כא
- כב
- כג
- כד
- כה
- כו
- כז
- כח
- כט
- ל

למדנו שירבעם העמיד שני עגלי זהב בבית אל ובדן כי רצה למנוע מעם ישראל לעלות לבית המקדש. למדנו גם שירבעם סבר שעם ישראל חפצים להקל מעליהם את על העבודה, ולכן אמר להם שבמקום לעלות עד לירושלים הם יוכלו להגיע כל אחד אל העגל הקרוב אליו.

הזרנו שבידי ירבעם היה מכתב החתום בידי חכמי ישראל ובראשם אחיה השילוני, ובמכתב היה כתוב שכל מה שירבעם יאמר יש לשמע בקולו, ואפלו לעבד עבודה זרה.

כל בר דעת ששומע על העגלים שעשה ירבעם, נזכר מיד בודאי בעגל שעשו ישראל במדבר, וגדלו של החטא והענש שקבלו ישראל ממעשה זה עדין צרוב בזכרון. אך ירבעם הציג את העגלים באופן שיתקבל על לב העם.

יש אומרים שהוא אמר להם בפרוש, שכמו שאהרן הכהן עשה עגל, וכוונתו היתה להשרות שכינה על עם ישראל במקום משה רבנו שלא בא, כך גם הוא מעמיד את העגלים במקום להשראת השכינה.

יש אומרים שהוא אמר לעם ישראל שהעגלים אינם לעבודה זרה כלל, אלא שהוא משבט יוסף שנמשל לשור,

ומיוסף יצאו השבטים מנשה ואפרים, ולזכר זה הוא עשה את שני העגלים, ואין כונתו שיעבדו את העגלים אלא שזה יהיה מקום לתפלה ולהשראת השכינה.

ופרוש נוסף שירבעם אמר להם שכשם שבבית המקדש היו הכרובים בקדש הקדשים ועליהם היתה השכינה שורה, וכמו שדמות הכרובים נלקחה ממעשה המרכבה, כך דמות השור היא מהמרכבה וענינה השראת השכינה.

בין כך ובין כך, ירבעם לא אמר להם שמטרת העגלים היא לעבודה זרה, אלא לעבודת ה' ולהשראת השכינה. אלא שכפי שלמדנו, אמר ירבעם לישראל שהקב"ה מאס במלכות בית דוד, ולכן הוא מאס גם בירושלים ובבית המקדש, ואם בן עתה שב המצב לקדמותו ומתן להקטיר בכמות.

ירבעם סבר שהעם הפך להקל מעליו מעבודת ה', ולכן הוא אף בטל את הקרבנות שהיו ישראל צריכים להקריב, ופטר אותם מקרבנות חטאת, עולה, אשם ועוד, ובכלל מכל עבודת המקדש, ואף פטר אותם ממתנות כהנה ומעשרות.

בתחלה היו אנשים שבאמת לא היתה כוונתם לעבד עבודה זרה, אלא עשו כמצות ירבעם, אף עם הזמן, כדרכו של היצר הרע, נטה לבכם אחר העבודה הזרה, והם

טעו וחסאו ועבדו לעגלים שעשה ירבעם. ולא זו בלבד, אלא אף הגדילו בחטאם, והעדיפו כלם להגיע דוקא לעגל שהיה בנחלת שבט דן, אף על פי שהעגל שעשה ירבעם בבית אל היה העקרי.

ומדוע הרחיקו עד נחלת שבט דן? מכיון שרצו להתאמץ יותר בעבור עבודתם ואף לקבל "שכר פסיעות".

כשראה זאת ירבעם, הבין שטעה בסברתו שהעם הפך להקל מעליו את עבודת ה', שהרי הם מתאמצים ועמלים בשביל העבודה הזרה.

המלבי"ם מבאר שככל שיש יותר מצוות ועל, כך האדם מרגיש מחבר יותר, והוא רוצה דוקא להכנס תחת על זה (ועניינו הראות כשאדם חונן בתשובה, או כל אדם הרוצה להתקרב לאלקיו, הוא הפך ללמד עור ועוד ולדעת מה המעשה אשר יעשה וממה עליו להמנע).

ולכן החליט ירבעם להמציא דברים חדשים ולבדות מצוות מלבו.

מה היו דברים אלו? זאת נלמד בעזרת ה' בפעם הבאה.

שירי רוב

נחת בסוד תורה ומצוות קנתה שלמות וגם שם טוב לשכלי הרהבה: יום תכספה לחזור תסוכב גלגלי בין מלאכי דגל מטמרון שר צבא והיו דברים קפלה ית יוצרי עבדך בעת רצון לחיים תכתבה: ספק צנוזלי תזמן לי בטוב גם תאפן יחבי ושוני תקשבה פודה ומציל לעניים בואבים חזן על ילוד משתא בפתחך יסכבה:

מי נשקני מנשיקות אהבה כגוה חדר מלך גבולי נסכה שתר והנה בא ירירי נפשי בתן ותחמק נפשי לכוילו קרבה לוילי העירני בתמלית לעמד נתפרדה מני ונזפי עזבת מה זה יחירתי מזוגי תרכסי ואני גוירתי בחסדך ננכה בניו שרירי תזמן התחברות הנהף והנפש ביום ששנכה

ש-די אמר נא די לגליתנו חוסה וקבין את פליתתנו מי הוא אשר ינאל אות מי נשאלה ולמי ויהא משפט נאלתנו י-ה, כי כך נוחיל לבד, ולישעך אתה נאוננו ותפארתנו דודי שלח נואל לקבין עמך ותקע בשופר רב לחרותנו ובנה בקרוב קדשך הנחרב תרש ששוננו ושמתנו יודו לך עמים וגם ישתתוו ושבת רוב קבור לך יתנו דלתנו רצונך תפתחה לנו, וגם תאיר קרב חסדך אפלתנו

קומה ארון עולם ואל יעו אנשי קבל ברצון את תפלתנו טוב יום להסתופף בהיכל קדשך לשפוך לפניך זמירותינו נודה לך שירים עלי כנור ותף ונמורה לך על נאלתנו אתה ארון עולם ואין עוד בלתיך אשאלך תרפא למכאובנו נעלה להר ציון מקום תפארתך נכתב לפניך זכירותנו יחיד, השיבנו ונשובה לך אל יחרה אפק, המויל עלינו

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

לעילוי נשמת
אמה כיסמוש בן עמרם ומרים ז"ל
לכ"ב ע"א סיון ה'תשע"ו
הוקדש ע"י משפ' עמיעזר הר"ר

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

לעילוי נשמת
יוסף כיסמוש בן עמרם ומרים ז"ל
לכ"ב ע"א סיון ה'תשע"ו
הוקדש ע"י משפ' עמיעזר הר"ר

להקדשות
ניתן לפנות למערכת
073-222-4-999

לעילוי נשמת:

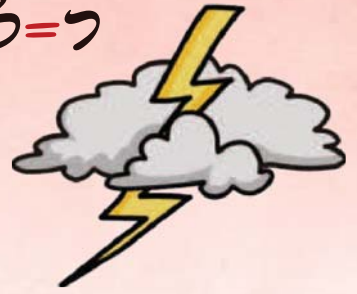
תורתך שעשעי

צור-אות בפרשה

בחידות שלפניכם מסתתרים מושגים מפרשת השבוע, על ידי חיבור בין הציור והאותיות תקבלו את התשובה. חושבים שפתרתם נכון? בדקו עצמכם בתשובות. בהצלחה!

ז = ז

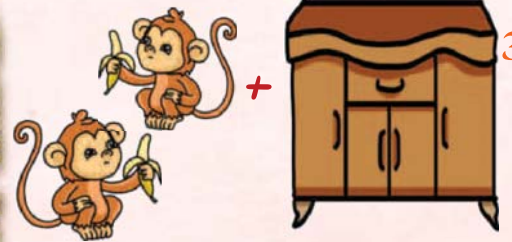
1

2

ק = ק

ט = ט

3

צ = צ

ץ = ב

4

אָלעס איז גוט, און איר זענט גוט, און איר זענט גוט, און איר זענט גוט.

הידון א'-ב' למתקדמים

התשובה לכל שאלה מסתתרת באות המופיעה בראש השורה.

א - בלק אָמַר לבלעם: "שְׁלַח שְׁלַחְתִּי אֵלֶיךָ _____ לך".

ב - הַחֲטִיאוּ אֶת יִשְׂרָאֵל.

ג - מָלַךְ עַמְלֵקִי.

ד - בַּפְּתָחוֹ בָּכוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל (שְׁתֵּי מַלְאָכִים).

ה - הַשֵּׁטֶחַ הַגָּבוֹה בְּיֹתֵר בְּרֵאשֵׁי שָׁל הַר.

ו - לְאַחַר שֶׁלֹּא הִצְלִיחוּ לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל, נֶאֱמַר: "וְגַם בְּלֶק הִלֵּךְ _____".

ז - סוּג שֶׁל עֵץ הַמִּזְכָּר בְּנִבְאוֹת בַּלְעָם הַשְּׂלִישִׁית.

ח - חֲנִית. מוֹט וּבִקְצָהּ חֵד שֶׁל מִתְּכָת.

ט - מִנְבֹּאוֹת בַּלְעָם: "וְקָם _____ מִיִּשְׂרָאֵל".

י - הַמְּלֶאכֶה אָמַר לבלעם: "אַתְּכֶה הַרְגַתִּי וְאוֹתָהּ _____".

כ - חֶסֶם אֶת דְּרֹכֵי שֶׁל בַּלְעָם.

ל - מִשֵּׁם רָאוּ אֶת קִצְהָ הָעָם (שְׁתֵּי מַלְאָכִים).

מ - בְּלֶק שֶׁלַח שְׁלִיחִים אֵלָיו.

נ - בַּלְעָם אָמַר לָהּ: "כִּי הִתְעַלְלַת בִּי".

ס - קָנָא לָהּ.

ע - מְקוֹם הַקּוּן בְּנִבְאוֹת בַּלְעָם.

פ - כַּעַס גָּדוֹל, קִצְף (שְׁתֵּי מַלְאָכִים).

צ - נֶאֱמַר עַל הָאֶתְנוֹן: "וְתַחַת בַּלְעָם".

ק - רֵאשִׁית גוֹיִם.

ר - אָבִיו שֶׁל בַּלְעָם.

ש - קָשֶׁר אֶפְרָיִם לָגַב בְּהֵמָה.

ת - בַּלְעָם אָמַר לְבֶלֶק לְבָנוֹת שֶׁבָעָה...

הידון א'-ב' למתחילים

התשובה לכל שאלה מתחילה באות המופיעה בראש השורה.

א - לְמַדָּה מוֹסֵר לבלעם.

ב - מָלַךְ מוֹאָב.

ג - נִמְצְאוּ עָלַי נְהָה.

ד - מִנְבֹּאוֹת בַּלְעָם: "כּוֹכַב מִיַּעֲקֹב".

ה - ה' צָוָה לְמֹשֶׁה: "קַח אֶת כָּל רֵאשֵׁי הָעָם וְאֹתָם".

ו - הַמְּלָכָה בַּהּ פּוֹתַחַת פְּרִשְׁתָּנוּ.

ז - כַּעַס, רָגֵז, קִצְף.

ח - יְצַלִּיחַ, "עֲשֵׂה _____".

ט - בַּעַל חַיִּים שֶׁנֶּאֱכַל עַל יְדֵי חַיָּה אַחֲרָת.

י - שֵׁם הַמִּזְכָּר שֶׁמוֹנֶה פְּעַמַּיִם בְּנִבְאוֹת בַּלְעָם.

כ - מְנַעָה ה' מִבְּלַעַם.

ל - אֶרְיָה.

מ - עֲשׂוּ שְׁלוֹם עִם מוֹאָב.

נ - מְלַת בְּקִשָּׁה.

ס - מוֹאָב אָמְרוּ לְזַקְנֵי מִדְּבָר: "עַתָּה יִלְחַכוּ הַקְּהָל אֶת כָּל _____".

ע - כַּפִּיהַ חִזְקִי.

פ - עִירוֹ שֶׁל בַּלְעָם.

צ - אָבִיו שֶׁל בְּלֶק.

ק - מִנְבֹּאוֹת בַּלְעָם: "וְלֹא _____ בְּיִשְׂרָאֵל".

ר - מְמַקּוֹם זֶה נָסוּ בְּלֶק וּבַלְעָם לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל (שְׁתֵּי מַלְאָכִים).

ש - מְמַקּוֹם זֶה נָסוּ בְּלֶק וּבַלְעָם לְקַלֵּל אֶת יִשְׂרָאֵל (שְׁתֵּי מַלְאָכִים).

ת - תְּקַלֵּל.

אָלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ אֵלֵינוּ

סיפורי צדיקים ואגדות חז"ל לפני השינה

מאמנים בני מאמנים

שבוע טוב

ובקמת, בשבת אכלו כלם מהארז, כשראש המשפחה נוסף בהם בטחון בה יתברך, ומבקש מהם לא לדאג על המאכלים של ימי החול. והנה הגיע יום ראשון, וכבר בשעות הבקר המקדמות ארע הנס. מבגדד, הגיע אורח אל הרב צדקה, ואתו הביא שק מלא בכל טוב, במאכלים טעימים, וגם בארז...

כן, משמים הגיעה הישועה!

אף כאשר לעתים נראה לנו מתחלה שאם נעשה כעת את הנדרש מאתנו על פי ההלכה, בהמשך לא תהיה לנו את האפשרות להמשיך, או שנגיע למצב לא נעים - על אף שעל הנס אין לסמוך, על אבינו שבשמים יש לנו לסמוך! להאמין ולהיות בטוחים כי כאשר אנו עושים את רצון ה' בתמימות, הוא גומל טוב לעושי רצונו.

ואף אם נראה לנו לאחר מכן שהבעיה לא נפתרה מאליה, נזכר כי יצאנו נשכרים מן המקדש בעצם העבדה שזכינו לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו כלנו: יד ימין על העינים וביחד נקבל בשמחה על מלכות שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

שבוע טוב ילדי משכן שילה האהובים! לעתים אנו מגיעים למצב בו אנחנו נדרשים להחליט מה לעשות. כמובן שהכי כדאי לשאול את ההורים או את הרב, אף לכל אדם ישנם החלטות שהוא צריך לבחור בעצמו מה לעשות, כמו במקרה שארע אצל מרן הגאון רבי יהודה צדקה זצ"ל.

בתקופת מלחמת השחרור בירושלים, כאשר הארועים הבטחוניים גרמו למצוקה כלכלית נוראה בעיר, עד שמשפחות רבות הגיעו למצב שממש לא היה להם מה לאכול.

פעם ארע, שלפני שבת לא היה במטבח של הרבנית צדקה ע"ה ולו מאכל אחד על מנת להכינו לסעודות השבת... בבית היה רק קצת ארז, אותו חשבה הרבנית לשמור עבור הילדים ליום ראשון.

אבל, כאשר שמע הרב צדקה שיש בבית ארז, הורה להכין מהארז הזה את מאכלי השבת.

שאלה הרבנית את בעלה: "ומה יאכלו הילדים ביום ראשון? האם הנך רוצה לסמך על הנס, ולחשוב שיפול לנו אכל מן השמים?"

השיב הרב צדקה: "כן, אל תדאגי. יפול לנו מהשמים..."

התדבקות בשכינה

יום ראשון

לילה טוב וילדים חמודים!

מתי בפעם האחרונה הייתם בכתל המערבי? אתם יודעים שבמשך כאלפים שנות גלותינו, רב עם ישראל יכלו רק לחלם על בקור בכתל המערבי? וממלחמת השחרור, במשך תשע עשרה שנים עד למלחמת ששת הימים (תשי"ז-תשי"ח) לא יכלו גם תושבי ירושלים להגיע אל הכתל שממנו לא זזה שכינה.

לאחר מלחמת ששת הימים כאשר נודע לאדמו"ר רבי חיים מאיר הגר זצ"ל בעל ה'אמרי חיים' מויד'ניץ על שחרור הכתל המערבי - קפץ הרבי ממקומו בהתרגשות, וכשדמעות זולגות מעיניו יצא ברקוד נלהב של שבח והודיה לבורא העולם.

לא עברו ימים רבים והאדמו"ר הגיע אל שריד בית מקדשנו. כשקרר אל אבני הכתל אחזו בו חיל ורעדה - עד כי נפל ארצה מתעלף! לאחר ששבה אליו רוחו, נצמד אל אבני הגזית הגדולות והעתיקות,

ילדים יקרים, בואו ונאמר תודה רבה לה' יתברך על כל הניסים והחסדים שעשה איתנו היום ובכל יום ויום: מוזר לתודה הרעיו לוי כל הארץ: עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה: דעו כי ה' הוא א-להים הוא עשנו ולו אנחנו עמו ונאמןרעיות: באו שעריו בתודה חצרתיו בתהלה הודו לו בקרבן שמו: כי טוב ה' לעולם חסדו ועד דר ודר אמנות:

לשם יהודי קדשא ברוך הוא ושכינתיה, ברחילו ורחימו, ורחימו ורחילו, יתברך שם אות ה' ואת ה' בשם אות ה' ואת ה' מחודא שלום בשם כל ישראל. הריני מקבל עלי א-להותי ואתה ואתה ואתה, והריני ירא ממנו בני דאיהו רב ושלום על כל א. ובקא קמיה כל א. והריני ממליכו על כל אבר ואבר וגידי וממ"ח אברים וש"ה גידים של גופי ונפשי, והיו ונשמתי מלכות אמנה ושלמה, והריני עבד לשם יתברך. והוא ברחמי ופני לעבדו בקרב שלום ונפש חפצה, אמן בן ה' רצון:

- את המילים המוקטנות אין לומר בשבתות וימים טובים -

ברונו של עולם הריני מוחל וסולח לכל מי שהקעים והקניט אותי או שהטא מנגד. בין בנופי בין בממוני בין בכבודי בין בכל אשר לי. בין באנס בין ברצון בין בשוגג בין במזיד

התורה שמע

ופרץ בככי גדול; בכי של התרגשות, והודיה, ופתח בתפלה סוערת, מתוך התרוממות הרוח ואהבת הבורא. היתה זו תפלה הבוקעת רקיעים!

בתם התפלה הראשונה ליד הכתל, הציפו את הצדיק תחושות שמחה ואשר, והוא יצא ברקוד, כשאליו מצטרפים החסידים הנרגשים. רקד הרבי בהתלהבות ובעינים עצומות, כשהחסידים נסחפים בלהט דבקתו. לאחר מכן - נהג הרבי מויז'ניץ לעלות אל הכתל המערבי בכל הזדמנות שנקרתה לפניו. "אלו היה לי יותר כוח", אמר, "הייתי בא אל הכתל בכל יום!"

באחת הפעמים, הסביר למקורביו: "כל מי שמתקרב אל הכתל המערבי - מתמלא ענוה ובטול עצמי."

ומדוע? כי הרי השכינה אינה זזה מהכתל; והשכינה יכולה להמצא רק על יד עניים, ולא בסמוך למתנאים."

"נאמנם", הוסיף האדמו"ר, "ראשי התבות של המלה כותל רומזים על ענין הענוה, שהרי: ינפשי כעפר לכל תהיה..."

אלו שזכו לראות את הרבי מויז'ניץ מתרפק על האבנים הקדושות בעת תפלתו, העידו ואמרו: "מי שראה זאת - יכול היה לראות במו עיניו את פרוש המלים 'התדבקות בשכינה'!"

עלינו להודות לה' יתברך על כך שבאפשרותינו להגיע אל הכתל ולהתפלל במקום קדוש זה.

וכמוכן שלא נשכח בכל תפלה לבקש על הגאולה השלמה, בבנין בית המקדש השלישי במהרה בימינו! ובכך נדבק עצמנו בשכינה הקדושה ונזכה לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו כלנו: יד ימין על העינים ובניחד נקבל בשמחה על מלכות שמים! אל מלך נאמן, שמע ישראל...

אבדנו טובה הרבה

ליום שני

גדלה אינו אלא כשעורה - אולם בכחה לבקע אפילו את האבן החזקה ביותר!

גם סוג המשי המשבח אשר קיים היה בעבר, וכן הזכויות הלבנה היקרה מרהיבת העין - אבדו בעת החרבן, ואף לא נתן למצוא יין מברך כעין היין אשר הגיע ממרומי הגולן - אשר היה חזק מאד וסמיך כדבש, עד כדי כך שכדי שיוכלו לשתות ממנו, היה צריך לדלל אותו כך שמפוס אחת של יין חי יצאו ארבעה כוסות של יין מזוג משבח ומוכן לשתיה! כמו כן לאחר החרבן שוב לא נמצאה סלת משבחת כעין זו אשר היתה קיימת בזמן בית המקדש, סלת אשר היתה כה דשנה - עד שהיה נדמה כאלו נלושה בשמן ודבש!

כמוכן שאלו הם רק חלק קטן מהדברים שנחסרו בחרבן בית המקדש. לכן נשתדל במיוחד בתקופה זו להתחזק במצוות שבין אדם לחברו, לכבד את אחינו וחברינו, לותר ולהרבות אהבת ישראל, ונבקש שהקדוש ברוך הוא יבנה את בית המקדש השלישי במהרה בימינו בחסד וברחמים, ושינזקה לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו כלנו: יד ימין על העינים ובניחד נקבל בשמחה על מלכות שמים! אל מלך נאמן, שמע ישראל...

לילה טוב, ילדים חביבים!

הנה, הלילה הוא ערב צום שבעה עשר בתמוז, במשך השנים ארעו לאבותינו באותו היום חמשה דברים קשים. נשתברו הלווחות, ובטל התמיד, והבקעה העיר, ושרף אפוסטמוס את התורה והעמיד צלם בהיכל.

מיום זה מתחילים ימי בין המצרים בהם נוהגים דיני אבלות שונים, כל עדה לפי מנהגה. אך העקר בימים אלו הוא לזכר את הטובות הרבות שהיו לעם ישראל בימי בית המקדש, אותם אבדנו בעת חרבנו. וכמוכן את הסבות שאמרו חז"ל שבגינם נחרב בית מקדשנו, ובראשם עוון לשון הרע ושנאת חנם.

משחרב בית מקדשנו ועם ישראל שעדין היה באותה העת בארץ הקדש גלה אל בין האמות, נאבדו מעם ישראל ומהעולם כולו הרבה דברים טובים, בכך שנתמעטו הכחות ונקלשו הדורות!

כמו כן למדנו רבותינו כי משחרב בית המקדש נחסרו בבריאה כמה וכמה דברים אשר נמצאו בה מלכתחלה. כך למשל אבדה תולעת השמיר אשר באמצעותה נבנה בית המקדש, תולעת אשר

שמע ישראל, יי א-להינו, יי אחד:

(בלחש) ברוך, שם כבוד מלכותו, לעולם ועד:

ואהבת את יי א-להיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך: ושננתם לבניך ודברתם כם בשבתך בביתך ובדרךך ובשכבך ובקומך: וקשרתם לאות על ידך והיו לטטפת בין עיניך: וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך: והיה אם שמע תשמעו אל מצותי אשר אנכי מצוה אתכם היום לאהבה את יי א-להיכם ולקעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם: ונתתיה

מטר ארצכם בעתו יורה ומלקוש ואספת דגנה ותירשך ויצהרך: ונתתיה עשב בשדה לבהמתך ואכלת ושבעת: השמרו לכם פן יפתה לבבכם וסרתם ועבדתם אלהים אחרים והשתחוויתם להם: וחרה אף יי ככם ועצר את השמים ולא יהיה מטר והאדמה לא תתן את יבולה ואבדתם מהרה מעל הארץ הטבה אשר יי נתן לכם: ושמתם את דברי אלה על לבבכם ועל נפשכם וקשרתם אתם לאות על ידכם והיו לטטפת בין עיניכם: ולמדתם אתם את בניכם לדבר כם בשבתך בביתך ובדרכתך בדרךך ובשכבך ובקומך: וכתבתם על מזוזות ביתך ובשעריך: למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה אשר נשבע יי לאבותיכם לתת להם כימי השמים על הארץ:

שתיקה קצרה השתררה בחדר, ואז הביט ה'חפץ חיים' בנער בעיניו הקדושות, ואמר: "יודע אתה מדוע אני כהן? משום שלפני שלשת אלפים שנה, לאחר שישאל חטאו בחטא העגל, כאשר משה רבנו נצב בפתח המחנה וקרא את הקריאה הגדולה: 'מי לה' אלי? הסבא של הסבא שלי, שהיה משבט לוי, רץ אליו!"

"בני שבט לוי, שרצו למשמע הקריאה - זכו לשרת בבית המקדש!" אמר ה'חפץ חיים', "ומכיון שהסבא שלך לא רץ למשה רבנו, לכן הוא לא זכה!"

"אתה מבין?" זלגו עיניו של ה'חפץ חיים' דמעות, "המאמץ של הסבא שלי - השאיר רשם לדורות! עד היום, צאצאיו כהנים, בגלל שהוא התאמץ לרוץ למשה רבנו!"

"הזהר, שלא תחזור על הטעות של הסבא רבא שלך... אמר ה'חפץ חיים'. "אם תדרש להתיצב במלחמה על קדוש השם, חגר מתנייה ורוץ! רוץ!!!"

נזכר שכשבט לוי החליטו לעמד בצורה איתנה בנסיון חטא העגל הם קבלו במתנה להיות השבט המקדש שעובד בבית המקדש הם ובניהם עד עולם, ונשתדל ליחס חשיבות לכל מצוה ולכל פעולה שאנו עושים כדי לעשות נחת רוח לבורא ויתברך!

ועכשו בלנו: יד ימין על העינים וביתך נקבל בשמחה על מלכות שמים! אל-מלך נאמן, שמע ישראל...

לילה טוב ילדים צדיקים!
פעמים רבות אין אנו יודעים להעריך את מעשינו, ולכן לא תמיד יודעים אנו לנצל את הזמן החולף, ואין אנו זוכרים כי כל יום שעובר הוא יום מיוחד ואשר לכל מעשה שאנחנו עושים יש משמעות מיוחדת. יש לדעת כי לפעמים יכולים מעשינו הטובים לסייע לא רק לנו, אלא להשפיע עליהם נמשכת אף לבנינו ולבני בנינו עד עולם. תשאלו, כיצד?
היה זה בימי בחרותו של הגאון רבי שמעון שאנב זצ"ל. ביום מן הימים גמלה החלטה בלבו של הבחור, לפקד את מעונו של מרן רבי ישראל מאיר הכהן בעל ה'חפץ חיים' ולהתברך מפיו.

עשה הבחור את דרכו לעיר רדין, והתקבל בביתו של ה'חפץ חיים'.
ה'חפץ חיים' היה כבר זקן מפלג. הוא נשא את עיניו הטובות והביט בבחור הנכנס. "בני!" פנה אליו, "האם הגה כהן?"
"לא, אינני כהן", אמר הבחור, "ישאל אני".

"האמנם?" עשה ה'חפץ חיים עצמו כמשתומם, "וכי מדוע אתה אינך כהן, ואלו אני כהן?"
"איני כהן, משום שאבי איננו כהן..." אמר הנער.
"אין זו תשובה!" פסק ה'חפץ חיים', "וכי מדוע אביך, ואבי אביך, אינם כהנים?"

הבחור היה נבוך. הוא לא הבין להיכן חותר מרן ה'חפץ חיים'. והלא כלל ידוע הוא, כי הפנה עוברת מאב לבן, ואי אפשר לזכות בה סתם כך...

לילה טוב ילדים נפלאים!
בשבועות אלו אנו מצטערים על חרבן בית מקדשנו ומצפים לביאת המשיח, וגם הקב"ה מצפה שנשוב אליו בתשובה מאהבה לעשות רצונו בלבב שלם.
בכל דור ודור יש צדיק שראוי להיות המשיח ולהתגלות לעם ישראל. ומתי יבוא המשיח? גם רבי יהושע בן לוי שאל את השאלה הזו.
רבי יהושע בן לוי היה מגדולי האמוראים שבדורו, ופעמים רבות זכה לראות את אליהו הנביא, וזכור לטוב.
פעם אחת, כאשר עמד רבי יהושע על יד פתח המערה של רבי שמעון בר יוחאי, נגלה אליו אליהו הנביא.

שאלו רבי יהושע: "מתי יבוא המשיח?"
ענה לו אליהו: "לך ושאל אותו!"

"והיכן אמצא אותו?" - הוסיף רבי יהושע לשאל.
"בשער העיר רומי!" - ענה לו הנביא.

"תן נא לי בו סימנים, כדי שאצליח להכיר אותו!" - בקש רבי יהושע.
"יושב הוא, מלך המשיח, בין עניים, אשר גופם מכסה פצעים" - פתח אליהו בתאור מראהו, "ואף גופו של פצוע, אולם ההבדל ביניהם הוא כזה: כל היושבים שם, פותחים מדי פעם את כל התכבושות, מנקים את כל הפצעים, וחוזרים וחוכשים אותם.

ואלו הוא מטפל בכל פצע בפני עצמו: פותח את התכבושת, מנקה את הפצע וחובש אותו, ורק אחר כך מטפל בפצע אחר.

ויאמר יי אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצת על כנפי בגדיהם לדורותם ונתנו עלי ציצת הכנף פתיל תכלת: והיה ככם ציצת וראיתם אתו וזכרתם את כל מצוות יי ועשיתם אתם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זנים אחריהם: למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לא-להיכם: אני יי א-להיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים להיות לכם לא-להים אני יי א-להיכם: (תנ"ך ואומר) יי א-להיכם אמת.

הנה מוטו של המשיח

יעלו חסידים ככבוד ירננו על משכבותם: רוממות א-ל בגרונם, והרב פיפית בידם: הנה מוטו של המשיח ששים גברים סביב לה, מגברי ישראל: כלם אחוזי חרב מקמדי מלחמה, איש הרבו על ירכו מפחד בליחות: (חזור מפסוק "הנה מוטו" שלוש פעמים)
יברכה יי וישמרה: יאר יי פניו אליה ויחנה: ישא יי פניו אליה וישם לה שלום:
ישב בסתר עריו, בצל ש-די יתלונן: אמר ליי מחסי ומצודתי, א-להי אבטח בו: כי הוא יצילה מפח יקוש מדבר הוות: באברתו יסך לה ותחת כנפיו תחסה, צנה וסחרה אמתו: לא תירא מפחד יורה, מחץ ינות יומם: מדבר באפלה יהיה, מקטב ישוד עהרים: יפל מצודה אלה ורכבה מימינה, אליה לא יאיש: רק בעיניה תביט, ושלמת רשעים תראה: כי אתה יי מחסי:

צדיק גמור - לא היה המשיח נותן לך שלום, ואלמלא היה אביך צדיק גמור - לא היה המשיח מזכיר את שמו!
 "אבל" - קבל רבי יהושע - "הוא לא אמר לי את האמת!
 הוא אמר לי שיבוא היום, והנה עבר היום - והוא עדין לא בא!"

"ובכן" - הסביר אליהו - "לא הבנת את פונתו. המשיח התכונן לומר לך שהוא יבוא היום - רק בתנאי שישאל ישראל ישמעו בקול ה' ויחזרו בתשובה, כמו שנאמר: 'היום אם בקולו תשמעו'..."

נתפלל לך" שיתגלה המשיח במהרה בימינו, ונעשה גם אנו את השתדלותנו בכך שנתחזק בלמוד התורה הקדושה ובאהבת ישראל ובכך נזכה לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו בלנו: יד ימין על העינים ובניחוד נקבל בשמחה על מלכות שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

ולמה הוא נוהג כך? כדי שברגע שיקרא להושיע את ישראל, ויכל מזיד לרוץ ולעשות את דבר ה', ולא יצטרך להתעכב עד שישים את חבישת כל הפצעים, שכן רק פצע אחד יהיה עליו לחפש!
 שמע רבי יהושע את הסימן, וכשבלו מלא תקנה לראות את מי שעניי כל ישראל מיחלות לו, יצא לחפש את המשיח, ואמנם מצא אותו...

כאשר מצאו, אמר לו רבי יהושע: "שלום עליך, רבי ומורי!" ענה לו המשיח: "שלום עליך בר ליואי (פז לוי)!"
 "מתי יבוא אדוני?" - שאלו רבי יהושע. "היום!" - ענה המשיח.

קבל רבי יהושע את התשובה המעוררת וחזר בשמחה אל אליהו הנביא.

שאל אותו אליהו: "מה אמר לך מלך המשיח?" ענה לו רבי יהושע: "שלום עליך, בר ליואי" - אמר.

"אם כך, הרי הוא קבע כי צדיק גדול אתה, והבטיח לך עולם הבא, לך וגם לאביך!" - הסביר אליהו - "כי אלמלא היית

למנע מבושה מיתרת

ליום חגיגי

לא רציתי להשאיר את הגאון רבי חיים עוזר לבדו והדרכתי את האיש כיצד עליו ללכת בכדי להגיע אל מחוז חפצו.
 אך רבי חיים עוזר בקשני שאלך אתו ואראה לו את מקום מגורי הרופא.

כשתזרתי, השתוממתי לראות שגדול הדור רבי חיים עוזר עומד במקומו וממתין לשוכי.

רבי חיים-עוזר הסביר לי, כי איש זה מתקשה מאוד בדבורו ובכל פעם שהוא צריך לשאל משהו מבני אדם יש לו בושה, לכן היה נחוץ שאתה בעצמך תלנה אותו בדרך לרופא כדי למנע ממנו צער מיתר...

נקרב את ביאת המשיח והגאלה השלמה בכך שנשתדל גם אנחנו למנע צער או בושה מהסוככים אותנו, ונותר ונעזר לאחים ולחברים שלנו, וכך נזכה לעשות נחת רוח לבורא יתברך!

ועכשו בלנו: יד ימין על העינים ובניחוד נקבל בשמחה על מלכות שמים! א-ל מלך נאמן, שמע ישראל...

לילה טוב ילדים נפלאים!

בית המקדש נחרב בצוון שנאת חנם, מכאן אנחנו מבינים כמה עלינו להתאמץ באהבת חנם, לאהב כל יהודי בעם ישראל רק בגלל שהוא בנו של הקב"ה.

על כל אחד מאתנו לחשב כיצד הוא יכול למנע צער מן הזולת. גדולי ישראל הונו בהנהגתם דגמא לזהירות במצוות שבין אדם לחברו, והשתדלו מאד למנוע צער מכל יהודי, כמו בספור שלפנינו.

ספר הגאון רבי בן ציון ברוק, ראש ישיבת 'בית יוסף' בירושלים: בצעירותי, התלוייתי אל הגאון רבי חיים עוזר גרודז'נסקי זצ"ל בטיולו ביער לצרכי בריאותו.

פעם קרב אלינו אדם אחד שהיה מתקשה מאוד בדבורו והוא שאל אותנו היכן בית רופא פלוני.

על המיטה

בשבתות וכימים שלא אומרים בהם תחנון (ראה בלוח בעמוד 2) - לא אומרים וידוי.

אנא יי-א-להינו וא-להי אבותינו. תבא לפניך תפלתנו. ואף תתעלם מלפניו מתחנונו. שאין אנחנו עושי פנים וקשה ערף לומר לפניך יי-א-להינו וא-להי אבותינו צדיקים אנחנו ולא חטאנו. אבל חטאנו. עוינו. פשענו. אנחנו ואבותינו ואנשי ביתנו:

אשמנו. בגדנו. גזלנו. דברנו דפי ורשון הרע. העוינו. והרשענו. ודגנו. חמסנו. טפלונו שקר ומרמה. יעצנו עצות רעות. כזבנו. כעסנו. לצנו. מרדנו. מרינו דברך. נאצנו. נאפנו. סרדנו. עוינו. פשענו. פגמנו. צרדנו. צערנו אב ואם. קשינו ערף. רשענו. שחטנו. תעבנו. תעינו ותעתענו. וסרנו ממצותיך וממשפטיך הטובים ולא שנה לנו. ואתה צדיק על כל הבא עלינו. כי אמת עשית. ואנחנו הרשענו:

יש לקרוא את הטבח המלא של "אנא בכח" בלוח מידי לילה, ולאחר מכן לחזור על הפסוק של אותו יום 3 פעמים. שימו לב, יום ראשון בלילה נחשב כיום שני, יום שני בלילה נחשב כיום שלישי וכן הלאה.

יום ראשון (לקרוא במוצ"ש) אנא בכח, גרלת ימינה, תתיר צרורה. (אב"ג ית"ץ) יום שני (לקרוא בראשון בלילה) קבל רצת, עמך. שניבנו, טהרנו נוךא. (קר"ע שט"ו) יום שלישי (לקרוא בשני בלילה) נא גבור הורשי יחודך, כבבת שמרם. (נג"ד יכ"ש) יום רביעי (לקרוא בשלישי בלילה) כרעם טהרם, רחמי צדקתך תמיד גמלם. (בט"ר צת"ט) יום חמישי (לקרוא ברביעי בלילה) חסין קדוש, ברב טובך, נהל עדתך. (חכ"ב טנ"ט) יום שישי (לקרוא בחמישי בלילה) יחיד גאה, קעמך פנה, זוכרי קדשתך. (גיל"פ ז"ק) יום שבת (לקרוא בששי בלילה) שועתנו קבל, ושמע צעקתנו יודע תעלומות. (שק"ר צ"ח) (בלחש) ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.

אתה תקום תרחם ציון, כי עת להננה כי בא מועד: בידך אפקיד רוחי, פדיתה אותי יי-א-ל אמת:

מסכת שירה 67

דיבורים טובים

שבועון הילדים של 'משמרת השלום'

הנני: **גם הוא יהודי!**

מס' 39

פר' בלק
תשפ"ד

האהבה המיוחדת שבילב

הגוויים אינם מבינים את זה!

יום ששי אחד, הרעידה את הלבבות שמועה נוראה: אי שם באיירן, יושב בפלא בחור יהודי. מאשימים אותו בטעות שהרג ערבי אחד, ולכן - כך ספרו, בשבת עומדים לשפט אותו ולהוציא אותו להרג, השם ישמר.

גם אתה שמעת את זה?

השמועה עברה ממקום למקום במהירות. אצלנו בבית הכנסת נתלו שלטים, וכך גם במקומות רבים נוספים. אנשים הודיעו לבני המשפחה, וכל אחד בקש מהחברים ומהמפריים שלו: דחוף! התפללו לישועתו של "ארוין נתנאל בן ציונה סוניה", שהשם יציל אותו! התפללות הרקיעו שחקים.

מיד לאחר השבת הודיעו שברוך השם המשפט נדחה בכיומים, ולאחר יומים החלט לדחות את המשפט בחדש.

בזמן כתיבת עלון זה עדין איננו יודעים מה יעלה בדינו של ארוין, ובכל מקרה מתפללים עליו מעמק הלב).

ראו את זה הירדנים, המצרים, הסורים, האמריקאים והצרפתים, והתפלאו.

מה אכפת לכם מיהודי אחד באיירן? אינכם מכירים אותו... מה יש לכם אתו???

האמנם אתם דואגים למישהו זר ורחוק, רק בגלל שהוא יהודי?

ומה אנו עונים להם? כן! בשבילנו הוא אינו זר! אנו מתפללים, מקוים ועושים הרבה למענו.

כי הרי הוא יהודי, אח שלנו!

כשאלכס פגש את מכלוף

אלכס (אלכסנדר), יהודי מבגר מרוסיה, צועד

מאשר לאהב את תנחום
ידידו.

ומה אתך? איך אתה מרגיש
כלפי החברים שלך בכתה? האם הם
יהודים פחות מארזון נתנאל מאירן?

בוא נחזק ונעורר את האהבה גם
לחברים שלנו, פשוט מפני שהם יהודים!
בוא לא נחכה שהם יהיו בסכנה או בצרה,
בשביל לגלות את האהבה הטמונה תמיד
בתוכנו.

בוא נתחבר לאותה אהבה, ונרחיק מעלינו
את השנאה המרה, שבגללה אנחנו עדין בגלות.

ובזכות שנאהב את חברינו - נזכה בקרוב לגאולה
השלמה במהרה!

רגע!

איך אצליח להרגיש כך גם מול חברים שפגעו
בי? אני בקשי מוכן לדבר אתם, אז לאהב אותם???

על זה נדבר בעז"ה בשבוע הבא...

בינתיים תחשב על מה שקראת!

שבת שלום - משלם.

פתאם נדהם אלכס לשמע את מכלוף, מארחו
החביב, קורא בכעס: "מה? תנחום כתב לי עוד
פעם? די! אין בי כח אף לקרא את המלים אשר הוא
כתב! איני מסגל לסבל את תנחום הזה!"

מכלוף נגש אל השלחן בנחישות, תופס את
המעטפה וזורק אותה בחמת זעם החוצה, דרך
החלון. אלכס עומד משתומם.

מה קורה פה???

אוהבים גם את הקרובים

בתוך הלב של כל יהודי, שלך וגם שלי, קיימת
אהבת ישראל גדולה.

בדרך כלל, כשפוגשים יהודי מארץ רחוקה, או
כששומעים על יהודי רחוק במצוקה, מתעוררת
אותה אהבה. כך כשפגש אלכס את מכלוף, וכך גם
כששמענו על בחור יהודי מאירן בצרה. מה יש לנו
אתו? כלום! רק את זה שהוא יהודי, אח שלנו באמת...

האהבה הזאת מצליחה להיות חזקה ואיתנה
כשמדבר ביהודים רחוקים. הבלבול קורה, עם
הקרובים אלינו. למכלוף ממרוקו, כמו שראית, קל
יותר לאהב את אלכס ואפלו להתרגש לקראתו,

שו"ת משולם

הלכה לשלחן השבת

צבי מספר לשון הרע
'עסיסי', שנסמע מענין
מאד.

אריאל מחליט: אגש רק
לשמע, מבלי להאמין...

אסור
לשמע לשון
הרע או רכילות, גם
כשמחליטים מראש לא
לקבל את הדברים ולא
להאמין להם.

מחסו מיקס

עצור, עבודות בדרך!
כאן מתקנים את... עצמנו!

משולם

ספריץ

למוד ההלכה

טובה

ראית טוב

אורי

זכירת השכר

אהרו

אחדות

לשנוני

לשון הרע

עוקץ

פתחי היצר

זיקוק

כעס

ציטה

פזיזות

החלפת מקומות בביתה.

לפיה הרבי שם דוקא אותי ליד יודי?

בבה אתה אומר? לא מדבר איתך יותר!

לאחר חדש, בשוץ.

אני מבין שזה חשוב, אבל נמאס לי מחו"ל... לא מסגל לראות עוד גוי אחד!

נסענו לשוץ, בשביל לטפל בבריאות הנשיקה שלי.

גם בפתה, קלנו יהודים! באו והיה רק יודים.

אברמי?!?! גם אתה באן?

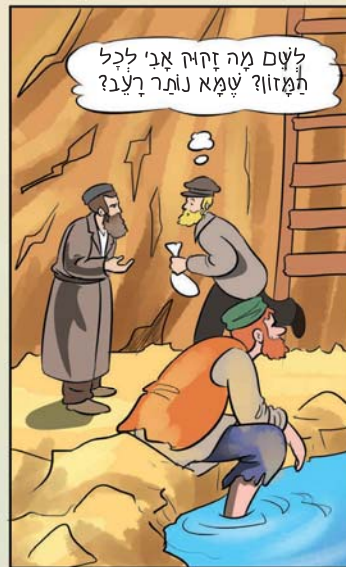
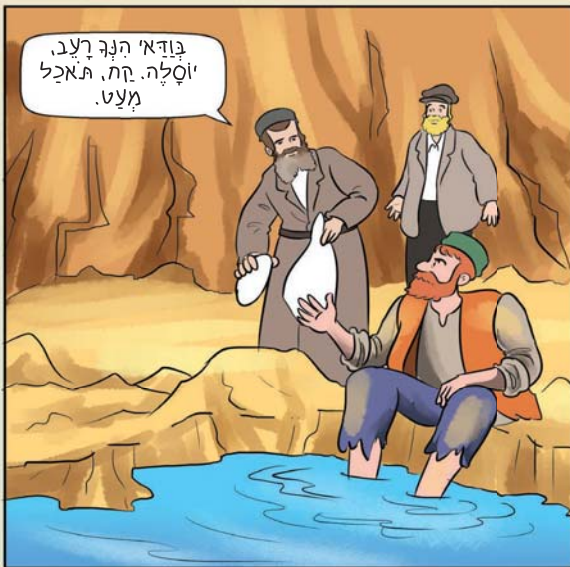
יודי?!?! גם אתה באן?

רוצים לשמע יותר על משלם וחבריו, ועל חילי היצר הרע המסכנים? **הפנסו לקו חברים 072-337-2212 שְלוּחָה 32**

יוסלה

ציירה: טובהלה

פרק 32

© כל הזכויות שמורות